

KATONAI ÉS DIPLOMÁCIAI ESEMÉNYEK, EMBEREK ÉS FEGYVEREK, TÉNYEK ÉS LEGENDÁK

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ TELJES TÖRTÉNETE

ELIT ALAKULATOK

Harcosok – nem katonák

A második világháború teljes története

12. kötet

Elit alakulatok
Harcosok – nem katonák

A sorozat kötetei megrendelhetők a készlet erejéig:

www.szalaykonyvek.hu

A sorozat hivatalos honlapja:

www.masodikvilaghaboru.hu

Írta:

Prantner Zoltán

Lektorálta:

Bagi Gábor

Az illusztrációkat szakmailag ellenőrizte:

Illésfalvi Péter

Szerkesztette:

Nagy Emese

Nagy Mária

Sorozat-borítóterv:

Nagy Emese

A kötetben szereplő illusztrációk között találhatóak eredeti színes fényképek, illetve digitálisan felújított és utólagosan színezett – eredetileg fekete-fehér – felvételek. A stilizált színezés szakemberek bevonásával történt, mindazonáltal a használt színárnyalatok érthető okokból nem tükrözhetik maximálisan a valóságot.

Képszínezés:

Nagy Emese

Nagy Mária

A könyv kiadói felelőse:

Géczi Zoltán

Projektfelelősök:

Kelemen József

Tóth Veronika

Szabó Zsolt

Fotók:

© AKG-images

© Deutsches Wehrkundearchiv (DWA)

© Hadtörténeti Intézet és Múzeum (43., 92–93. oldal)

© Red Dot/Corbis International

© Ullstein Bild (24., 25., 28–29., 30., 38., 51., 89., 90., 94. oldal)

© Stato Maggiore dell'Esercito, Ufficio Storico (41., 42., 44., 45., 47. oldal)

Külön köszönet:

Commando Veterans Association

Dr. Alessandro Vagnini

U. S. National Archives and Records Administration

© Pannon-Literatúra Kft.

Kiadja: Pannon-Literatúra Kft.

5310 Kisújszállás, Pf. 108

Tel.: 59-322-555

Fax: 59-321-444

www.pannon-literatura.hu

A kiadásért felel a Pannon-Literatúra Kft.

ügyvezető igazgatója

A kiadás éve: 2010

Sorozat ISBN 978 963 251 134 4

ISBN 978 963 251 178 8

Nyomta és kötötte: Neografia Martin, Szlovákia

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ TELJES TÖRTÉNETE

12. kötet

ELIT ALAKULATOK

Harcosok – nem katonák

A KÜLÖNLEGES ALAKULATOK MEGJELENÉSE

A legkiválóbb katonák a hadtörténelem kezdetétől fogva törekedtek rá, hogy bátor cselekedeteikkel kitűnjenek társaik közül. A hadvezérek és az uralkodók önálló alakulatokba gyűjtötték össze a legjobb harcosokat, és különleges harcászati feladatokra vetették be ezeket az egységeket.

Perzsa halhatatlanok, japán nindzsák, keresztes lovagok

A történeti források már az ókorban számos elit osztagot jegyeztek fel. A leírások megemlékik Xerxész perzsa király testőrségét, a tízezer halhatatlant a 300 spártai vitéz ellen vívott thermopülai ütközetben. Ugyancsak számos érdekes részlet maradt fenn a pun Hamilkár Barkasról, aki Szicíliában a mai rohamosztagok elődeinek tekinthető csapatokat képzett ki és vetett harcba. A római légiók az akkor ismert világ tekintélyes részét az uralmuk alá hajtották, és a képzett légionáriusokon belül is létezett egy szűk réteg, a praetorianus gárda, mely nemcsak védte, de bizonyos esetekben le is váltotta az adott császárt. A középkorban megszorodtak a különleges feladatokat teljesítő egységek. Arthur király lovagjainak legendája jórészt a képzelet szüleménye, bizonyított tény viszont, hogy a keresztes hadjáratok alatt az európaiak speciális csopor-

tokat alakítottak, amelyek rendszeresen pusztították a muszlimok utánpótlási bázisait. Ellenfeleik válaszképpen egyedi tengerészegységeket alakítottak információszerezésre és az ellenséges hajók elfoglalására. Az öngyilkos küldetéseket végrehajtó aszaszinokat már fizikálisan és mentálisan is célszemélyek likvidálására készítették fel. A titkos küldetések végrehajtására kiképzett katonák ugyanekkor keleten is megjelentek. Legmélyebb nyomot a japán nindzsák hagytak, akik mesterei voltak a beszivárgásnak, a kémkedésnek, a gyilkolásnak, és kivételes képességekkel rendelkeztek az ellenfél társadalmi, gazdasági, politikai és katonai hátterének szétzilálásában.

✓ Római légionáriusoknak beöltözött hagyományőrök: a messze földön rettegett légiókön belül is megkülönböztették az elit katonákat.

Napóleon katonai reformjai

A napóleoni háborúk korszakhatárt jelentettek a hadviselés történetében. Franciaország császára, aki egyszerű tüzérségi hadnagyból küzdött fel magát, forradalmasította a hadviselést a tüzérő megkülönböztetett alkalmazásával. Megjelentek az utászalakulatok, a csata kimenetelét jelentősen befolyásoló felderítő- és csapásmérő egységek, valamint a kivételezett státusú Császári Gárda. Az amerikaiak már a függetlenségi harc alatt kamatoztatták terepismeretüket, és Francis Morgan, valamint Daniel Morgan csapatai jelentős veszteségeket okoztak a gyarmatosítóknak az indiánoktól eltanult harcászati taktikák alkalmazásával. A bő fél évszázaddal később kirobbant polgárháború alatt mindkét fél hadrendbe állította a maga mesterlövész-, portyázó vagy más tekintetben különlegesnek számító alakulatait. A brit hadvezetés viszont csak a második angol–búr háború alatt érezte égető szükségét a különleges feladatok teljesítésére képes alakulatok hadrendbe állításának. Az irreguláris taktikát alkalmazó holland eredetű telepesek kommandói hihetetlen nagy veszteségeket okoztak a briteknek, akik emiatt Lord Lovat irányítása alatt létrehozták a rendkívüli mozgékonyssággal, rejtőzködő és mesterlövészi képességgel bíró felderítőegységüket.

Különleges alakulatok az első világháborúban

Az első világháború alatt a nagyhatalmak elit egységei többször és több hadszíntéren is összemérhették erejüket. Kezdetben természetesen csak kis számban, mivel a felek hatalmas embertömeg és gigantikus hagyományos fegyverezéssel bevetésével akartak mielőbb eredményt elérni. A hagyományos fegyverek és azok bevett alkalmazása mellett ugyanakkor rengeteg új technológia és forradalmi katonai koncepció jelent meg a szárazföldön kialakult

patthelyzet megoldására. Elég csak utalni ezzel kapcsolatban Manfred von Richthofen, a „vörös báró” ún. repülő cirkuszára, ami alaposan megritkította az antant repülőgép-állományát a nyugati front felett.

A levegőben zajló párharcokkal viszont nem lehetett a megmerevedett állóháborút kizökkenteni a holtpontról. A szemben álló felek a lövészárkok áttörésének és az elhúzó háború gyors lezárásának kulcsát sajátos támadó-

egységek felállításában vélték felfedezni, ezért 1917-től megjelentek az első rohamcsapatok az olaszoknál és a németeknél. Ezek az alakulatok már a hagyományos gyalogságtól függetlenül tevékenykedtek, tagjaikat speciális küldetésekre készítették fel, és a legkorszerűbb fegyverekkel és felszerelésekkel látták el őket.

◀ Brit kommandósok mesterlövész-kiképzés szünetében: az alakulat más hadseregek számára is példaként szolgált.

▲ A kép bal oldalán álló katona zubbonyának ujján jól kivehető a Grossdeutschland karjelzése.

Ellenséges vonalak mögött

A különböző országok katonai vezetése a második világháború elején már törekedett rá, hogy eltérő harci körülményekre felkészített csoportokat hozzon létre. Tudták, hogy a különleges harcászati feladatok végrehajtására csak akkor van esély, ha megfelelően kiképzett katonákat tudnak kiállítani, emiatt kizárólag kivételes képességekkel rendelkező önkénteseket vettek fel a speciális csoportokba. A tökéletes erőnlét és a tapasztalat ekkor már nem volt elegendő: a jelentkezőnek mindezen túl intelligensnek, mentálisan kiegyensúlyozottnak kellett lennie, hogy bármikor, bármilyen körülmények között képes legyen szembenézni az ellenséggel.

A különleges alakulatok harcászati értéke nem a nyers erőben rejlett: kevesen voltak, de kiképzésük során készség szinten megtanulták a különféle robbanóanyagok és fegyverek kezelését, értettek a nyomolvasáshoz és a rádiótechnikához, képesek voltak túlélni ellenséges területen, kiismerték ellenfeleik gyengeségeit és erősségeit. A valóság hű körülmények között zajló gyakorlatok alatt sokan lemorzsolódtak, és nem volt ritka a halálos baleset sem, de azok, akik

✓ *Amerikai ejtőernyősök a repülőtéren. A híres 101-esek és a 82-esek mindig a legnehezebb harcászati feladatokat kapták.*

teljesítették a kiképzést, a győzelem esélyével indultak harcba akár többszörös túlerővel szemben is. A legveszélyesebb feladatok végrehajtása mindig rájuk hárult: ha kellett, akkor az ellenséges utánpótlási vonalakat támadták, információkat gyűjtöttek és szabotázsakciókat hajtottak végre, vagy fontos harcászati célpontokat foglaltak el. Stratégiai jelentőségüket az okozott kár mellett tovább növelte, hogy a sikeres akciók zavart keltettek az ellenség soraiban, demoralizálták az ellenfelet.

✓ *A Grossdeutschland Sd.Kfz. 222 típusú felderítő páncélgépkocsiját motorkerékpár kíséri.*

▼ A Grossdeutschland MG 42 géppuskával harcoló katonái. Ez a hadosztály volt a Wehrmacht legnagyobb harcértékű alakulata.

Hősök és példaképek

A második világháború során rendkívüli haditettek sokaságát hajtották végre a különleges alakulatok. Katonai szakértők által kivitelezhetetlennek tartott akciókat teljesítettek, sok esetben pedig olyan körülmények között álltak helyt, amelyek elviselhetetlenek lettek volna az átlagos katonák számára. A Brit Sivatagi Mélységi Felderítők, az SAS, a Különleges Csónakos Szolgálat vagy a japán vonalak mögött hadakozó chinditek bravúros haditetteikkel öregbítették a brit haderő hírnevét. Az amerikai rangerek, Merrill martalócai, a légi deszantosok mind-mind súlyos veszteségeket okoztak ellenfeleiknek. A szovjetek a nőket is hadrendbe állították, akik sokszor férfitársaikat meghazudtolva küzdöttek a hazájukra törő agresszorok ellen. A tengelyhatalmak katonái ugyancsak vitathatatlan érdemeket szereztek az összecsapások alatt: a német fallschirmjägerok sokáig a legkiválóbb légi szállítású deszantosoknak számítottak, míg a gebirgsjägerok a hegyi hadviselésben jeleskedtek. A japán katonák és pilóták a legkisebb habozás nélkül tömegesen áldozták fel életüket hazájukért és a császáráért.

Bár a második világháború alatt az olasz hadsereg teljesítményét rengeteg kritika érte, a 10. könnyű flottilla vagy a hosszú tradíciókra visszatekintő bersaglierik a legkritikusabb pillanatokban is hírnevükhöz méltóan helytálltak. Hőstetteiket hadikrónikák örökítették meg, s példaként szolgálnak a modern elit alakulatok katonái számára, harcoljanak bármely hadsereg kötelékében is.

▲ Az olasz bersaglieri katonákat a kakastollas sisak különböztette meg a közönséges lövészekétől.

BRIT ÚTTÖRŐK: A KIRÁLYI TENGERÉSZGYALOGSÁG KOMMANDÓI

A második világháború éveiben a Királyi Tengerészgyalogság kommandói számtalan lehetetlennek tartott küldetést hajtottak végre. Az irreguláris taktikát folytató egységek szinte mindig a legváratlanabb helyen és időpontban csaptak le, majd „angolosan” távoztak. Kiemelkedő eredményeik szövetségeseiket és ellenfeleiket is meggyőzték a hasonló alakulatok felállításának szükségességéről.

A kedvezőtlen esélyekkel dacoló kevesek

1940 nyarán Nagy-Britannia történetének legkritikusabb napjait élte át. Sorozatos győzelmeivel a Harmadik Birodalom uralma alá hajtotta Nyugat-Európát, és a magukra maradt angoloknak egyedül kellett szembenézniük a diadalittas német haderővel. Az eltökélt Winston Churchill azonban nem volt hajlandó feladni az egyenlőtlen küzdelmet.

A Brit Expedíciós Erők franciaországi evakuációja után a brit miniszterelnök elhatározta, hogy felállít egy olyan egységet, amely egyszerre képes veszteségeket okozni a németeknek és megszilárdítani a britek megingott harci morálját. 1940. június 8-án emiatt személyes találkozóra hívta Dudley Clarke alezredest és a birodalmi vezérkar főnökét, Sir John Dill tábornokot, akik már konkrét tervekkel rendelkeztek az általa elvárt „üss és fuss” taktika

megvalósítására. Elképzeléseik azonnal elnyerték a miniszterelnök tetszését, és másnap létrehozták az Egyesített Hadműveletek Parancsnokságának elődjét, az MO9 részleget. A brit államférfi ugyanekkor elrendelte azt is, hogy az új alakulatot a legkorszerűbb felszereléssel lássák el, és minél hamarabb küldjék harcba a megszállt területek ellen. Az egységet Clarke javaslatára kommandónak keresztelték el, azoknak a dél-afrikai gerillaegységeknek az emlékére, amelyek merész akcióikkal több százezer fős nemzetközi csapatok életét keserítették meg az angol-búr háború alatt.

✓ A 3. kommandó tisztjei röviddel a normandiai partraszállás előtt Angliában, az utcai harc fogásainak elsajátítására szolgáló gyakorlótéren gyűlnek össze egy közös fotóra.

▲ A Királyi Tengerészgyalogság ködfüggönyből előbukkanó újoncai az ellenség lerohanását gyakorolják.

➤ Önkéntesek kiképzésén: a kommandósoknak képeseknek kellett lenniük teljes menetfelszerelésben nagyobb táv leúszására.

Sorkatonákból rendíthetetlen harcosok

Churchill utasításai után azonnal megindult az egymástól függetlenül működő kommandók szervezése. A létrejött csoportok hatáskörébe tartozott a tisztí és legénységi állomány kiválasztása, saját kiképzőközponttal rendelkeztek, valamint belátásukra volt bízva a katonák felkészítése a bevetésekre. A toborzás során egyesével választották ki az alkalmas önkénteseket, akiknek komoly fizikai és szellemi próbákra kellett átesniük. Ezt követően folyamatosan edzették erőnlétüket, a fegyveres gyakorlatok alatt pedig éleslőszert használtak. Az élethű körülményeknek köszönhetően az újoncok rövid idő alatt megtanulták a különféle túlélési technikákat, a tájékozódást, a jeladást és a járőrözést ellenséges területen, valamint az eltérő gépjárművek használatát. A kiképzés végére aprólékosan elsajátították a partraszállási hadműveletek és a hegyvidéki hadviselés mesterfogásait. Verhetetlenek voltak közelharcban; egyetlen kommandósra sem okozhatott problémát az ellenség zajtalan becserkészése és megölése. A kés mellett – amely a kommandók jelképévé vált – biztos kézzel kezelték a brit és a német fegyvereket, és képesek voltak szabotázsakciók végrehajtására (pl. robbantások). A körültekintően felkészített kommandósok hamarosan bizonyíthatták kivételes képességeiket.

„Elvárom a haderőnemi vezérkari főnökök egyestett bizottságától, hogy javasoljon eszközöket a teljes, németek által megszállt partvidék elleni szakszerű, német hullákból hagy nyomot maga mögött (...) Vállalkozásokat kell előkészíteni különlegesen kiképzett, a vadászok osztályába tartozó katonákkal, akik képesek megteremteni a terror uralmát az ellenség partvidékein.”

Winston Churchill

Kezdeti benyomások

1940. június 23-án került sor a különleges alakulat első vállalkozására. Ronnie Tod őrnagy parancsnoksága alatt a 11. kommandó 120 katonája szállt partra Boulogne-sur-Mer és Le Toquet között, hogy információt szerezzen a német helyőrségről. Balszerencsájukra felfedezték őket, ezért kénytelenek voltak visszavonulni. A tűzharcban legalább két német katonát megöltek, és többeket megsebesítettek. Saját veszteségük mindössze egyetlen sérült volt: a katonákat megfigyelőként elkísérő Clarke alvezredes fülét horzsolta egy golyó. Hasonlóan csekély eredménnyel járt a Guernsey sziget elleni rajtaütés is három héttel később. Ezek az akciók ugyanakkor mégsem bizonyultak haszontalannak, mivel felélesztették a csüggedt britek harci szellemét, valamint számos értékes tapasztalattal szolgáltak a későbbi hadműveletekhez.

▲ Egy sikeres akció nyomai: 1941. március 4-én az egyik kommandós norvégok társaságában szemléli a lángoló ipari létesítményeket a norvég Lofoten-szigeteken.

A különleges hadviselést folytató alakulatokban nem kizárólag britek szolgáltak. Tekintélyes számban képviseltették benne magukat a német megszállás alatt álló országok emigránsai is, akik az angoloknál jóval elszántabban küzdöttek a gyűlölt nácik ellen. Az 1942 januárjában megalapított 10. kommandóban harcoltak franciák, belgák, hollandok, norvégok, lengyelek és jugoszlávok. Az X-csapatban a görögök mellett antifasiszta németek, osztrákok és magyarok is helyet kaptak. Ezek a hazájuktól távolra szakadt katonák 1942 augusztusában részt vettek a Dieppe elleni rajtaütésben, az 1944. júniusi normandiai partraszállásban, majd pedig Északnyugat-Európa felszabadításában.

◀ Kommandósok egy partraszállító csónakra segítik sebesült bajtársukat az Íjász-hadművelet alatt.

Lesújt a skót pallos

A norvég Lofoten-szigeteken lévő halfeldolgozó üzemek tekintélyes mennyiségű glicerint állítottak elő, amely nélkülözhetetlen volt a robbanóanyagok előállításához. Megsemmisítésükkel komoly csapást lehetett mérni a német hadiiparra, ezért a brit hadvezetés több hónapnyi várakozás után újra harcba küldte elit katonáit.

A Claymore-hadművelet minden előzetes várakozást felülmúlt. A Királyi Haditengerészet flottakülönítménye 1941. március 3-án probléma nélkül érte el a zónát, ahol a 3. és 4. kommandó négy csoportra oszlott és megindult kijelölt célpontjai irányába. A védők túlzott magabiztosságának köszönhetően a katonák csendben beszivárogtak, semlegesítették a gyanútlan őreket, majd elhelyezték a tölteteket. Az aláaknázott üzemek és a hajók felrobbanása után kialakult zűrzavarban bekerítették és lefegyverezték a megzavarodott helyőrséget. A döbbszent németeket és az elfogott norvég kollaboránsokat ezután hajóra

tették. Angliai útjukra 314 norvég önkéntes is elkísérte őket, akik megérkezésük után csatlakoztak a németek kiűzéséért harcoló honfitársaikhoz. A nap végére tizenkét hajó elsüllyedt, tizennyolc gyár megsemmisült, és 3,6 millió liter benzin és olaj vált füstté. A rajtaütés legnagyobb sikere egy Enigma rejtjelező gép alkatrészeinek és kódkönyvének megkaparintása volt, ami jelentősen hozzájárult a német kódok feltöréséhez. Segítségével rövidesen megfejtették a Kriegsmarine kódjait a Bletchley Parkban, s így már időben figyelmeztetni tudták a szövetséges konvojokat a tengeralattjáró-veszélyre. Mindezekért az impozáns eredményekért cserébe a britek mindössze egy sebesültet veszítettek – a katona egy ostoba baleset során véletlenül combon lőtte magát saját revolverével.

▼ Gireud és D'Astier de la Vigerie tábornok találkozója Kieffer századossal, a francia Tengerészgyalogos Kommandó parancsnokával a Szabad Francia Erők londoni főhadiszállásán, 1943-ban.

▲ Normandia, 1944. június 6. Bill Millin, az 1. különleges dandár skót dudása partraszállás közben a Sword-partszakaszon.

A rendkívüli körülmények ellenére az osztag elérte a parancsnoki épületet, ahol azután bekövetkezett a tragédia. A főbejárat előtt posztoló német őr az utolsó pillanatban észrevette a feléje közeledő kommandóst, majd az ezt követő dulakodásban felriadtak a házban alvó bajtársai. A hátsó front felől támadó kommandósok sem voltak szerencsésebbek, mivel az egyik pihenni vágyó német altiszt korábban eltorlaszolta az ajtót, hogy ne csapkodja a szél. A kialakult heves tűzharcban a kommandósok kénytelenek voltak meghátrálni, és a védők egészen a tengerpartig szorították vissza őket. Ott a túlélők a sötétséget kihasználva szétszóródtak, és megpróbálták elbújni a helybelieknél. A lakosok azonban busás fejpénz reményében sorra feladták őket a németeknek, így végül csak két főnek sikerült elérnie a brit vonalakat.

A későbbi vizsgálatok kiderítették, hogy a küldetés elsősorban a brit hírszerzés által elkövetett szarvashibák miatt fulladt katasztrófába. A kommandósoknak esélyük sem volt a feladat végrehajtására: Rommel ugyanis sem előtte, sem pedig utána nem tartózkodott a megtámadott házban, ahonnan egyébiránt a tengelycsapatok utánpótlását koordinálták. A rajtaütés időpontjában a parancsnok szokásához híven a frontvonalban volt, ahol éppen a britek ellentámadására várt.

„Rókavadászaton”

Rommel tábornok afrikai megérkezése véget vetett a szövetségesek diadalsorozatának, ezért a brit vezérkar különleges alakulatokat irányított a térségbe. 1941. június elején a 11. kommandó újabb érdemeket szerzett a Libanon elleni hadjárat alatt, amikor a Vichy-kormányhoz hű francia erőket viaszorítva kierőszakolta az áttörést a Litani folyón. Az egység rövid időn belül öngyilkossággal felérő feladatot kapott: be kellett hatolniuk az ellenséges vonalak mögé, és el kellett rabolniuk vagy meg kellett ölniük Erwin Rommelt...

A kommandósokat 1941. november 18-án két tenger-alattjáró szállította a rajtaütés helyszínétől 37 kilométerre elterülő Hamma közelébe. A partraszállási zónába való megérkezésük után azonban szinte minden rosszul alakult. A háborgó tengeren mindössze 28 katona, az eredeti különítmény alig több mint fele érte el a szárazföldet. A Beda Littoriáig hátralévő utat ezután zuhogó esőben és felázott utakon kellett megtenniük, a tájékozódásban pedig kénytelenek voltak pontatlan olasz térképekre hagyatkozni.

Akció Norvégiában

A balsikerű afrikai kaland után a kommandósok visszatértek korábbi sikereik helyszínére, Norvégiába. 1941 augusztusában kanadai és norvég csapatok támogatásával rajtaütöttek a Spitzbergákon, ahol tekintélyes mennyiségű szén termeltek ki a németek. A bevetés végére 450 ezer tonna széntől, valamint jelentős mennyiségű olajtól és benzintől fosztották meg ellenfeleiket. Decemberben Vaagsónál szálltak partra Jack Churchill őrnagy skót dudájának dallamára, és elsüllyesztettek nyolc hajót, megsemmisítettek több parti üteget, megrongálták az üzemeket és raktárakat, valamint megölték legalább 120 német katonát, 98-at pedig foglyul ejtettek. A hadműve-

let legfontosabb következménye az okozott veszteségen túl az volt, hogy meggyőzte Hitlert a szövetségesek közelgő norvégiai partraszállásáról. Azonnal parancsot adott a védművek megerősítésére, a térségbe irányította a *Tirpitz* csatahajót, a *Scharnhorst* csatacirkálót, a *Lützow* zsebcsirkálót, valamint a *Hipper* és *Prinz Eugen* nehézcirkálót. Emellett 30 ezer katonával erősítette meg a német helyőrséget, akikre egyébként égető szükség lett volna a fronton.

▼ *Brit kommandósokkal és náci kollaboránsokkal teli hajó hagyja el a norvégiai Spitzbergákat egy sikeres rajtaütés után. A kikötő háttérében gomolygó sűrű füstfelhő a felgyújtott szénbányából és olajtározókból ered.*

✓ Brit kommandósok és amerikai rangerek közös partraszállási gyakorlata egy skóciai taven, 1942 augusztusában.

Támadás St. Nazaire ellen

A brit Admirális 1942-ben komolyan tartott attól, hogy a *Tirpitz* csatahajó elhagyja a norvég fjordokat, és megtizedeli az Atlanti-óceánon hajózó szövetséges konvojokat. Szerencséjükre az egész nyugati partvidéken csak a St. Nazaire kikötővárosban található hatalmas szárazdokk volt alkalmas a német úszóerőd fogadására. A célobjektum stratégiai fontosságát tovább növelte, hogy a németek itt építették ki egyik tengeralattjáró-bázisukat. A vezérkar emiatt úgy döntött, hogy összehangolt akciót indít, és egyszerre pusztítja el a veszélyes létesítményeket.

Az akció végrehajtására kijelölt 2. kommandóhoz hét másik különleges egység robbantási szakértőit rendelték a töltetek precíz elhelyezésére. A siker kulcsa azonban a robbanóanyaggal megpakolt *HMS Campbelltown* volt, melyet a szárazdokk kapujának kellett vezetni, majd aktiválni kellett a gyújtószerkezetet. Az úszó bomba 1942. március 26-án futott ki két Hunt-osztályú romboló, egy ágyúaszád és a kommandósokat szállító motorcsónakok kíséretében.

A kikötőhöz érve a *Campbelltown*-nak sikerült elhaladnia a parti lövegek mellett, majd 01.35-kor fennakadt a dokk kapuján. A fedélzetén lévő kommandósok ekkor partra szálltak és szétrajzottak. A rombolásba rövidesen bekapcsolódtak motorcsónakokon érkező társaik is, a német védők azonban rövid idő alatt magukhoz tértek első meglepetésükből. Hamarosan felülkerekedett a túlerő, és a brit túlélők kilátástalan helyzetbe kerültek. A vízi járművek többsége megsemmisült, csak az ágyúaszád, valamint három motorcsónak tudott hazatérni. A kommandósoknak szárazföldön kellett volna eljutniuk baráti területre, ami mindössze öt embernek sikerült.

A veszteségek első látásra rendkívül komolyak voltak: 68 tiszt és 322 sorállományú halt meg, vagy esett hadifogságba. A védők azonban kellemetlen meglepetéssel szembesültek: éppen több német tiszt vizsgálta át a *Campbelltown* fedélzetét, amikor aktiválódott a hajóba rejtett robbanóanyag. A detonáció kettétörte a dokk bejáratát, valamint megölt több száz, a közelben bémésködő katonát – és

nem sokkal később működésbe léptek a tengeralattjárógátaknál elhelyezett pokolgépek is. Súlyos árat kellett fizetni a sikerért, de teljesült az angolok előzetes várakozása: a dokk hasznavehetetlenné vált a háború hátralévő részére.

A brit elit katonák által okozott kár nagysága és a német erők tehetetlensége annyira felbőszítette Hitlert, hogy 1942. október 18-án kiadott kommandóparancsában elrendelte a fogságba esett különleges katonák azonnali kivégzését. Ez sem tudta azonban eltántorítani a bátor hősokeket. A világháború későbbi szakaszában többek között elfoglalták Madagaszkárt, részt vettek a Dieppe elleni balsikerű kalandban, öt hajót rongált meg a bordeaux-i kikötőbe négy kenun érkező katona, jelentősen hozzájárultak a partraszállás sikeréhez a D-napon, majd pedig Hollandiában és Olaszországban vetették be őket. Kiváló helytállásukkal nélkülözhetetlenné tették magukat a brit fegyveres erőkön belül, ezért a győzelem után sem oszlatták fel őket.

„Hagyják, hogy valami rendkívülit kigondoljunk, olyasvalamit, ami valószínűtlen, és mégis kivitelezhető”

Lord Louis Mountbatten, az Egyesített Hadművelési Főparancsnokság vezetőjének véleménye a St. Nazaire elleni akcióról

Robert Laycock, Őfelsége kommandósa

Sir Robert Edward Laycock 1907. április 18-án született Londonban egy arisztokrata család legidősebb fiúgyermekéként. A rendkívül intelligens, olvasott fiatalember dandártábornok édesapja hatására elvégezte a Sandhursti Királyi Katonai Akadémiát, majd 1927-ben csatlakozott a Királyi Lovas Testőrséghez.

Az Egyesített Hadműveletek Főparancsnokságának 1940-es létrejötte után meggyőzték Laycockot a csatlakozásról, aki rövidesen hozzálátott az első kommandós különítmények felállításához. A kiképzés befejeztével ezredessé léptették elő, és irányítása alatt három különleges kommandós zászlóaljat irányítottak a Közel-Keletre 1941 februárjában. A Lay-harccsoportnak elkeresztelt erő hamarosan rajtaütött a bardiai kikötőn a tengelyerők hátában, majd Krétára vezényelték őket az evakuációs hadműveletek fedezésére. Laycock példamutató bátorsággal harcolta végig a csatát, és a vereség után az utolsó hajóval hagyta el a szigetet. 1941 novemberében ő vezette a Rommel elfogására indított Flipper-hadműveletet is. A katasztrófába fulladt akció után két hónapot bolyongott ellenséges területen, mire elérte a baráti vonalakat. 1942-ben az SAS (Special Air Service) parancsnokává nevezték ki. Szicília 1943-as inváziója alatt ismét személyesen vezette dandárját, majd pedig a salernói ütközet alatt tanúsított kiemelkedő teljesítményéért megkapta a Kiváló Szolgálatért Érdemkeresztet. 1943 októberében vezérőrnaggyá léptették elő, és kinevezték az Egyesített Hadműveletek Főparancsnokságának élére.

1947-ben leszerelt, és visszavonult családi birtokára. 1954-ben visszatért a hivatali életbe, és 1959-ig Málta kormányzója, illetve katonai főparancsnoka, 1962-től Nottinghamshire grófság kormányzója volt. 1968. március 10-én szívroham végzett vele, amikor éppen hazafelé sétált a templomból.

A GROSSDEUTSCHLAND HADOSZTÁLY

A Grossdeutschland a szárazföldi haderő elit egysége volt, amelyben csak Németország legkiválóbb önkéntesei szolgálhattak. A legmodernebb fegyverekkel felszerelt alakulatot a háború második felében szinte mindig a legveszélyeztetettebb frontszakaszokon vetették be.

Az elit egység magja

A versailles-i békeszerződés után Németországban rendkívül kiélezett volt a belpolitikai helyzet. A Reichswehr létszámát a győztes antant 100 ezer főben maximálta, akik mellett a frontról hazatérő veteránok sorra csatlakoztak a gombamód elszaporodó Freikorpsok (szabadcsapatok) valamelyikéhez. A helyzetet a kommunista és fasiszta csoportok utcai összecsapásai súlyosbították. Ilyen körülmények mellett a hadsereg tartott attól, hogy a szélső-

séges csoportok kihasználják a társadalmi elégedetlenséget, és erőszakos eszközökkel a hatalom megragadására törek. A weimari köztársaság elleni puccskísérletek elhárítására 1921 elején létrehozták a pár hónapig fennálló Wachregiment Berlint (Berlini Őrezred), mely júniusban Kommando der Wachtruppe (Őrcsapatok Parancsnoksága) néven alakult át.

▼ A Grossdeutschland berlini őrszázlójának, a Führerbegleitabteilungnak díszsorfala. Az alakulat 1944. július 20-án Otto Remer őrnagy vezetésével fontos szerepet játszott a Hitler-ellenes puccs kudarcában.

A náci hatalomra kerülése kezdetben nem volt komoly hatással a Wachtruppe Berlin névre átkeresztelt alakulat kivételezett helyzetére. Himmler hatékony munkájának köszönhetően azonban egyre nagyobb befolyásra tett szert az SS. A hadsereg növekvő aggodalommal tekintett a politikai élettel szorosan összefonódó szervezetre, amelyben egyre inkább riválisát látta. A Wachtruppe feladatai fokozatosan Hitler személyes elit testőrsége, a Leibstandarte Adolf Hitler hatáskörébe kerültek. A vezérkar azonban nem kívánta megosztani kiváltságait a párt „aszfaltkatonáival”. 1936-ban Von Fritsch vezérezredes, a fegyveres erők főparancsnoka emiatt elrendelte, hogy a hadsereg minden hadosztálya felváltva küldje el legjobb századait három hónapos szolgálatra az őrcsapatba.

➤ A hadosztály egyik StuG III rohamlövege egy 1943. márciusi díszszemlén, valahol Közép-Oroszországban.

A próbatétel ideje

A világháború kirobbanásakor az ezred tartalékban maradt. A lengyel hadjáratba mindössze a Führer Begleit zászlóalj kapcsolódott be, igaz, ők sem láttak el aktív harctéri szolgálatot. Az ezred első jelentős akcióira az 1940-es nyugati hadjárat alatt került sor. A 10. páncélosadosztály alárendeltségébe helyezett Grossdeutschland Luxemburgon keresztül tört előre a dél-belgiumi erőrendszer átkarolására, miközben egy repülőre tett zászlóalját az ország északi részén vetették be. Ezt követően részt vett a Meuse folyón való sikeres átkelésben, Stonne mellett pedig derekasan helytállt a francia csapatokkal vívott kielezett küzdelemben. Ezután észak felé fordulva hozzájárult a brit ellentámadás megállításához Arras-nál és az expedíciós erők bekerítéséhez Dunkerque-nél, majd rövid pihenőt követően Lyonig tört előre a hadjárat második szakaszában. Az offenzíva után egy ideig megszállási feladatokat látott el, miközben az állományát átszervezték és növelték. A következő évben bekapcsolódott a balkáni hadjáratba. Szerepe többnyire a demoralizált jugoszláv alakulatok üldözése volt, és április 13-án bevonult Belgrádba. Júniusban Varsó mellé csoportosították át, ahol felkészült a Barbarossa-hadműveletre.

Vérzivatar keleten

A Szovjetunió elleni hadjárat megindulása után a Grossdeutschland a Közép Hadseregcsoporthoz költöztetve tört előre. A 7. páncélososztállyal együttműködve átkelt a Bug folyón, majd részt vett Minszk bekerítésében és elfoglalásában. Ezt követően folytatta előrenyomulását a szovjet főváros irányába, Jelnya elérése után azonban hirtelen délnek kanyarodott, és aktív szerepet játszott Kijevnél a szovjet csapatok bekerítésében. A katlan felszámolása után folytatta útját Moszkva felé, amíg az időjárás zorddá nem vált. Zsukov tábornok ellentámadása alatt borzalmas veszteségeket szenvedett el: közel 1000 halottat és mintegy 3000 sebesültet veszített. Az ezred ugyanakkor a harctéren felmutatott teljesítményével megkérdőjelezhetetlenül bizonyította elit jellegét.

1942 tavaszán ismét átszervezték, és gépkocsizó gyaloghadosztályt alakítottak ki belőle.

▼ *Álcázott 75 milliméteres le.IG 18 könnyű gyalogsági ágyú tűzkész állapotban.*

A páncélosokkal és rohamlövegekkel is megerősített egységet 1942 nyarán ismét a frontra küldték, ahol a kaukázusi olajmezők megszerzéséért küzdő öt hadsereg északi szárnyán harcolt. Lendületes előrenyomulásuk során könnyedén hártották a szovjet ellenlökéseket, és közel 200 ellenséges tankot semmisítettek meg egy hét alatt, valamint 100 ezer katonát ejtettek csapdába. Hamarosan átirányították őket a Közép Hadseregcsoporthoz, és szeptember-október során folyamatosan harcban álltak a rzsevi kiszögellésben. Az elit hadosztály történetének legkegyetlenebb küzdelmét vívta meg ekkor, ami különösen a Lucsessza-völgyben tombolt elemi erővel. A katonák rendületlenül kitarattak, és visszaverték a megújuló szovjet rohamokat. Helytállásuk azonban rendkívül magas árat követelt: a hadosztály 12 ezer fős veszteséget szenvedett el az ütközet végére.

Páncélosok briliáns akciója Harkovnál

1943 januárjában a Grossdeutschlandot Harkov mellé vonták hátra, hogy bekapcsolódhasson a Sztálingrádnál bekerített 6. hadsereg felmentésére tervezett hadműveletbe. A támadás végül Paulus kapitulációja miatt elmaradt, és a hadosztálynak csak az utolsó pillanatban sikerült elhagynia Harkovot. A német vezérkar azonban mindenképpen vissza akarta foglalni a várost. Emiatt a Poltava mellé visszavont alakulatot feltöltötték a tervezett ellencsapáshoz, valamint egy, a legkorszerűbb Tigris nehézpáncélosokból álló zászlóaljat csatoltak hozzá, amivel tovább hangsúlyozták elit jellegét.

Márciusban a Hyazinth von Strachwitz vezetése alatt álló páncélosezred indította meg a német ellenlökést. A szovjet II. harckocsihadtest kétségbeesett erőfeszítései csak megtorpanítani tudták őket, és a Grossdeutschland 46 T-34-es kilövése után tovább száguldott célja felé.

▲ Pillanatkép a keleti frontról: a páncélozott harcjármű személyzete térkép segítségével tájékozódik.

A következő napon jól kiépített védelmi vonalba ütköztek, azonban ez sem tudta megállítani őket. A Tigrisek sorra kilőtték a páncéltörő ágyúkat és gyalogsági fedezékeket. Március 16-án 30 T-34-est leptek meg és borítottak lángba. Két nappal később csapdába csalták az ellenük vezényelt szovjet harckocsikat. A közeledő tankokat észelve Von Strachwitz embereivel együtt elrejtőzött egy faluban, és türelmesen kivárta a legmegfelelőbb pillanatot a rajtaütésre. A látszólag elhagyatott házak közé bemerészkedett T-34 és KV tankok között iszonyatos mészárlás ment végbe, amint hajnalban leadta jelzőlövését. Percek alatt 18 ellenséges jármű semmisült meg, amit a nap végére több mint 70 másik követett. A veszteségeken feldühödött oroszok ekkor rohamra küldték lövészadosztályaikat és harckocsidandárjaikat. A több héten át tomboló küzdelemben azonban nem sikerült bosszút állniuk, miközben hatalmas veszteségeket szenvedtek el.

Kurszk

Harkov visszafoglalása után az időjárás esőssé vált, amit a szemben álló felek kimerült egységeik feltöltésére és átszervezésére használtak fel. Júniusban a Grossdeutschlandot páncélgránátos hadosztályá alakították át, és két, modern Párducokkal ellátott páncéloszászlóaljjal egészítették ki. Az egység emellett jelentős számú tankot, lövéspáncélost és önjáró löveget is kapott, amivel a legerősebb német páncélosalakulattá vált a Kurszk elleni támadás megindulásának pillanatában. Elrettentő fegyverzete mellett állománya is kivételesnek számított. Az elit hadosztály tisztikárában rendkívül magas volt az arisztokraták aránya, míg legénysége a keleti front legtapasztaltabb katonáinak számított.

A Citadella-hadművelet alatt a szovjet védők eltökélt ellenállása sem tudta megállítani, és sorra verekedte át magát az egymást követő védállásokon. Július 13-án azonban a hadosztály ereje végére ért, és az előrenyomulás végleg elakadt. Az eredeti gépjárműállomány harmadát lehetett ekkor már csak harcra küldeni, az új Párduc tankok többsége pedig még a csatatér elérése előtt lerobbant. A megfogyatkozott alakulat ennek ellenére töretlenül állta a szovjet rohamokat, amíg július 18-án vissza nem rendelték Tomarovka mellé. Az elit katonáknak nem volt esélyük a győzelemre, de hőiesen helytálltak. Több száz ellenséges harckocsit és páncéltörő ágyút semmisítettek meg a harcok alatt, miközben 53 saját páncélost veszítettek.

▼ A Grossdeutschland utászai ellenséges tűzben nyitnak utat a szögesdrót akadályon. A félelmet nem ismerő katonák kiváló harctéri teljesítménye magas veszteségekkel járt.

A Wehrmacht elit „tűzoltóosztaga”

A német támadás kifulladását észlelték a szovjetek, ezért a kezdeményezést magukhoz ragadták, és bevetették tartalékaikat. Több hullámban támadó páncélosaiknak és gyalogságuknak a németek már nem tudtak ellenállni, és Harkovnál átszakadt a frontvonal. A résbenyomuló orosz alakulatok megállítására Von Strachwitz a Grossdeutschland több mint 100 harckocsijával indult meg, ami a Wehrmacht legnagyobb páncéloskötelékének számított. A „páncélos gróf” irányítása alatt a Tigris és Párduc tankok sorra lötték ki a füves pusztán feléjük száguldó T-34-es harckocsikat. A harcok intenzitását jól érzékelteti, hogy a karbantartóknak éjjel-nappal szünet nélkül kellett dolgozniuk, hogy ki tudják cserélni a folyamatosan érkező páncélosok elhasználódott lövegeit. Sikereik ellenére a Dél Hadseregcsoport kénytelen volt a Dnyeperig hátrálni, miközben a Grossdeutschland heves utóvédharcokkal próbálta visszatartani a szovjet túlerőt. Az oroszok azonban megállíthatatlannak bizonyultak, és hídfőállást létesítettek a folyón. A harcedzett alakulat az ezt követő három hónap alatt „tűzoltóbrigádként” tevékenykedett a keleti fronton. Mindig a legveszélyeztetettebb pontokon vetették be, ahol súlyos áldozatok árán sokszor akadályozta meg a frontvonal összeomlását. Eddigre már alig maradt életben veterán az alakulat eredeti állományából, a harci szellem ennek ellenére töretlen maradt.

▲ *Flammenwerfer FLW 35 lángszóró harci alkalmazása.*

▼ *A Wehrmacht elit hadosztályának rádióslövésze gyakorlat közben. A közhiedelemmel ellentétben először nem a Waffen-SS, hanem a Grossdeutschland kapta meg a legújabb fegyvereket.*

Titánok alkonya

1944 első fele dühöngő ütközetekkel telt el, melyekben nemcsak megtartotta pozícióit, hanem erejéből még ellenlökésekre is futotta. A Grossdeutschland a május 2–5. között a romániai Targul Frumos melletti hullámozó csatában ismét kitüntette magát Hasso von Manteuffel altábornagy vezetésével. A szovjetek még a Tigris egyenrangú ellenfelének számító Joszif Sztálin II nehéz harckocsit is bevetették az áttörés kierőszakolására, az elit hadosztály azonban szilárdan tartotta állásait. Az ütközet végére a német páncélosok mindössze 10 harckocsit veszítettek, miközben legalább 350 ellenséges járművet semmisítettek meg.

Két és fél hónappal később a Berlinben állomásozó őrezred tagjai akaratlanul is hozzájárultak a háború elhúzódásához. Július 20-án a válogatott egység tagjai katonai esküjüknek megfelelően hűek maradtak a Führerhez, és órák alatt leverték a hadsereg szervezetlen hatalomátvételi kísérletét.

A szovjet offenzíva ugyanakkor szétzúzta a front középső szakaszát, és az oroszok július végére elvágták a visszavonulás útját az Észak Hadseregcsoport előtt. A Rigánál körbezárt csapatok felmentését a Wehrmacht legkiválóbb alakulatára bízta, és Von Strachwitz páncéloscsoportja augusztus 18-áig sikeresen helyreállította az összeköttetést a várossal. A folyamatos harcok azonban eddigre fokozatosan felemésztették a Grossdeutschland erejét, és a hónap végére a hadosztálynak már alig maradt működőképes harckocsija. Feltöltése után a keleti front északi szektorában maradt, ahol egészen Memelig szorította vissza az orosz gőzhen-ger. Az „erődde” nyílvánított kikötőt egészen 1945 márciusáig védelmezte, amikor a körülbelül 4 ezer túlélőt behajózták és Kelet-Poroszországba szállították.

Ezalatt az időközben páncéloshadtestté átszervezett Grossdeutschland más egységei 1945 januárjától folyamatos harcérintkezésben álltak az oroszokkal, akik Königsberg felé szorították őket vissza. Erősítésükre szinte azonnal bevetették a Memelből kimenekített erőket, amivel a Samland-félszigetre viaszorult elit katonák még egy hónapon keresztül tekintélyes szovjet túlerőt tudtak lekötni. Április 25-én azonban az elit egységet utolérte végzete, és teljesen megsemmisült a Pillau mellett zajló ütközetben. Csak pár száz szerencsésnek sikerült feljutnia a Schleswig-Holsteinbe tartó utolsó hajók valamelyikére, míg a szovjet fogságba esett katonák hosszú évekre munkatáborba kerültek. Hasonló sors várt a fővárosban harcoló őrezred azon tagjaira is, akik nem estek el a berlini csatában.

▼ A Grossdeutschland egyik géppuskás raja nehéz-állványos MG34 géppuskájával lögyakorlatot tart. A lehető legnagyobb tüzerővel ellátott alakulatot 1943 közepétől a front legveszélyeztetettebb szakaszán vetették be.

Hyazinth Graf Strachwitz von Gross-Zauche und Camminetz, a „páncélos gróf” (1893–1968)

Strachwitz 1893. július 30-án egy ősi sziléziai nemesi család sarjaként látta meg a napvilágot Gross Steinben. Fiatalon elvégezte a porosz katonai akadémiát, majd csatlakozott a birodalomban legnagyobb presztízű gárdahadtest egyik lovasezredéhez. Tanulmányai folytatása mellett kiváló eredményeket ért el a sportban – csak a világháború kitörése akadályozta meg, hogy indulhasson az 1916-ra tervezett olimpiai játékokon.

Az első világháború elején mélységi felderítéseket végzett a francia vonalak mögött, amíg el nem fogták. Hadifogságának a fegyverszünet vetett véget, hazatérése után csatlakozott a Freikorps különítményekhez, és részt vett számos, lengyelekkel és kommunistákkal vívott összecsapásban. 1934-ben jelentkezett a páncélos fegyvernemhez, és a 2. páncélosezred egyik zászlóaljparancsnokaként harcolta végig a lengyel, a nyugati és a balkáni hadjáratot.

A Barbarossa-hadműveletben a Bug folyón való bravúros átkelés után megsemmisített egy teljes szovjet utánpótlási oszlopot, amiért megkapta a Lovagkeresztet. A 16. páncélosadosztály katonájaként páncélosaival az elsők között gördült be Sztálingrádba, ahol számos legendássá vált rajtaütést hajtott végre. 1942 végén súlyosan megsebesült, és repülőn kimenekítették.

1943 januárjában a Grossdeutschland páncélosezredének parancsnokává nevezték ki, amelynek élén részt vett a Harkov környéki ütközetekben. Novemberben betegszabadságra vonult, ahonnan csak hónapok múlva tért vissza. 1944 elején visszatért, és Riga védelménél újabb vitathatatlan érdemeket szerzett. 1944 októberében ismét súlyos sérülést szenvedett egy balesetben. 1945 elején ennek ellenére páncélvadászbandát szervezett, és pár hónap alatt több száz ellenséges járművet és páncélost semmisített meg Felső-Sziléziában. 1945 áprilisában embereivel kitört a bekerítésből, és egészen Bajorországig küzdötték át magukat, ahol az amerikaiaknak adta meg magát.

Rövid hadifogság után Szíriába utazott, ahol katonai tanácsadóként dolgozott. Az 1951-es puccs után visszatért Nyugat-Németországba, ahol visszavonultan élt 1968. április 25-én bekövetkezett haláláig.

A FRANCIA IDEGENLÉGIÓ

Az 1831-ben alapított, legendás Francia Idegenlégión 1939-ben újabb próba elé állította a történelem. Az elit katonai szervezet Franciaország bukása után is kitartott, és hírnevének megfelelően a végső győzelemig folytatta eltökélt harcát a nácizmus ellen.

✓ Francia idegenlégionosok július 14-ei díszfelvonulása a világháború előtt. A szervezetben szolgáló külföldiek hamarosan jóval eltökéltebben küzdöttek választott hazájukért, mint sok francia honpolgár.

A hírnév kötelez

A Francia Idegenlégión Lajos Fülöp francia király hozta létre. A szervezetbe kezdettől fogva külföldi önkénteseket vártak, ezért francia állampolgárok felvételét hivatalosan megtiltották. Különlegessége volt az is, hogy a jelentkezőknek szolgálati idejük alatt névtelenséget és védelmet biztosított a hatóságok elől, ezért sok, a törvény elől menekülő férfi jelentkezett soraiba. A kezdeti rossz tapasztalatok miatt az alakulatot rövidesen Algériába helyezték, ahol a kemény altisztek a rájuk bízott bűnözőkből összetartó elit egységet faragtak. A szigorú előírások betartatásának, a kimerítő menetgyakorlatoknak, valamint a forró sivatagban végrehajtott túlélési gyakorlatoknak

köszönhetően az önkéntesek pontosan olyanokká váltak, mint amilyenek az alapítólevélben megfogalmazott alapelvek szerint lenniük kellett: bármikor harcra kész büszke katonák, akik vakon követik feljebbvalóik parancsait, és bátor társaikkal összefogva, gyűlölet nélkül győzik le ellenfeleiket.

A légionáriusok a hagyományokhoz híven a két világháború között is tántoríthatatlanul oltalmazták a francia érdekeket a földkerekség különböző pontjain, így a Francia Idegenlégión a második világháború kirobbanásakor azon kevés harcedzett elit egységek egyike volt, amelyet szinte bárhol és bármikor be lehetett vetni.

Az idegenlégió 1939 őszén

A francia kormánynak a hadiállapot beállta után kezdetben komoly problémát okozott, hogy a légionárius egységek a világ különböző pontjain szétszórva állomásoztak. A helyzetet súlyosbította, hogy a soraikban szolgáló közel ötven nemzet közül a németek aránya kiugróan magas volt. Az Abwehr, a Harmadik Birodalom titkosszolgálatja ezt kihasználva beszivárogtott, és a náci eszme terjesztésével megpróbálta aláásni morálját. Párizs erre sorozatos áthelyezésekkel reagált, a megbízhatatlannak tartott német katonákat a harctértől távol eső táborokba internáltatta. Ezzel párhuzamosan az önkéntes jelentkezőkből új ezredek állítottak fel 1939 őszén, amelyeket a többi mozgósított egységgel együtt a fenyegetett francia–német határra vezényeltek, ahol a Maginot-vonalba osztották be őket.

Harcok Narvikban

Első feladatuk a Szovjetunió által 1939. november 30-án megtámadott finnek megsegítése lett volna, az egység felkészítése azonban elhúzódott. Helsinki 1940 márciusában kénytelen volt békét kérni, ezért törölték a légiósok küldetését, mielőtt elindulhattak volna. Hamarosan újabb alkalom adódott harcra vetésükre, amikor Németország áprilisban megtámadta Norvégiát. A szövetségesek ekkor eltökélték, hogy határozottan fognak fellépni, és a tengerbe szorítják a nácikat. Májusban a lengyel hegyivadászok és a francia 27. alpesi vadászezred mellett a 13. légiós féldandárt is a fenyegetett térségbe irányították. Utóbbiakat utasították, hogy foglalják vissza a német hegyivadászok ellenőrzése alá került Narvikot. A légiósok hírnevüknek megfelelően akcióba léptek, és május 28-án a német állások közepébe hatoltak, ahol a brit Királyi Haditengerészet hadihajóinak és a Királyi Légierő gépeinek támogatásával heves ütközetet vívtak Eduard Dietl tábornok katonáival. A védőket az ádáz összecsapás végén a kikötőváros feladására kényszerítették, majd az azt követő 10 nap során a svéd határig szorították vissza.

✓ A 13. féldandár mosolygó légiósai értékes zsákmányukkal, egy horogkeresztes zászlóval a norvégiai hadműveletek alatt.

Csatlakozás a Szabad Francia Erőkhöz

A kivívott diadal azonban hiábavalónak bizonyult, a ragyogó győzelem nem tudta megfordítani a hadiszerencsét. A németek május elején megindították a Blitzkrieget Franciaország ellen, és villámgyors előrenyomulásuk miatt a francia kormány június elején visszarendelte a skandináv országban harcoló egységeit. Az alakulat 14-én érkezett meg Brest kikötőjébe, ahol megdöbbenve szembesültek a reménytelenné vált helyzettel. A további harc értelmetlenségét látva 21-én átkeltek Angliába, ahol a többi, Dunkerque-ből kimenekített francia katonával együtt a Trentham Parkban szállásolták el őket. A Petain-kormány megalakulása, majd a harc folytatását meghirdető De Gaulle tábornok rádiónyilatkozata után döntéskényszerbe kerültek. Az angol hatóságok június 30-án választási helyzet elé állították őket, és a katonák mintegy fele a hazatérés mellett döntött. Az Angliában maradt több mint 900 fő ugyanekkor csatlakozott a Szabad Francia Erőkhöz, és a rengeteg önkéntesnek köszönhetően az állomány nagysága hamarosan megközelítette a szétválása előtti szintet.

◀ Marcona légionárius fegyverével tisztelg. A francia fegyverszünet után a légio kettészakadt, sokan a németekkel kollaboráló Petain-kormány mellé álltak.

A légio harcai a világháborús frontokon

A nyugati hadjárat megindulása után azonban még a légiosok sem tudtak huzamosabb ideig ellenállni a németeknek. Az újonnan megalakított 21. és 22. ezred napok alatt megsemmisült, és a 11. ezred is minden hősies erőfeszítése ellenére csak két hétig tudta feltartóztatni a támadókat, miközben feláldozta személyi állománya 85%-át. Az összeomlás küszöbén végül kivonták a leharcolt egységet, és Észak-Afrikába szállították. Egyedül a 12. ezred tudott kitartani a fegyverszünet napjáig – állománya ekkor mindössze 300 fő volt.

Franciaország eleste után veszélybe került az idegenlégio léte, mivel Berlin követelte feloszlását. Ezt a németekkel kollaboráló Vichy-kormány mindössze tömeges leszerelésekkel tudta csak elkerülni. Az így megmaradt csonka hadsereg is hamarosan két részre szakadt a Szabad Francia Haderő létrejötte után. A francia ellenőrzés alatt maradt gyarmatokon szolgáló légiosok többsége a Vichy-rendszerhez volt lojális, számos kipróbált egység viszont Charles de Gaulle tábornoknak fogadott hűséget. Ez az ellentét 1941-ben nyílt össze-

csapássá fajult, amikor a szíriai és libanoni harcok alatt a légios egységeknek egymással is meg kellett küzdeniük. Az Afrikában állomásozó légionáriusok kezdetben ellenálltak a nyugat felől érkező szövetséges csapatoknak a Torch (Fáklya) hadművelet megindulása után. Vichy német megszállását követően azonban tömegesen álltak át, és 1943 márciusától fontos szerepet játszottak a németolasz jelenlét ottani felszámolásában. Győzelmük után a szétszórta tevékenykedő egységeket egy ezredbe vonták össze; akik részt vettek Róma felszabadításában, azokat 1944-ben Dél-Franciaországban tették partra, melynek biztosítása után az északi frontra irányították őket. Nem sokkal később katasztrófa következett be a Távol-Keleten, amikor 1945 márciusában a japánok váratlanul megtámadták a Hanoi körül állomásozó 5. „Tonkini” gyalogezredet. A túlélők Kínába hátráltak vissza, és ott újjászervezték őket. A légiosok 1946-ban tértek vissza Indokínába, ahol szinte azonnal bevetésre kerültek a vietnami felkelők ellen. Ezzel kirobbant a franciák által csak „szennyos háborúnak” elkeresztelt konfliktus.

Az igazság bajnokai: a 13e Demi-Brigade (13. feldandár)

A légionárius egységek közül a 13e Demi-Brigade több szempontból is különlegessé vált a világháború alatt. A feldandár 1940 februárjában Sidi-bel-Abbesban alakult meg Raoul-Charles Magrin-Vernerey alezredes parancsnoksága alatt. Állományába zömében a világ számos csataterét korábban megjárt veterán tartozott, akik mellé sok politikai menekült és antifasiszta személy csatlakozott. Számos nemzet fiai mellett tagja volt Dimitri Amilakvari, egy grúz herceg és a légio egyetlen női önkéntese, Susan Travers. Az alakulat a háború alatt gyakorlatilag megfordult az összes olyan hadszíntéren, ahol franciák náciakkal vagy velük szövetséges államok katonáival szálltak szembe.

▲ Szemle a sivatagban. Elődeikhez hasonlóan a légiosok a második világháború alatt is Észak-Afrikában és a Közel-Keleten aratták legemlékezetesebb győzelmeiket.

Afrikai csatározások

Az elkövetkező két hónapot a féldandár a szigetországban töltötte, majd újjászervezését követően részt vett a Francia Nyugat-Afrika megszállására indított misszióban. A dolgok eleinte rosszul alakultak, és a Vichy-kormányhoz hű erők ellenállása miatt nem tudták elfoglalni a szenegáli Dakart szeptember végén. Csatlakozott azonban De Gaulle tábornokhoz Kamerun, Csád, Francia Kongó, és az ott állomásozó csapatok élére állva a légiosok két héttel később behatoltak Gabon területére, ahol november 12-ére megadásra kényszerítették a főváros, Libreville védőit. Ezután hónapok teltek el, mire vezetőiknek sikerült meggyőzniük az angolokat, hogy részt vehessenek kelet-afrikai hadjáratukban. 1941 elején Port Szudánnál szálltak partra Magrin-Vernerey alezredes vezetésével, aki ekkoriban vette fel a Monclar álnevet.

Kezdetben az utóvédet képezték az olasz fennhatóság alatt lévő Eritrea ellen indított szövetséges offenzíva során. A légiosok számára azonban hamarosan újabb alkalom adódott kivételes képességeik megcsillogtatására. A 4. és 5. indiai hadosztály rohamai februárban sorra elakadtak a hegyvidéki Kerennél kialakított olasz állások előtt.

A holtpontra jutott szövetségeseket a 13-asok elsöprő támadása rázta fel március 21-én, amely akcióval a légionáriusok kivívták az angolok tiszteletét is. Hírnevüket a fővárost, Massawát védő Viktor Emánuel-erőd megrohanásakor tovább öregbítették, ahol mindössze 18 elesett katona árán 14 ezer olaszt ejtettek fogságba, köztük a vörös-tengeri flotta parancsnokát.

▼ „Menni vagy meghalni!” – Az idegenlégiosok számára Észak-Afrika ismerős hadszíntér volt.

A közel-keleti kalandtól a végső győzelemig

A harcedzett veteránok következő célpontja az ugyancsak Vichy-ellenőrzés alatt álló Szíria lett. Ellenfeleik egyike az idegenlégió 6. ezrede volt, így a franciáknak egykori bajtársaikkal kellett volna megküzdeniük. A légiósok azonban nem szívesen harcoltak egymás ellen, és a megbízhatóságuk miatt aggódó britek is mindent megtettek a két ezred távoltartására. A 6. idegen ezredre emiatt végül a 7. ausztrál hadosztály mérte a fő csapást. Az elkövetkező egy hónap során az ellentétes oldalon álló légiósok mindössze szórványos, viszont annál hevesebb ütközeteket vívtak egymással, amelynek végén kölcsönösen ellátták egymás sebesültjeit. A szíriai harcoknak a július 14-én aláírt fegyverszünet vetett véget, ami után felajánlották a hadifoglyoknak, hogy csatlakozzanak a Szabad Francia Erőkhöz. A 6. ezredből azonban mindössze 670-en éltek a lehetőséggel, a többiek pedig visszatértek a Vichy-Franciaországba.

A levantei térség biztosítását követően a 13-asokat Észak-Afrikába vezényelték, ahol Bir-Hakeim mellett több napig lekötötték Rommel tábornok csapatait. Visszavonulásuk után pótolták a veszteségeket, majd az el-alameini csatában ismét ott küzdöttek a szövetségesek oldalán, és október 23-án súlyos áldozatokkal járó rohamot intéz-

▼ *Amerikai katona Marokkóban két francia tiszt dögcéduláját ellenőrzi az idegenlégió Szafi nevű táborában.*

tek a tengelyhatalmak állásai ellen el-Himeimat közelében. A tengelyerők meghátrálása után november 11-én visszahódították egykori megpróbáltatásaik színhelyét, Bir-Hakeimet, majd pedig Tobrukot. Ezt követően a 8. hadsereg oldalán haladva folyamatosan üldözték az ellenséget, amíg a szövetségesek teljesen fel nem számolták a tengelyhatalmak észak-afrikai jelenlétét.

▼ *Hadifogságba esett idegenlégiósok menetszlopa a sivatagban.*

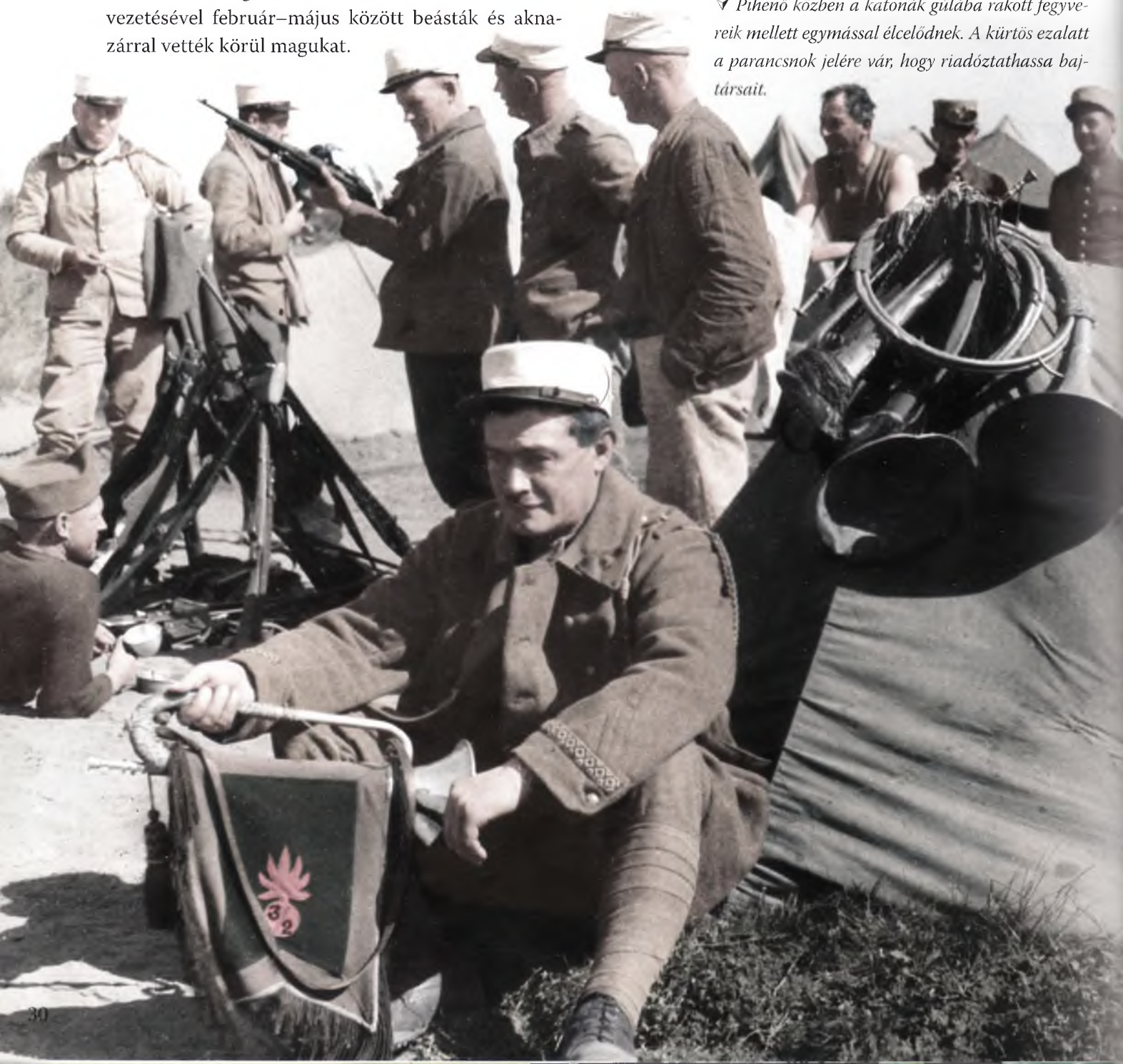
Bir-Hakeim, a nácik ellen küzdő büszke franciák szimbóluma

A szíriai kaland után a britek Egyiptomba irányították a 13e Demi-Brigade-ot, ahol azt a feladatot kapta, hogy csatlakozzon a Marie Pierre Koenig parancsnoksága alatt álló Szabad Francia Erőkhöz, és bármi áron állítsa meg a Deutsche Afrika Korps egységeit az Ain el-Gazal–Bir-Hakeim vonalon. Habár Bir-Hakeimnek nem volt semmilyen természetes védelme, ez sem tudta elriasztani a lehetetlent nem ismerő katonákat. A légiosok Dimitri Amilakvari alezredes vezetésével február–május között beásták és aknázárral vették körül magukat.

Kiválóan megszervezett védelmi hadállásukban mindenre elszántak vártak arra az ellenségre, akitől nagy részük nem remélhetett kegyelmet.

Az első összecsapásokra 1942. május 27-én került sor, amikor az olasz Ariete páncéloshadosztály megindult Gazal ellen. A francia állásoktól délre elsöpörte a 3. indiai gépesített dandárt, majd átkaroló hadmozdulattal próbálta bekeríteni a védőket.

▼ Pihenő közben a katonák gúlába rakott fegyvereik mellett egymással élcelődnek. A kürtös ezalatt a parancsnok jelére vár, hogy riadóztathassa bajtársait.

A harckocsik Bir-Hakeim ellen intézett támadása azonban kudarcba fulladt, és az olasz tankok sorra semmisültek meg az aknamezőn, valamint a 75 milliméteres lövegek zárótüzében. Az ekkor ejtett hadifoglyok mellé délután csatlakoztak annak az olasz járműoszlopnak a tagjai is, akik a reggeli sikertelen támadásról mit sem tudva utánpótlást hoztak bajtársaiknak.

A szívós ellenállást látva átmeneti szünet állt be a harcok menetében, majd Rommel június 2-án megadásra szólította fel a védőket. Az ultimátum elutasítása után olyan két hétig tartó küzdelem bontakozott ki, amit még maga a „sivatagi róka” is legkegyetlenebb csatáinak egyikeként emlegetett később. Folyamatosan záporoztak a tüzérségi lövedékek, és szinte megszakítás nélkül támadtak a német bombázók. A katonákat az elviselhetetlen hőség, szomjúság és zaj mellett rendkívül próbára tette a szél is, ami állandóan homokot és füstöt fújt a szemükbe. Rommel 8-án általános támadást indított, és az olasz Trieste, valamint a 90. német könnyűhadosztállyal – melyben német származású egykori idegenlégiósok is szolgáltak – szünet nélkül nyomás alatt tartotta a védőket. Másnapra a német rohamosztagosok elérték a védvonalakat, ahonnan véres kézitusában verték vissza őket. A helyőrség eddigre viszont felélte készleteit, így Koenig tábornok 9-én kénytelen volt engedélyt kérni a tarthatatlanná vált hadállások feladására. A bekerített egységek június 11-én hajnalban viszonylag csekély áldozatok árán áttörtek, és a brit vonalak elérése után Egyiptomba vonták vissza őket feltöltésre. A csata végére a Szabad Francia Erők megközelítőleg 1000 főt veszítettek, amelyből a 13-asok része 25 halott, 49 sebesült és 152 eltűnt volt. Harcuk nem volt hiábavaló, hiszen a harci morál ugrásszerű emelkedése mellett értékes időt biztosítottak a 8. angol hadsereg számára az el-alameini csatára való felkészülésre is.

Susan Travers (1909–2003)

A francia katonák által csak La Missnek (a Hölgy) nevezett Susan Travers az idegenlégió első hivatalosan is elismert női tagja. Édesapja, a brit Királyi Haditengerészet kapitányának nyugalomba vonulása után a család a dél-franciaországi Cannes-ban telepedett le. A fiatal lány itt hamar ráunt a csendes, eseménytelen hétköznapi életre, és húszévesen belevetette magát a társasági életbe. Gondtalan életének a világháború kirobbanása vetett véget. A kalandvágyó Susan önkéntesnek jelentkezett a francia Vöröskereszthez, ahol a vér és a sebek iránti viszolygása miatt mentőautó-sofőrnek tettek meg. 1940-ben részt vett a norvégiai küldetésben, majd Angliába való visszatérése után csatlakozott a Szabad Franciákhoz. A 13. féldandárhoz a Massawa elleni támadás alatt került, és magas rangú tisztek sofőrje lett. Az aláaknázott és ellenséges ütegek által gyakran bombázott sivatagi utakon sokszor került életveszélybe. Az ebből adódó számos baleset mellett egy alkalommal még egy tüzérségi repesz is megsebesítette. Felépülése után parancsnoka, Marie-Pierre Koenig személyi sofőrje és pár hónapig a szeretője lett. Románcuknak a bir-hakeimi ütközet vetett véget, aminek a végén ő vezette a kitörés elején haladó dzsipet. Később különböző gépjárművek – mentőautó, tehergépkocsi vagy akár önjáró páncéltörő löveg – sofőrjeként megjárta az európai frontokat, majd Indokínát is. 1945 májusában régi vágya teljesült, amikor a Francia Idegenlégió hivatalosan is felvette soraiba. Hamarosan tiszti rangot kapott, és a hadtápszolgálatához helyezték át. 1947-ben feleségül ment egyik katonatársához, Nicholas Schlegelmilchhez. A házaspár a férj lebetegedése miatt visszatért Marokkóba, ahol rövidesen leszereltek, és fiaikkal egy Párizs melletti kisvárosba költöztek. Travers bátorságát számos kitüntetéssel ismerték el: megkapta a Becsületrendet, a Hadikeresztet, a Katonai Emlékérmet, valamint a Gyarmati Háborús Érmét. 2003. december 18-án Párizsban hunyt el 94 éves korában.

GEBIRGSJÄGER: NÉMET HEGYIVADÁSZOK

A sapkájukon havasi gyopárt viselő német hegyivadászok már az első világháború során nagy hírnevet szereztek maguknak. Ezek a kiválóan felkészített elit katonák a második világégés alatt gyakorlatilag az összes hadszíntéren megfordultak, ahol különleges képességeik ellenére sokszor átlagos gyalogságként alkalmazták őket. Szívósságukkal, elkötelezettségükkel és bátorságukkal tiszteletet vívtak ki nemcsak szövetségeseik, hanem ellenfeleik soraiban is.

A hegyi hadviselés kezdetei

A német gebirgsjägerok eredete az első világháborúra nyúlik vissza. Az első reguláris német egységet, az Alpensi Hadtestet 1915 májusában állították fel a bajorországi Lechben, amikor megszakadt a diplomáciai kapcsolat Róma és Bécs között. Az ezredszintű alakulat az olasz hadüzenet után vitézül küzdött az Alpokban az osztrákok oldalán. A württembergi hegyivadász-zászlóalj soraiban szolgált ekkor fiatal tisztként Erwin Rommel is, aki kivételes bátorságával és kezdeményezőkézségével többször is kitüntette magát a harcok alatt.

A fronton nyújtott kiváló teljesítményük miatt a hegyivadászokat nem oszlatták fel a fegyverszünet után. A versailles-i békeszerződés katonai korlátozásait rövidesen ezen a téren is elkezdték kijátszani, amikor a bajor állam kötelezővé tette a rendőrtisztek alpinista továbbképzését.

A Reichswehrben szolgáló hivatásos katonák mellett emiatt titokban folyamatosan zajlott az utánpótlásképzés, ami további lendületet vett a nácik hatalomra kerülését követően. A sziklás terepen is otthonosan mozgó közalkalmazottakat a hadsereg felügyelete alá helyezték, és az állományt 1938 áprilisára ezredszintűre bővítették. Az Anschluss után újabb lehetőség nyílt meg a fegyvernem fejlesztésére: a hegyvidékről származó osztrák önkéntesek tömegesen jelentkeztek a Wehrmachtba, akikből 1939 augusztusában két újabb hegyivadász-hadosztályt állítottak ki.

▼ *Helyzetértékelő haditanácskozás egy kis hegyi tisztáson az 1943-as balkáni partizánellenes hadműveletek alatt. A terepviszonyok az ellenállóknak kedveztek, ezért a harcedzett hegyivadászokat küldték felszámolásukra.*

Elit könnyűgyalogság

A hegyivadászokra kezdettől fogva különleges küldetések végrehajtására szánt könnyűgyalogságként tekintettek. A katonáknak emiatt az alapvető gyalogsági ismeretek elvégzése mellett rengeteg speciális képességet kellett elsajátítaniuk. Meg kellett tanulniuk a hegymászás, a síelés és a térképolvasás fogásait. Emellett utász kiképzést is kaptak, hiszen a hegyekben gyakran kellett utat robbantani a sziklák között, függő- vagy pontonhidakat építeni a tátongó szakadékok és a hömpölygő folyók felett, vagy fedezetet kialakítani.

Felkészítésük során nagy jelentőséget tulajdonítottak a túlélési gyakorlatoknak is. Ennek során a katonák szervezetét hozzáedzették a szélsőséges viszonyokhoz, hiszen a több ezer méteres magasságban gyorsan esett a hőmérséklet fagypont alá, amit menedék hiányában sokszor a nyílt terepen kellett átvészelniük. A lavinaveszély elkerülésére beléjük sulykolták, hogy figyeljenek a szeszélyes természet legapróbb figyelmeztető jeleire. Tragédiák azonban még a legalaposabb kiképzés ellenére is bekövetkezhetek, ezért a várható veszteségek csökkentésére hozzászoktatták az újoncokat, hogy önálló csapategységként tevékenykedjenek, és hogy szétszóródva mozogjanak a havasokban.

A hegyek között számos olyan felszerelést és támogatást kellett nélkülözniük, amivel az átlagos gyalogoshadosztályok bőven el voltak látva. Nem vihetek magukkal például nehézfegyvereket, a járhatatlan hegyi utak miatt pedig nem számíthattak a páncélosok segítségére. A szűk ösvényeken nem fértek el a gépjárművek, ezért eleinte pónikkal és öszvérekkel, a háború alatt pedig sokszor kutyaszánnal vagy tevékkel juttatták célba az utánpótlást. Az orvosi készletek cipelésére gyakran használtak még nagytestű bernáthegyi kutyákat is, amelyek jól tűrték a szélsőséges viszonyokat. Az állatok mellett a szanitécet speciális hordágyakkal is ellátták, amelyekkel a durva sziklaperemokről is biztonságban tudták leereszteni sebesült bajtársaikat.

A kommunikációs problémák megoldására a híradókat ugyancsak egyedi eszközökkel látták el, mivel a völgyek gyakran leárnyékolták az adásokat. A jelforgalom felerősítésére mobil átjátszóállomásokat, valamint olyan antennákat kaptak, amelyeket könnyen el lehetett helyezni akár egy fa legmagasabb ágára is. Azonban még a legmodernebb készülékek is könnyen tönkremehettek, az alkatrészek pótlása pedig szinte lehetetlen volt bevetés alatt. A rádiósok emiatt megtanulták azt is, hogyan kommunikálnak zászlókkal vagy fényjelekkel.

A rendkívüli harci körülmények között a katonák teljesen magukra voltak utalva. Folyamatosan edzették emiatt fizikai kondíciójukat, hogy elképzelhetetlennek tartott helyzetekben is eredményesen tudjanak szembeszállni ellenfeleikkel. Mindezek után a hegyivadászok a legridegebb viszonyok mellett is képesek voltak zergeként közlekedni és oroslánként harcolni.

✧ *Hegyivadász altiszt sziklamászási gyakorlat alatt. A katona a jellegzetes, havasi gyopárral díszített tábori sapka mellett hegyi bakancsot és lábszárvédőt visel.*

◀ Hegyvadászok a Kaukázusban 1942 telén. A sziklapárkányon fekvő géppuskás lövész MG 42 fegyverével ellenséges célpontra tüzel.

▲ *Eduard Dietl, a német hegyicsapatok tábornoka, a lappföldi hadsereg parancsnoka katonái körében. A tiszt sapkáján jól látszik a hegyivadászok jelképe, a stilizált havasi gyopár.*

Az első diadalok

A második világháború kirobbanása után az 1. és 2. hegyivadász-hadosztály a Dél Hadseregcsoporthoz alárendeltségében Szlovákia felől lépte át a lengyel határt. Heves harcok árán elfoglalták a kulcsfontosságú Duklai-hágót a Kárpátokban, majd kelet felé nyomultak előre. A Dél-Lengyelországban előretörő XVIII. hadtest rövidesen átkaroló hadmozdulatba kezdett a régióban található ellenséges csapattestek bekerítésére. A mérész hadművelet sikere a kiválóan megerősített Lemberg elestétől függött, amelynek elfoglalását egy hegyivadászokból kialakított harccsoportra bízták. A szeptember 14-étől zajló rendkívül heves harcok alatt a német alakulatok közül talán a gebirgsjägerekre nehezedett a legnagyobb nyomás Lengyelországban, és több száz fő került veszteséglistára, mire a szovjet beavatkozás végül véget vetett a harcoknak. A védők nem akartak a közeledő Vörös Hadsereg fogságába esni, ezért szeptember 21-én inkább a német hegyivadászok előtt tették le a fegyvert.

Megadást nem ismerő elit katonák

1940 februárjában a *HMS Cossack* romboló norvég felségvizeken elfogta a német *Altmark* szállítóhajót, és kiszabadította a fedélzeten tartózkodó brit hadifoglyokat. Hiába szabadkozott Oslo, Hitler a skandináv ország megszállása mellett döntött. A terepviszonyok és az időjárás miatt nem lehetett átlagos alakulatot harcba vetni, ezért a kimondottan ilyen típusú küldetésekre felkészített gebirgsjägerekre bízták a kockázatos feladat végrehajtását.

1940. április 9-én 2000 hegyivadász szállt partra Narviknél Eduard Dietl parancsnoksága alatt. A kezdeti sikerek után az akció majdnem katasztrófába torkollott, mert a fjordokban váratlanul egy brit flottakötelék jelent meg, amely megsemmisítette a kikötőben horgonyzó német rombolókat. Rövidesen befutottak a brit expedíciós csapatokat szállító hajók, melyekhez a hónap végén idegenlégiosok, valamint francia és lengyel alpinista alakulatok is csatlakoztak. Május 28-án visszafoglalták a várost, és Dietl embereit a környező hegyekbe szorították vissza. A szövetséges túl-erő olyan nyomasztó volt, hogy még maga Hitler is kétségbeesett. A Führer komolyan foglalkozott a gondolattal, hogy megparancsolja Dietlnek a svéd határhoz való visszavonulást és az internálás vállalását. Az elsüllyedt hajók legénységével és ejtőernyősökkel megerősített hegyivadászok azonban a kilátástalannak tűnő helyzet ellenére szilárdan tartották állásaikat. Szerencséjükre pont ekkor következett be a szövetséges erők összeomlása a nyugati fronton, akik emiatt június 8-án kénytelenek voltak kiüríteni a várost. A magukra maradt norvég hazafiak képtelenek voltak ellenállni Dietl katonáinak, és rövidesen letették a fegyvert – a vereség küszöbén álló hegyivadászok ismét fényes győzelmet arattak.

▲ *Hegyvadászok kiképzési gyakorlaton leghűségesebb társukkal, az öszvérrel. A hegyi utak többsége gépjárművek számára nem volt megközelíthető, ezért az alakulat teherhordó állatokat alkalmazott a nehezebb felszerelések mozgatására.*

Közzjáték a mediterráneumban

Több hónapos pihenés után a német haderő 1941. április 6-án ismét támadásba lendült, hogy elfoglalja Jugoszláviát és Görögországot. A két állam területén számtalan hegy terült el, mely ideális terep volt a védekezéshez. Leküzdésükhöz négy veterán hegyivadász-hadosztályt vetettek harcba. Az offenzíva megindulása után az ellenséges tűzzel mit sem törődve a 4. hegyivadász-hadosztály egy különítménye áthajózott a háborgó Mura folyón. A szárazföld elérése után gyorsan megakadályozták egy aláaknázott híd felrobbantását, és lerohanták az átkelőhelyet ellenőrző bunkert, amivel megnyitották az utat a túlparton várakozó bajtársaik előtt. Ezalatt testvéralakulatuk, az 5. hegyivadász-hadosztály a bolgár–görög határ mentén kiépített Metaxas-vonalat támadta, eleinte kevés sikerrel. A német tüzérségi és légi főlény azonban rövidesen éreztette hatását, így április 9-ére sikerült felszámolni az ellenséges erődítményeket. A sikerben nagy szerepe volt a 6. hegyivadász-hadosztálynak is, mely a görögök által megközelíthetetlennek tartott 2100 méteres hófödte hegycsúcsokat leküzdve a védők hátába került, ahol elvágta utánpótlási vonalaikat.

Az 5. hegyivadászokat a görög hadjárat lezárulta után bevetették Kréta elfoglalásánál is. Az első hullámot szállító Junkers Ju 52 gépek május 21-én, heves tüzérségi tűzben landoltak a malemei repülőtérén, ahol a gebirgsjágerek azonnal harcba szálltak a fallschirmjágerek oldalán. Az alakulat java része ugyanekkor hajókon közeledett a sziget felé, szorongatott bajtársaik felmentésére. A flotta-kötélékeken azonban rajtaütött a britek haditengerészeti csapásmérő egysége, és csak a Luftwaffe beavatkozása mentette meg a fedélzeten tartózkodókat a teljes pusztulástól. Az áldozatok száma még így is rendkívül magas volt: 506 katona a tengerbe veszett, mielőtt akár egyszer is elsüthette volna fegyverét. Ennek alig fele volt a vízből kimentettek száma, és alig akadt olyan, akinek sikerült elérnie a partokat. A szárazföldön további 325 hegyivadász esett el az új-zélandiakkal, ausztrálokkal és a felfegyverkezett helyi lakosokkal vívott összecsapásokban, amíg június 1-jén az utolsó brit katona is le nem tette a fegyvert Szfakiától északra.

Harcok a keleti fronton

A balkáni hadjárat után a hegyriszögök kezdettől fogva részt vettek a Szovjetunió elleni offenzívában. A Dél Hadseregcsoporthoz alárendeltségébe beosztott XLIX. hegyivadász-hadtest augusztusban jelentősen hozzájárult a szovjet csapatok bekerítéséhez Umanynál, majd pedig Sztalino elfoglalásához 1941 késő őszén. A Norvégiai Hegyi Hadtest támadása északon ugyanekkorra elakadt. A petsamói nikkelbányák gyors elfoglalása után a 2. és 3. hegyivadász-hadosztály Murmanszk felé próbált előretörni, a rájuk váró viszontagságokkal azonban még a tapasztalt hegyivadászok sem tudtak megbirkózni. Nem volt úthálózat, amit pedig kiépítettek, azt folyamatosan tűz alatt tartotta a szovjet tüzérség. Járművek helyett teherhordó állatokat kellett használniuk az ellátmány cipelésére, amelyek azonban sorra elpusztultak a rendkívüli hidegben. Az utánpótlást ilyen feltételek mellett kellett több száz kilométerre eljuttatni, mialatt a szovjetek kényelmesen beásták magukat a kikötő előtt. Szeptemberben végleg megtorpantak a Licsa folyónál, ezért lefűjték az offenzívát. A frontvonal megmerevedése később komoly következményekkel járt: a jégmentes Murmanszk kikötőjébe futott be a Szovjetuniónak szállított amerikai hadianyagok mintegy 25 százaléka, amivel az oroszok gyorsan pótolni tudták az 1941-ben elszenvedett hatalmas veszteségeiket.

A német támadás kifulladására és az oroszok téli offenzívája után az 1. hegyivadász-hadosztály a Miusz folyó mentén ásta be magát 1942 májusáig. Júliusban azonban a Donyec térségébe vezényelték a 4. hadosztállyal egyetemben, ahol a nyári hadműveletek alatt a Kaukázus irányába küzdöttek előre magukat a XI. hadtest részeként. A harcok alatt egy különítmény megdöntötte a német hadtörténelem legmagasabb tengerszint felett vívott ütközetének addigi rekordját. Augusztus 21-én kitűzték a horogkeresztes lobogót a Kaukázus legnagyobb hegyére, az Elbrusz csúcsára, és az elkövetkező hónapok során több mint 4000 méter magasságban szilárdan kitartottak az állandó szovjet rohamokkal, valamint a kíméletlen természeti csapásokkal szemben.

A német hegyivadászok nagyra tartott harci értékét mutatja egyúttal az is, hogy nem csak a keleti front embert próbáló zord havaiban harcoltak. A 756. hegyivadász-ezred a perzselő Észak-Afrikában is megfordult, ahol Rommel parancsnoksága alatt összemérték erejüket a brit nemzetközösségi csapatokkal.

✓ A 136. hegyivadász ezred katonái az orosz front murmanszki arcvonalán fogadják Eduard Dietlt 1941-ben.

Védelemben

A Kaukázusból való visszavonulás során a hegyivadászok folyamatos harcérinkezésben álltak az ellenséggel, és 20 hónapon át verték vissza a szovjet áradat rohamait a volhovi front mocsaraiban. 1943 novemberétől egyes alakulatok partizánvadász-hadműveleteket folytattak jugoszláv területeken, Görögországban és a hozzá tartozó Korfu szigetén, míg mások az olaszországi Gusztáv- és Gót-vonalban próbálták feltartóztatni a szövetséges csapatokat. Az oroszokkal harcoló testvéralakulataik eközben fokozatosan Magyarországra szorultak vissza, ahol részt vettek a Harmadik Birodalom utolsó szárazföldi offenzívájában.

Ezalatt az 1944 szeptemberében megkötött finn különbéke miatt válságosra fordult az északon állomásozó alakulatok helyzete, akiket emiatt Norvégiába vontak vissza. Egy részüket rövidesen a Pó völgyébe irányították, míg másokat a nyugati frontra vezényeltek, ahol 1945 februárjában részt vettek a Saar és a Moselle térségében zajló harcokban.

„Abban a pillanatban majdnem véget ért az életem. Hirtelen egy csapat görög gyalogos bukkant elő a semmiből, és feltűzött szuronnyal támadtak ránk. Teljesen megbénított, ahogy nekünk rontottak a lejtőn (...) Megöltük az összes ellenséges katonát, mielőtt még bajonettjeikkel elérhettek és közelharcra kényszeríthettek volna minket.”

Egy gebirgsjäger visszaemlékezése

✦ Német hegyivadászok 1941 áprilisában, valahol a görög hegyek között.

➤ *Háborús csendélet Norvégiában: két német hegyivadász sziluettje a lenyugvó nap fényében, amint egy tengerből kinyúló sziklán állnak.*

Eduard Dietl, „Narvik hőse” (1890–1944)

Eduard Dietl 1890. július 21-én született a bajor Bad Aiblingban. 1909-ben tiszti kadétként csatlakozott az 5. bajor gyalogezredhez. A müncheni tisztképző elvégzése után 1911-ben hadnagyi rangot kapott. A világháború végére négyszer megsebesült, és századosi rangig emelkedett. A fegyverszünet után csatlakozott a Freikorps-hoz, és harcolt a Bajor Tanácsköztársaság ellen, majd belépett a Német Munkáspártba is, mely rövidesen Német Nemzetiszocialista Munkáspártra változtatta nevét.

A weimari köztársaság időszaka alatt a Reichswehr állományában maradt, a nácik hatalomra kerülése után pedig felívelt katonai karrierje. 1938 áprilisától már vezérőrnagyként irányította a 3. német hegyivadász-hadosztályt, amivel a hadiállapot beállta után részt vett a lengyel hadjáratban. A Norvégia elleni hadjárat alatt a kedvezőtlen esélyekre fittyet hányva is folytatta a harcot, és a britek visszavonulása után visszafoglalta Narvikot. Kiemelkedő teljesítményéért 1940. június 19-én elsőként vehette át Hitlertől a tölgyfalombokkal ékesített Lovagkeresztet.

A háború későbbi éveiben Lappföldön harcolt a finnek oldalán, kevés sikerrel. A sorozatos kudarcok ellenére nem esett ki Hitler kegyeiből, aki 1942 júniusában vezérezredessé nevezte ki. 1944. június 23-án egy megbeszélésre utazott Hitler obersalzbergi főhadiszállására, amikor repülőgéppel lezuhant a stájerországi Rettenegg mellett, és szörnyethalt.

A gebirgsjägerok harctéren kivívott elit hírnevét számos atrocitás is besározta. A lengyel hadjárat alatt a katonák bizonyíthatóan közreműködtek zsidók kényszymunkára való elhurcolásában Przemyslból. Mindez azonban eltörpült azokhoz a vérengzésekhez képest, amiket a partizánellenes hadműveletek alatt hajtottak végre. Az 1. hegyivadász-hadosztály 1943 júliusától rendszeresen hajtott végre büntetőakciókat a partizántámadások megtorlására. Teljesen felégették az albániai Borova falut, és több száz ártatlan civillel végeztek a görög Mousziotitszasz és Kommeno falvakban. A legszegenyesebb tetteikre szeptemberben került sor. Az olasz fegyverszünet bejelentése utáni zavaros helyzetben a hegyivadászok a 33. Acqui gyalogoshadosztály körülbelül ötezer fegyvertelen katonáját végezték ki Kefalónia szigetén, miközben bajtársaik Albániában agyonlőtték a 151. Perugia gyalogoshadosztály 32 tisztjét és mintegy száz katonáját. A fékevesztett indulatokat jól érzékelteti az egyik tiszt meggyilkolása után indított bosszúhadjárat: 1943. október 1-jén mindent és mindenkit elpusztítottak a merénylet 20 kilométeres körzetében.

ELIT OLASZ LÖVÉSZEK: A BERSAGLIERI ALAKULATOK

A második világháború alatt számos elmarasztaló kritika érte az olasz katonák teljesítményét. A kakastollas kalapot viselő bersaglierik, hadseregük elit mesterlövészei azonban a legkilátástalanabb küzdelemben is ugyanolyan hévvel harcoltak hazájukért, mint elődjeik az olasz egyesítés vagy az első világhéges alatt.

Az alakulat megszületése

A bersaglieri egységek eredete egészen a 19. század első feléig nyúlik vissza: ekkor határozta el Alessandro della Marmora, az Itália egyesítésére törő északolasz Szárd Királyság tábornoka, hogy magánkezdeményezésként egy különleges könnyűgyalogos különítményt hoz létre. Első nyilvános szereplésükre 1836. július 1-jén került sor a Torinóban megtartott katonai díszszemlén. Rendkívüli menetgyakorlatuk olyan osztatlan sikerrel járt, hogy Károly Albert király azonnal betagolta az egységet a szárd hadseregbe. A katonák percenként 130 lépéses tempóban vonultak fel a parádén, amellyel egyúttal tradíciót is teremtettek – a különleges díszlépést mind a mai napig el kell sajátítania minden egyes bersaglierinek.

A francia (chasseurs) és az osztrák (jäger) vadászok mintájára felállított mesterlövész-alakulatot kezdettől fogva jól meg lehetett különböztetni a fegyveres erők többi egységétől. A jellegzetes fekete egyenruha és a csúcsos kalapot díszítő sötét tollbokréta ugyanis mindenki számára egyértelműen elárulta, hogy viselője a fegyveres erők egyik legkiválóbb osztagában szolgál. Ez a kitüntetett figyelem nem volt alap-talan. Csak olyan férfi lehetett az egység tagja, aki sikeresen teljesítette a rendkívül kimerítő fizikai erőpróbákból álló kiképzést, és tökélyre fejlesztette a céllövészet tudományát.

A fegyvernem számos csatában bizonyította, hogy nem érdemtelenül bírja a közvélemény bizalmát. Az olasz egységért folytatott harc hosszú évtizedei alatt nemcsak hazai földön vívott ütközeteket, hanem az 1853–56-os krími háború alatt megjárta az orosz frontot is. Az Olasz Királyság kikiáltása után a hadsereg elit egységeként szolgált tovább, tizenkét ezredébe csak az átlagosnál magasabb, kiemelkedő fizikumú férfiakat sorozták be. A kiváló alakulat elismertségét mutatta többek között az 1882-ben hozott törvény is, amelynek értelmében három bersaglieri zászlóaljat rendeltek minden egyes hadtest mellé.

„A bersaglieri ezred sokkal elszántabban harcolt, mint az átlagos olasz katonák többsége. Halottaik száma és a holttestek helyzete egyértelműen mutatta, hogy fegyvereikkel a végsőkig kitartottak. Sok katona arról számolt be, hogy a támadás alatt a német alakulatok először, míg a bersaglierik utoljára adták meg magukat.”

Új-zélandi katonai beszámoló

Olasz mesterlövészek a 20. század első felében

A jellegzetes kakastollforgós kalapot megtartó vadászalakulat elismerésre méltóan harcolt az első világháború alatt. Bátor helytállásukért súlyos árat fizettek: a soraikban szolgáló 210 000 katonából 32 000 fő esett el, és 50 000 sebesült meg. A viláégést követő gazdasági visszaesés hatására számos egységet feloszlattak, 1920-ra a hagyományos tizenkét ezredből mindössze négy számított teljes feltöltésű és harcértékű alakulattá. Az elkövetkező évek során Armando Diaz tábornok irányítása alatt jelentős reformok zajlottak le a hadseregben belül, és a bersaglieriket gyorsreagálású alakulattá szervezték át.

1935–1936-ban bekapcsolódtak Etiópia meghódításába, majd négy ezredük részt vett Albánia 1939-es megszállásában. A második világháború kirobbanásakor ismét 12, teljesen feltöltött ezred állt harckészültségben, amelyeket a nem sokkal korábban megszervezett harckocsi- és gépesített hadosztályok mellé osztottak be.

▼ *Bersaglierik felkészülve várják a britek rohamát. Az olasz katonák egyikénél zsákmányolt 13,9 mm-es Boys Mk I páncéltörő puska látható. Másik két bajtársa Beretta 1938A géppisztolyt tart a kezében.*

◀ *Giovanni Messe hadseregtábornok kitiűntetést ad át. A vígyázzban álló katona kezében egy 6,5 mm-es Carcano M1891 lo-
vassági karabély látható.*

Kíngeserves küzdelmek

A bersaglierek 1940 júniusában a Pó völgyében állomásoztak, amikor Mussolini hadat üzent a szövetséges hatalmaknak. A hadállapot beállta után ott voltak a Dél-Franciaország elfoglalására küldött seregben, majd részt vettek a görögök ellen indított sikertelen hadjáratban is. Az elszenvedett kudarcorozat után Albániába szorultak vissza, ahol a Marita-hadművelet megindulásakor megpróbálták ismét magukhoz ragadni a kezdeményezést. Előrehaladásuk eleinte rendkívül vontatottan haladt, csak azután gyorsultak fel, hogy visszavonták a szemben álló erőket a németek lendületes térnyerése miatt. Április 22-én a 4. bersaglieri ezred a határvároshoz, Peratíhoz ért, majd másnap görög területre lépett. 24-én Mussolini tiltakozásának engedve a németek – immáron olasz képviselők jelenlétében – ismét aláírták az Epiruszi Görög Hadsereggel a kapitulációs okmányt.

▲ *Géppuskás bersaglierek a tuniszi arcvonalon.*

A csapatnem első balsikerei Észak-Afrikában

A különleges alakulatok közül először a 10. bersaglieri ezred érkezett meg Észak-Afrikába 1940-ben. A görögországi hadjáratához hasonlóan itt is „tűzoltóbrigádként” akarták bevetni őket O'Connor tábornok offenzívájának megállítására. Megérkezésüket követően Dernánál eltökélten vették fel a harcot az ausztrál csapatokkal, de az utánpótlási gondok miatt ők sem tudták sokáig feltartóztatni a nemzetközösségi erőket, ezért kénytelenek voltak meghátrálni. Visszavonulásuk rövidesen katasztrófába torkollott, amikor a brit harckocsik megkerülték az olasz menetoszlopokat, és 1941 februárjában Beida Fumm mellett rajtuk ütöttek. A bekerítést látva a bersaglierek hírnevükhöz méltóan szálltak szembe ellenfeleikkel, át-törési kísérletük azonban minden erőfeszítésük ellenére összeomlott a szövetséges ágyúk tűzfüggönyében.

Az elit lövészeknek egy hónappal később hősies ellenállásuk ellenére újabb vereséget kellett elszenvedniük Kelet-Afrikában. Aosta herceg, a térség alkirálya mindenképpen meg akarta tartani az eritreai és észak-abesszíniai összeköttetési vonal kulcsát képező Keren városát. Leg-

ütőképesebb egységét, a Szavojai Gránátos Hadosztályt vezényelte védelmére, amelynek alárendeltségébe egy bersaglieri zászlóalj is tartozott. A január közepén megindított brit offenzíva alatt olyan makacsul küzdöttek, hogy azzal elbizakodott ellenfeleiket is meglepték, és elsőprő ellen-támadásaikkal sorra visszaverték a nemzetközösségi csapatok rohamait. Ellenfeleik túlereje, valamint a záporozó tüzérségi és légi bombázások végül őket is térdre kényszerítették. Március 27-én elesett a fellegvár is, és a különleges lövészek hadifogolytáborba vonultak.

▲ *Motorkerékpáros bersaglieri menetoszlop őráraton. A biciklikkel közlekedő ezredeket a világháború előestéjén kezdték el Guzzi Alce típusú motorkerékpárokkal felszerelni. Az elől haladó motor kormányára egy Breda M1930 golyószórót erősítettek.*

A becsületen esett csorba kiköszörülése

Az afrikai frontra később vezényelt Ariete páncélos-hadosztályt és Trento gyalogoshadosztályt két újabb bersaglieri ezred kísértte el. Ezek az alakulatok ugyanolyan kifogásolható minőségű és mennyiségű felszereléssel rendelkeztek, mint az olasz haderő, viszont fogságba esett honfitársaikkal ellentétben számottevően jobb volt a kiképzésük és a harci moráljuk. Részt vettek Rommel kireneikái előrenyomulásában, és a 10. bersaglieri ezrednek 1941. április 8-án fontos szerepe volt a 2. brit páncélos-hadosztály bekerítésében. A tengelyerők a hónap végére a kulcsfontosságú Halfaja-hágóig nyomultak előre, ahol a 8. bersaglieri ezred egy szakasza beásta magát. Itt érte őket a május 15-én megindított Brevity-hadművelet. Elszántságukat jól mutatja, hogy az olasz elit katonák még német bajtársaik visszavonulása után is helytálltak. Az állásaik felé közeledő Matilda harckocsikról eleinte sorra lepattantak 47 milliméteres páncéltörő lövedékeik, ezért bevárták a tankokat, és közvetlen közlől nyitottak tüzet a harckocsik futóművére, valamint lánctalpára. Hét ellenséges páncélos vált mozgásképtelenné, mire a túlerő le tudta gyűrni a bátor védőket. Helytállásukkal kiváltották az amúgy rendkívül kritikus Rommel őszinte elismerését is.

Az olasz mesterlövészek aktív szerepet játszottak a hadművelet későbbi szakaszaiban is. Novemberben Bir-el-Gubínál ismét hírnevükhöz méltóan állták a 22. brit harckocsidandár rohamait, Tobruk alatt pedig utolsó emberig tartották állásaikat. Akciójukat 28-án a 9. bersaglieri ezred

haditette koronázta meg, amikor el-Dudánál fogságba ejtettek egy teljes új-zélandi tábori kórházat. A tengelyerők viszont ekkorra már felélték tartalékaikat, ezért december elején Rommel tábornok visszavonulásra adott parancsot.

Szándékaikról hamarosan tudomást szereztek a britek, akik újult erővel rontottak a meggyengült csapatokra. A 8. és 9. bersaglieri ezred azonban sorra háritotta el az 5. indiai dandár rohamait, és több mint 1000 fős veszteséget okozott. Tőlük északra ugyanekkor a 7. bersaglieri ezred indult ellentámadásra, és elkeseredett küzdelem árán betömte a frontvonalon keletkezett rést. Ezt követően harccsoportot állítottak fel belőlük a visszavonulás fedezésére, amely feladatot újfent sikerrel hajtották végre.

▼ *Az ünneplő bersaglierik fegyvereik segítségével emelik magasba kakastollas sisakjaikat. Az elit lövészek mindvégig kimagasló teljesítményt nyújtottak a sivatagi harcok során.*

Meghatározó ütközetek, kiemelkedő eredmények

Az 1942-es előrenyomulásnál a bersaglierik ismét ott haladtak német szövetségeseik oldalán, májusban viszont komoly leckét kaptak Bir-Hakeimnél a francia idegenlégiósoktól. Rommel 27-én reggel az Ariete gépesített hadosztály részeként a 8. bersaglieri ezredet is a Szabad Franciák ellen vezényelte. A védők elsőprő zárótüze azonban még a rettenthetetlen elit katonákat is meghátrálásra kényszerítette, ami katasztrofális következményekkel járt. A magukra hagyott páncélosok egymás után robbantak fel az aknamezőn, és a 75 milliméteres lövegek is tizedelték őket.

Az eredmény megdöbbentő volt: a mindössze 45 perces összecsapás végére az olaszoknak 32 harckocsit és 91 hadifoglyot kellett a csatatéren hagyniuk, miközben a védők vesztesége összesen két sebesült volt.

A franciák végül kénytelenek voltak engedni a túlerőnek, és meghátráltak. Június 20-án a 8. bersaglieri ezred Tobruk előtt harcolt, és komoly szerepe volt a kikötőváros másnapi kapitulációjában. A diadal után a tengelycsapatok rövidesen már Egyiptom területén jártak, és hamarosan elérték Mersza-Matrúhnál a nemzetközösségi erők utolsó védvonalát el-Alamein előtt. A 8. brit hadsereg itt is csak átmenetileg tudta feltartóztatni őket. Június 29-én hajnalban a 7. bersaglieri ezred és a 90. német könnyűhadosztály elfoglalta a várost, és több ezer hadifoglyot ejtett.

„A német katonák ámulatba ejtették a világot, míg a német katonákra az olasz bersaglierik voltak nagy hatással.”

Erwin Rommel

➤ *Breda M1937 géppuskával felszerelt bersaglieri raj a görög fronton 1940–1941 telén. Az elit katonák legkitartóbb erőfeszítései is csak apróbb átmeneti sikerekre voltak elegendők az elszánt görögökkel szemben.*

El-Alamein ostrománál viszont már ők sem bírtak a nemzetközösségi csapatokkal; rohamaik sorra elakadtak az ellenség zárótüzében, majd súlyos veszteségeket szenvedtek el az új-zélandi és ausztrál ellenlökések miatt – 48 óra alatt nem kevesebb, mint két zászlóaljukat morzsolták fel. Hasonló eltökéltséggel vetették magukat harcba október végén a második el-alameini csata idején. 28-án este vadul küzdöttek a német 125. ezred oldalán, és alaposan megritkították a támadó ausztrálok sorait. Páncéltörő ütegeikkel rendületlenül kitarítottak, és sorra visszaverték a Valentine tankok rohamait, amíg a több sebből vérző túlélők – mindössze 20 katona! – másnap reggel fogságba nem estek. Csapatszellemükkel ismét lenyűgözték Rommel tábornokot, aki ez alkalommal külön márványtáblát avatott érdemeik méltatására.

Giovanni Messe, a második világháború legsikeresebb olasz tábornoka (1883–1968)

Giovanni Messe 1883. december 10-én született az Apulia tartománybeli Mesagnében. Katonai karrierje 1901-ben vette kezdetét. Az 1911–1912-es olasz–török háború alatt részt vett Líbia elfoglalásában, majd később megjárta az első világháborús frontot. 1917 novemberében és decemberében személyesen irányította az elit 9. Arditi rohamcsoportot a Mount Grappa mentén lezajlott ütközetben. 1923–1927 között III. Viktor Emánuel király szárnysegédjeként tevékenykedett, majd 1935-ig egy bersaglieri alakulat parancsnoka volt. Az olasz–etióp háborúban egy gépesített dandárral vett részt, ami után vezérőrnaggyá léptették elő, és egy páncélosadosztály parancsnokává nevezték ki. Albánia bekebelezése során a megszálló erők parancsnokhelyetese volt, az olasz–görög háborúban pedig egy hadtest élén helyi sikereket ért el 1940–1941 fordulóján.

A keleti offenzíva megindulása után az Oroszországi Olasz Expedíciós Hadtestet vezette 1942. november elejétől 1943. február végétől Észak-Afrikában harcolt az angolszász erők ellen, és kisebb győzelmet aratott a Marethvonalnál vívott csatában. 1943. május 12-én marsall lett, másnap azonban az 1. olasz hadsereggel együtt letette a fegyvert a szövetségesek előtt Enfidaville-nél. Az 1943. szeptemberi fegyverszünet után újra aktív állományba került, és a monarchista Olasz Társhadviselő Hadsereg vezérkari főnökévé nevezték ki. A Dél Hadserege néven elhíresült alakulattal a világháború végéig harcolt a tengelyerők ellen. A béke beköszöntével nyugállományba vonult, és könyv formában kiadta háborús tapasztalatait. A harctéren kivívott népszerűsége a civil életbe is követte. 1953–1955 között beválasztották az olasz szenátusba, és 1968. december 9-én bekövetkezett haláláig ő volt az Olasz Veteránok Egyesületének elnöke.

Mediterrán virtus keleten

A keleti offenzíva megindulása után Mussolini meg akarta hálalni Hitlernek a Balkánon nyújtott katonai segítséget. 1941 júliusában a Szovjetunióba küldte emiatt az Oroszországi Olasz Expedíciós Hadtestet, hogy együtt harcoljanak a németekkel a kommunizmus elleni „keresztes hadjáratban” (ez a hadtest alkotta az 1942 nyarán Oroszországi Olasz Hadsereggé bővített, 8. olasz hadseregnek is nevezett csoportosítás alapját). A haderő részét képezte a 3. Amedeo Duca d’Aosta lovassági hadosztály, amelyhez 1942 márciusában hozzácsatolták többek között a 6. bersaglieri ezredet, a 47. bersaglieri motorkérpáros zászlóaljat, valamint az L6/40 könnyűtankokkal is ellátott 67. Corazzato bersaglieri zászlóaljat.

Az olasz elit katonák itt sem vallottak szégyent, és rövidesen újabb hőstetteket hajtottak végre. Augusztusban felszámoltak egy szovjet hídfőt Szerafimovics mellett, majd beásták magukat a Don folyó mentén. Az oroszok az elkövetkező hetek alatt többször is ellentámadásra indultak, hogy késleltessék a tengelyhatalmak előretörését Sztálingrád felé. Számbeli fölényük ellenére sem tudták meghátrálásra kényszeríteni a bersaglieriket, akik rendületlenül tartották pozícióikat. Az ellenséges gyalogságot mindannyiszor pergőtűzzel fogadták, míg a támogató páncélosokat Molotov-koktélokkal gyújtották fel. A tomboló ütközet végére a teljes veszteségük 1700 főre rúgott, fogságba ejtettek ugyanakkor 1600 vöröskatonát, és tekintélyes mennyiségű kézfegyvert is zsákmányoltak.

Ugyanakkor kétszakasznyi L6/40 harckocsizó Jagodnij térségében harcolt, de az olasz páncélosok rendkívül sebezhetőnek bizonyultak, és egyre nagyobb veszteségeket szenvedtek el az orosz védelem elhárító tüzeiben. Az összecsapások tetőpontján a rohamra induló 13 olasz tankból tizenegyet megsemmisítettek a szovjet páncéltörő puszkák.

1942 késő őszen a 6. német hadsereg balszárnyára helyezték át őket, a magyar és a román erők között elterülő több mint 250 kilométeres frontszakaszra. A szovjetek decemberi ellentámadása gyakorlatilag megtizedelte őket. Támogatásukra előrevonták a tartalékból a meggyengült páncélosokat is, amelyek a hónap közepétől heves harcokat vívtak Gadjucnál és Fornovónál, majd gyakorlatilag teljesen megsemmisültek a szkasszirkajai visszavonulás során. A súlyos áldozatok ellenére a hadosztály túlélőit csak 1943 márciusában vonták vissza Olaszországba, ahol a szeptemberi fordulat után feloszlatták őket.

➤ *Autoblinda 41 páncélgépkocsi és személyzete Észak-Afrikában. A járműből sok került a gépesített lovashadosztályokhoz is.*

Az anyaföld védelmében

Az el-alameini vereséget követő hónapok során a bersaglierek többnyire utóvédharcot vívtak az előrenyomuló angolszász erőkkel. A 10. bersaglieri ezred 1943. február 11-én Szened mellett összemérte erejét az amerikai rangerekekkel is. A gyors, gyilkos közelharc végére legalább ötvenen maradtak közülük holtan a csatatéren, és mindössze 11 katona került hadifogságba.

A tengelyhatalmak afrikai bukása után az alakulatokat az anyaországba vonták vissza, és a szicíliai partraszállás után német bajtársaikat megszégyenítő módon szálltak szembe a szövetségesekkel. Július 11-én a Licata felé előrenyomuló 177. bersaglieri ezred négy órán át tomboló összecsapásba bonyolódott, amely alatt az amerikai tüzéség több mint 1500 sorozatot lőtt ki rá. Két nappal később a 35. bersaglieri zászlóalj ellentámadása miatt az

amerikai csapatok újabb értékes órákat veszítettek. Ön-feláldozó akciójuk végére alig kétszázan maradtak, hat ízben is megsebesült parancsnokuk pedig elvesztette a karját. Az angolszász erők elsőprő tűzereje alatt azonban rövidesen összeomlott a partszakasz védelme. A magára hagyott 73. bersaglieri zászlóalj még ekkor is folytatta a küzdelmet, és 48 órán át tartotta pozícióit.

Július 25-én a római rádió bejelentette Mussolini bukását és az új kormány kinevezését. A Berlinnel való szakítás után az olasz fegyveres erők elit alakulata kettévált. Sokan továbbra is hűek maradtak a Ducéhez, és kitartottak a Salói Köztársaság mellett, royalista érzelmű bajtársaik velük ellentétben a szövetségesekhez csatlakoztak, és a háború további szakaszában az országukat megszálló német csapatok ellen harcoltak.

FALLSCHIRMJÄGER: NÉMET EJTŐERNYŐSVADÁSZOK

A Luftwaffe állományába tartozó fallschirmjägerok bevetéseikkel forradalmasították a hadviselést. A fanatikus veteránok megfordultak valamennyi világháborús fronton, ahol az álcázás és csapdakészítés mestereivé váltak. Megszerzett tudásukkal és speciális felszerelésükkel képesek voltak hosszú időre feltartóztatni a szövetséges túlerőt.

✓ Teljes fegyverzetben lévő német ejtőernyősök csoportképe. A szövetségesek által később „zöld ördögöknek” elkeresztelt elit katonákat a krétai hadműveletek után többnyire hagyományos gyalogságként alkalmazták.

Ellenséges vonalak mögött

Már az első világháború alatt felmerült a gondolat, hogy nagyobb létszámú csapatokat juttassanak az ellenséges vonalak mögé. Olaszország és a Szovjetunió hamar felismerte az elképzelésben rejlő stratégiai előnyöket, ezért az 1920-as években a két ország jelentős erőfeszítéseket tett az ejtőernyős hadviselés tökéletesítésére, és az eredményeket látványos bemutatókon hozta a külföldi szakemberek tudomására. A megfigyelők között ott volt az akkor még a porosz belügyminisztériumot igazgató Hermann Göring is, akit a látottak azonnal meggyőztek az új fegyvernem fontosságáról.

Németországban Hitler hatalomra kerülése óta már működött egy különleges rendőri egység a náci tisztviselők védelmére és a kommunisták elleni harcra, ahol sok légi deszantos is szolgált. Később ez az egység képezte az alapját az első önálló ejtőernyős ezrednek, amelynek felállítását 1935-ben rendelte el a szovjet eredmények hatása alá került Hermann Göring, aki ekkor már a Luftwaffe vezetője volt. A saját parancsnoksága alá helyezett alakulatba azonnal megkezdtek a toborzást, és 1936. január 29-én felavatták a General Göring ejtőernyős ezred I. zászlóalját. Az első fallschirmjäger (ejtőernyősvadász) alakulat mellé hamarosan egy műszaki alegységet is rendeltek, és a stendalbosteli bázison megkezdtek az önkéntesek kiképzését.

▲ Német ejtőernyősök gyakorlaton.

Különleges önkéntesekből elit katonák

Az ejtőernyős egységek katonáinak rendkívüli fizikai és lelki állóképességgel kellett rendelkezniük, ha az elit alakulat tagjává akartak válni. Nyolchetes kiképzésük ennek megfelelően a hagyományosnál jóval keményebb volt. Az első négyhetes periódusban alapkiképzést kaptak a mélységi felderítés, a diverziós tevékenység és a különleges hadviselés elsajátítására. Ez alatt az időszak alatt megtanulták a fegyverek és robbanószerkek használatát, különféle harcéljárásokat gyakoroltak be, ami mellett napi szinten kellett 30 kilométeres menettávokat teljesíteniük. A kielégítő teljesítményt nyújtó újoncokba ezt követően belesulykolták az ejtőernyős ugrás legapróbb mozzanatait az ernyő összehajtogatásától kezdve a legmegfelelőbb ugrási és földet érési technikáig. Csak ezeknek az ismereteknek a tökéletes elsajátítása után kerülhetett sor az első igazi ugrásra, amelyet további ötnek kellett követnie az ejtőernyős szárnyak kiérdekléséhez.

A kimerítő kiképzést végigcsináló ejtőernyősök első sikeres bemutatkozására az 1937-ben megrendezett mecklenburgi hadgyakorlaton került sor, ahol elnyerték az ország katonai és politikai vezetőinek széles körű támogatását. Példájuk inspirálóan hatott a Wehrmachtra is, amely rövidesen felállította saját ejtőernyős egységét, és megkezdte egy önálló stratégia kidolgozását. A hadsereg és a légierő deszantos egységei között azonban rövidesen feszültség alakult ki az ejtőernyősök bevetésével és jelentőségével kapcsolatban. A konfliktus valamelyest enyhült, amikor 1938. július 1-jén Kurt Student vezérőrnagyot nevezték ki a légi deszantosok élére. A vitát végül a két ejtőernyős ezred egyesítése oldotta meg, és 1939. január 1-jén létrejött a 7. Fliegerdivision (7. légihadosztály). A szervezeti átalakításoknak és a hatékony kiképzésnek köszönhetően a fallschirmjägerok 1939 tavaszán már felkészülten várták küldetésüket.

▲ 37 milliméteres PaK 36 páncéltörő ágyú tüzelőállásban az anziói fronton 1944 tavaszán. A partszakaszon különösen a 4. ejtőernyős hadosztály vívott heves harcokat az angolszász erőkkel.

A fallschirmjägerek tündöklése

A német ejtőernyősök első harci bevetésére már a lengyel hadjárat alatt sor került, amikor két légideszant-zászlóalj a Visztula és a Bug folyó között elterülő repülőtereket foglalt el. Ennél jóval nagyobb jelentőségű feladatot hajtottak végre Dánia hét hónappal későbbi lerohanásánál, amikor elfoglalták az aalborgi repülőteret és a masnedő-i erődöt, valamint a stroerstromi híd biztosításával megnyitották az utat Koppenhága felé. A Norvégiában ledobott bajtársaikkal ezzel egy időben megszállták az oslói Fornebu és Kjeller, a kristiansandi Kjevik, valamint a stavangeri Sola repülőteret. Az első kudarcok is jelentkeztek azonban, amikor a Dombås mellett ledobott századot ötnapos küzdelem után megadásra kényszerítették a norvégok.

A fallschirmjägerek diadalsorozata tovább folytatódott, miután Németország 1940. május 10-én megindította csapatait Franciaország elfoglalására. A kombinált, nagy léptékű hadművelet során elsők között ledobott 1. ejtőernyős ezred 2. zászlóalja még gond nélkül elfoglalta a Moerdijk és Dordrecht melletti hidakat. A repülőterek ellen indított akciók azonban már kevésbé simán zajlottak le. Waalhavennél a védők heves ellenállása miatt segítségül kellett hívni a Luftwaffét, a puha talajú valkenburgi repülőtéren pedig olyan torlódás alakult ki, hogy végül le kellett fújni a Hága elleni támadást. Az ország székhelye melletti ypenburgi és ockenburgi felszállópályák biztosítására ledobott ejtőernyősök ugyanakkor szét-szóródtak, és nagy részük a kijelölt célpontjától távol ért

földet. A királyi család és a kormány elfogására küldött 22. légi szállítású hadosztályt emiatt bajtársaik helyett a holland légierő és légvédelem tüze fogadta, amikor landolni próbáltak a kijelölt repülőtereken. Mindezeket azonban feledtette az Albert-csatorna hídjait ellenőrző, bevehetetlennek hitt Eben Emael erőd elfoglalása. Az 1. ejtőernyős ezred és a 7. ejtőernyős hadosztály utászaiból felállított különítmény nagyobbik fele a Vroenhennél, Velvezelnél és Canne-nál átívelő három kulcsfontosságú híd mellett ért földet. A védők lefegyverzése után sikerült a három átkelőhelyből kettőt sértetlenül birtokba venniük, és a helyszín biztosítása után szilárdan kitartottak a német támadóék megérkeztéig. A rohamcsoport másik fele ugyanakkor vitorlázógépeivel az erőd tetején landolt, ahol a nagy kaliberű lövegek és géppuskafészek megsemmisítése után mindaddig sakkban tartották az alagutakba elmenekült védőket, amíg a felmentő csapat másnap reggel át nem kelt az Albert-csatornán. Hitlert annyira lenyűgözte az akció sikere, hogy egy fő kivételével azonnal előléptette és kitüntette az összes résztvevőt. Ejtőernyőseinek később fontos szerepet szánt a Nagy-Britannia elleni Seelöwe (Oroszlánfóka)-hadműveletben is. A küldetésre azonban sohasem kerülhetett sor, mivel az angliai csatában elszenvedett vereség miatt törölték az offenzívát.

Győzelem a Balkánon

A fallschirmjägerek alkalmazásánál sorsdöntő jelentőséggel bírt a balkáni hadjárat 1941-ben. A balszerencsesorozat a Korinthuszi-csatorna elfoglalásával vette kezdetét. Az ejtőernyősök feladata a csatornán átívelő híd elfoglalása volt, hogy ezzel megakadályozzák az ellenség visszavonulását a Peloponnészoszi-félszigetre. A harcba vetett két zászlóalj földet érése után azonnal megrohanta a bunkereket, a káoszban azonban találatot kapott az egyik robbanótöltet. Az aláaknázott híd ekkor számtalan ejtőernyőssel együtt levegőbe repült, és a rohamosztágosok csak súlyos áldozatok árán tudták ellenőrzésük alá vonni a várost. Mindez azonban hamarosan elhalványult ahhoz a megdöbbentően magas veszteséghez képest, amit Kréta elfoglalása során kellett a 7. ejtőernyős hadosztálynak elszenvednie. Az Enigma kód feltörésének köszönhetően a szövetségesek pontosan tudták, hogy hol és mikor várhatóak.

Erőiket a fenyegetett körzetekbe koncentrálták, és felkészülten vártak az ejtőernyősök érkezésére.

A fallschirmjägerek május 20-án ledobott első hullámából emiatt sokan a szövetséges állások közelében landoltak, és az első nap végére halomban álltak az elesettek hullái. A második napon beérkező utánpótlással a szorongatott túlélőknek sikerült megszilárdítaniuk pozícióikat, majd a május 27-éig zajló heves összecsapásokban elfoglalták a sziget fontosabb pontjait. Győzelmükért hatalmas árat kellett fizetniük: a harcba küldött 22 040 deszantos közül több mint 6000-en estek el vagy sebesültek meg. Ezen belül az ejtőernyősök veszteségei kiugróan magasak (40%-osak) voltak, ami mellett odaveszett a szállítógépek ötöde is. Hitler az eredményeket látva elveszítette a beléjük vetett bizalmát, és kisebb akcióktól eltekintve gyalogosként alkalmazták őket a háború hátralévő részében.

▼ Három ejtőernyős egy 81 milliméteres GrW 42 gránátvetővel az olasz fronton 1943 szeptemberében. Ezt a fegyvert kimondottan az ejtőernyősöknek tervezték, és a korábbi változathoz képest rövidebb csővel rendelkezett.

▲ Német katona a fegyverzaj elűlte után tollat ragad, hogy levelet írjon aggódó családjának.

Földre kényszerítve

A veteránoknak nem jutott sok idő a pihenésre, mivel soraik újjászervezése után már szeptemberben a keleti frontra vezényelték őket. Az elkövetkező évek során többnyire a kritikussá vált frontszakaszon vetették be a deszantosokat, ahol hatékonyan szálltak szembe a Vörös Hadsereg támadásaival. Az elismerésre méltó eredmények kivívása közben azonban fokozatosan felmorzsolódtak, és az ott harcoló katonák közül csak nagyon kevés szerencsés érte meg a háború végét. 1942 januárjában Észak-Afrikába is küldtek fallschirmjägereket. A Ramcke rohamdandár részt vett az Alam el-Halfa mellett zajló ütközetben, és az el-alameini csatában, amely után 200 kilométert vonult vissza a sivatagon keresztül.

✧ Pihenő német ejtőernyősök egy zsákmányolt brit 1,5 tonnás Morris CS8 tehergépkocsival a krétai hadműveletek lezárulta után.

◀ Álcaruhát viselő német ejtőernyősök a normandiai harcok alatt.

Mire elérték a baráti vonalakat, az alakulat mindössze 15%-a számított harcképesnek. A Torch (Fáklya)-hadművelet megindulása után újabb egységeket irányítottak a térségbe, és Tunisz előtt védelemre rendezkedtek be. A november közepétől zajló összecsapások alatt számos győzelmet arattak, és makacsul kitartottak május 13-áig, amikor a parti sávra szorított utolsó német egységek is letették a fegyvert.

A szövetségesek szicíliai partraszállása után Catania körzetében dobták le őket, ahol összemérhették erejüket a brit had-

sereg „vörös sapkás” ejtőernyős ezredével. A sziget augusztusi kiürítéséig folyamatosan harcrintkezésben álltak ellenfeleikkel, akiknek jelentősen lelassították előrenyomulását. A harcok intenzitása tovább fokozódott, amikor a szövetségesek átkeltek az Appennini-félszigetre. Az 1. német ejtőernyős hadosztály 1943. december 20–28. között súlyos veszteségekkel járó utcai harcokat vívott a kanadai erőkkel az ortonai ütközetben, amit a túlélők később csak „kis Sztálingrád”-ként emlegettek. Az angolszászoknak okozott gondok azonban elhalványultak azokhoz a megpróbáltatásokhoz képest, melyeket a szövetségeseknek Monte Cassinónál kellett átélniük.

A 6. ezred a szövetségesek normandiai inváziója után eltökélten tartotta a Carentanól délre fekvő vonalakat, ahol összecsaptak az elit amerikai ejtőernyősökkel is. Hat hét után a századok átlagosan harmadukra olvadtak, ennek ellenére a legyengült egységeket St. Lô-hoz vezényelték az amerikai áttörés megakadályozására. A túlerő azonban olyan elsöprőnek bizonyult, hogy a maradék csapatokat rövidesen bekerítették a falaise-i katlanban, ahonnan csak kevés szerencsés tudott hihetetlen erőfeszítések árán kijutni. Pár hónappal később az ardenneki offenzíva alatti bevetésük immáron totális kudarccal ért fel. A ledobott deszantosok alig tizede jutott el a kijelölt gyülekezési körzetig. Nem tehettek mást emiatt, mint megpróbálták mielőbb elérni a saját vonalakat. Az elkerülhetetlen vereség ellenére a fallschirmjägerek eltökélten harcoltak a berlini csata végéig, amikor a túlerő végleg legyőzte őket.

A „zöld ördögök”

A német ejtőernyősök a krétai ütközet után Monte Cassino védelménél ismét bizonyították elit jellegüket. A kisváros kulcsfontosságú volt az Olaszország közepén végighúzódnó német védelmi vonalban, mivel a Liri-völgy ellenőrzésével elzárta a Rómába vezető utat az amerikaiak előtt. Emiatt a Richard Heidrich altábornagy vezetése alatt álló 1. fallschirmjäger hadosztályt a térségbe vezényelték.

Az első összecsapásokra 1944 januárjában került sor. A francia expedíciós erőknél sikerült pár külső állást elfoglalniuk, a főállások ellen irányuló szövetséges rohamok azonban sorra összeomlottak. Az amerikaiak január 22-én végrehajtott anziói partraszállása után ideig-óráig csökkent a harcok hevesége. Az anziói front megmerevedése miatt azonban február 11-én ismét kiújultak az összecsapások. Az amerikai és indiai hadosztályok próbálkozásai hatalmas veszteségekkel jártak; a 142. amerikai ezred katonái mind egy szálig elesetek! A szövetségesek emiatt átmenetileg felfüggesztették az összecsapásokat, és az időt a kolostor bombázására használták fel. Alexander és Freyberg tábornok ugyanis meg volt győződve arról, hogy az épületekbe befészkeltek magukat a németek. Habár ezt a tévhitet nem támasztotta alá semmi kézzelfogható bizonyíték, bombázóik sok száz tonna bombát zúdítottak a kolostorra, elpusztítva ezzel az

egyedülálló műemléket. Törekvésük viszont pont a várttal ellentétes következményekkel járt. A német ejtőernyősök a légi csapás után birtokba vették a romokat, ahol egy újabb védelmi állást építettek ki. Katasztrófába fulladtak emiatt az indiai (gurka) és új-zélandi hadosztályok támadásai február 15–18. között a kolostordomb, Monte Calvario és a cassinói vasútállomás ellen, és az indiaiakat gyakorlatilag megtizedelte a védők géppuskarüzete.

A szövetségesek március 15-én hatalmas légitámadással és tüzérségi tűzzel készítették elő újabb offenzívájukat. A 2. új-zélandi hadosztály harcokcsijai benyomultak a városba, ahol az ejtőernyősök 88 milliméteres páncéltörő ágyúkkal, páncélököllel és tányéraknákkal sorra semmisítették meg a romok között nehezen manőverező páncélosokat. A gurkáknak ugyanekkor sikerült elfoglalniuk a kulcsfontosságú Hóhérdombot. A támadás március 22-én ismét leállt, de a kolostor kétharmada ekkor már a szövetségesek ellenőrzése alatt volt.

Az átmeneti nyugalomnak május 11-én a szövetségesek döntő rohama vetett véget. A tüzérségi előkészítést rendkívül kiélezett harc követte, és a II. lengyel hadtest katonái csak többszöri nekirugaszkodás után tudták elfoglalni Monte Calvariót. A német védelmi vonal ezzel gyakorlatilag tarthatatlanná vált, ezért Kesselring visszavonulást rendelt el. Az 1. fallschirmjäger hadosztály túlélői május 18-án elhagyták a körzetet, és a kolostor még aznap a lengyelek kezére került.

▼ Német ejtőernyősök sorakoznak fel a Junkers Ju 52 szállítógép előtt a bevetés előtti utolsó eligazításra.

Kurt Student (1890–1978)

1890. május 12-én született Birkholzban. Katonaiskolát végzett, majd 1910-ben belépett a hadseregbe, ahol elvégezte a pilótaképzőt. Az első világháború alatt vadászpilótaként szolgált, és hat győzelmet aratott. A vereség után aktív szerepet vállalt fel a repüléshez fűződő katonai kutatásokban és fejlesztésekben. Kapcsolatba került a Vörös Légierővel is, ahol az elsők között láthatta a légi szállítású hadviselésben rejlő lehetőséget. Hitler hatalomra kerülése után az átszervezés és fejlesztés alatt álló Luftwafféhez helyezték, ahol először a kiképzést irányította, majd kinevezték Németország első fallschirmjäger hadosztályának élére.

Kiválóan felkészített csapatai legendás akciókat hajtottak végre az 1940-es nyugati hadjárat alatt. Az első vonalban harcoló tábornok maga is súlyosan megsebesült Rotterdambnál, amikor egy német katona véletlenül fejen lőtte.

Felgyógyulása után a légideszant-hadosztályokból létrehozott XI. légihadtest élére nevezték ki. Ebben a

tisztségében dolgozta ki és vezényelte le Kréta elfoglalását. Ugyancsak a nevéhez fűződött a megbuktatott Mussolini kiszabadításának megtervezése 1943-ban, ami inkább az akciót végrehajtó Otto Skorzenynek és SS-kommandójának szerzett közismertséget. Ezután részt vett az olasz- és franciaországi védelem megszervezésében, amíg 1945 áprilisában brit fogságba nem került. A krétai harcok alatt elkövetett háborús bűnök miatt bíróság elé állították, azonban ártatlannak találták, és 1948-ban szabadlábra helyezték. 1978. július 1-jén hunyt el Lemgóban.

▲ Megkönnyebbül ejtőernyősvadász a krétai harcok után.

➤ Mint megannyi hópihe, így hullottak alá az égből a fallschirmjägerok a Merkúr-hadművelet megindulása után.

AKIK AZ ÉLRE ÁLLTAK: AZ AMERIKAI RANGEREK

Az amerikai ranger alakulatok gyökerei az 1756–1763 között vívott hétéves háború időszakára nyúlnak vissza. Az akkor katonának szegődő amerikai telepesek szellemiségét, valamint harceljárásait utódaik a második világháború alatt tökélyre fejlesztették, és elképesztő akciókkal rövid idő alatt rettegetté váltak.

Eszmei elődök

A ranger kifejezés már a 13. századi Angliában felbukkant, és azokat a személyeket értették alatta, akik a vidéket járva a törvények betartására ügyeltek. Az elnevezés az 1600-as években új jelentéssel bővült, és azokra az észak-amerikai fehér telepesekre, valamint az őket segítő bennszülött szövetségeseikre alkalmazták, akik harcot hirdettek a farmjaikat elpusztító indiánok ellen. Akcióik összehangolására 1676-ban Benjamin Church külön csapatot szervezett belőlük portyázó ellenfeleik felkutatására és elpusztítására. Ezek a puskával, késsel és tomahawkkal felfegyverzett járőrök rövid idő alatt félelmetessé váltak, amikor az őslakosok harcmodorát utánózva beszivárogtak a hagyományos milíciák és sorkatonaság számára elérhetetlennek tartott területekre, és kíméletlenül lemészárolták útjukba kerülő ellenségeiket. Képességeiket tovább kamatoztatták a hétéves háború alatt. 1756-ban Robert Rogers őrnagy századokat szervezett az önkéntesekből, hogy a britek oldalán harcoljanak a franciák és indián szövetségeseik ellen. A Rogers rangerei néven elhíresült irreguláris alakulatokat hamarosan a franciák is megtanulták tisztelni, ahogy a korabeli harci etikettet felrúgva meglepetésszerűen felbukkantak a semmiből, majd rajtaütésük után a nagyobb egységek számára megközelíthetetlen helyekre vonultak vissza. Hatékonyaságuk még a konzervatív briteket is elbűvölte, akik számos tisztjüket küldték el Rogershez, hogy az oldalán harcolva szerezzenek tapasztalatokat az ilyen típusú hadviselésről.

▼ Az amerikai elit katonák az atlanti fal egyik kifüstölt bunkere mögött szemlélik a normandiai partszakaszt, miközben M 1919 Browning géppuskával felszerelt bajtársuk tüzelőállást vesz fel.

Az 1. ranger zászlóalj létrejötte

A rangerek újjászülésére fél évvel a második világháború kirobbanása után került sor. Az amerikai katonai vezetés kezdettől fogva nagy figyelmet kívánt szánni fegyveres erejének továbbképzésére és gyakorlatoztatására a várható veszteségek alacsony szinten tartása miatt. Az ellenség földrajzi helyzetéből adódóan ugyanakkor egyértelmű volt az is, hogy az eljövendő hadműveletek alatt több kockázatos partraszállást kell végrehajtani. A nagyobb véráldozatok elkerülésére a megoldást egy különleges egység felállítása jelentette. A háborús kabinet emiatt támogatásáról biztosította Marschall tábornok vezérkari főnököt, aki ekkoriban egy olyan, a brit kommandókhoz hasonló amerikai elit egység létrehozását szorgalmazta, amelyre nyugodtan rá lehet bízni a legveszélyesebb küldetések végrehajtását is.

Az amerikai politikai vezetés jóváhagyását követően azonnal megkezdtek az önkéntesek toborzását az Észak-Írországbán állomásozó katonák közül. Az első körben mintegy 3000-en jelentkeztek a felhívásra, de a tesztek végére a többség kihullott. A megmaradt alig 600 főből 1942 júniusában hivatalosan megalakították az 1. ranger zászlóaljat Carrickfergusben, William Orlando Darby őrnagy parancsnoksága alatt.

Az amerikai erők ekkor még kevés tapasztalattal rendelkeztek a különleges hadviselésről, ezért brit kommandósokra bízta a rendkívül kemény kiképzés irányítását. Az angolok szerteágazó gyakorlatokat végeztek az újoncokkal, hogy minél többet tudjanak átadni széles körű tudásukból. Legfontosabb a fizikai erőnlét fejlesztése volt, hogy a katonák szükség esetén bírni tudják a folyamatos igénybevételt.

A teljes menetfelszereléssel végeztetett menetgyakorlatok alatt ugyanakkor megismertették a nyomolvasás, a tájékozódás és a sziklamászás rejtelmét. Közelharcból továbbképezték őket, és elsajátították az összes harctéren előfordulható harceszköz működési elvét és hatékony kezelését (nem voltak kivételek ezek alól a német típusok sem). A gyakorlatok mindvégig valóság-hű körülmények között zajlottak, így könnyen kapott golyót vagy kést a testébe, akinek elkalandozott a figyelme, vagy ha az idegei felmondták a szolgálatot. Utóbbi miatt a taktikai és műszaki képzés mellett pszichológiailag is megpróbálták felkészíteni a jelölteket a legváratlanabb helyzetekre, hogy később hidegvérrel, a zavaró külső tényezőket kizárva tudják végrehajtani küldetésüket. Mindezeknek köszönhetően alig 500-an maradtak a program végére, akik viszont kivételes harci értéket képviseltek. Közülük 44 katona és öt tiszt 1942. augusztus 29-én részt vett a britek és a kanadaiak Dieppe városa ellen intézett balszerencsés rajtaütésében, amelynek végén hárman meghaltak, és sokan fogságba estek.

✓ Egy csapat fiatal ranger gyakorlatokat végez. Az újonccal a legapróbb mozdulatokat is alaposan begyakoroltatták a kiképzés alatt, hogy szükséghelyzetben ösztönösen cselekedjenek.

✓ Az 5. ranger zászlóalj E századának tagjai elfoglalják helyüket a partraszálló csónakban az invázió előtt. Balról jobbra: Sandy Martin őrmester, Joseph J. Markowitz technikus altiszt és John B. Loshiaivo tizedes. Sandy Martin a D-napon elesett.

Amerikai elit katonák Afrikában

Az alakulat hamarosan bekapcsolódott a szövetségesek észak-afrikai offenzívájába. 1942. november 8-án éjszaka meglepetésszerű támadást intéztek az algériai Arzew kikötője ellen, ahol két tüzérségi üteg elhallgattatása után megnyitották az Orán felé vezető utat az 1. gyalogoshadosztály előtt. Ezután az ellenség megfélemlítésére, valamint helyzetének felmérésére átszivárogtak a frontvonalon, és rajtaütést hajtottak végre a tunéziai Senednél. 1943 márciusában a szövetségesek hadjárata elakadt a tunéziai Dzsebel Ank hegységnél, ahol a beásott tengelycsapatok tüze megtizedelte a rohamozó amerikaiakat. Az áttörés kierőszakolását Patton tábornok a rangerekre bízta, akik egy 20 kilométeres erőltetett éjszakai menetele után hátulról lepték meg a védőket, és kétszáz hadifoglyot ejtettek. Ezt rövid időn belül az El Guettar-hágó melletti ütközet követte, és az itt kivívott győzelmükkel jelentősen hozzájárultak az észak-afrikai hadműveletek lerövidítéséhez.

Rangerek az invázió élén

A D-napon az Omaha-partszakaszon bevetették az 5. ranger zászlóaljat is Max Schneider alezredes vezetésével. Itt történt meg az a legendás eset, amikor az intenzív német tűz által földhöz szegezett amerikai katonákat Norman D. Cota tábornok az azóta a rangerek mottójává vált mondattal küldte rohamra („Rangerek, mutassátok az utat!”). A különleges katonák később testvéralakulatuk oldalán vettek részt Brest felszabadításában, ahol a német fegyvernem egyik elitjének számító fallschirmjägerekkel csaptak össze. Ezt követően kiszorították a német csapatokat Észak-Franciaországból, majd bekapcsolódtak a Rajna nyugati partján elterülő Hürtgen-erdőben 1944 szeptembere és 1945 februárja között vívott kegyetlen csatába, valamint speciális küldetések hajtottak végre az Ardenneknben.

Fogolyszabadítás a csendes-óceáni térségben

A rangerek derekasan küzdöttek a csendes-óceáni hadszíntéren is. Az 1944. szeptember végén felállított 6. ranger zászlóalj 1945. január 30-án filippínó gerillák segítségével rajtaütött a japánok Luzon szigetén kialakított cabanatuani táborán, ahonnan 512 brit és amerikai hadifoglyot szabadítottak ki. A hihetetlen akció során mindössze két ranger esett el és egy maláriától legyengült fogoly halt meg, miközben a japánok vesztesége több mint 500 fő volt. Az alakulat ezt követően bekapcsolódott az Új-Guineánál, Leyte-nél és Luzonnál megvívott ütközetekbe is. Az egységet, amely mindvégig a rangerek szellemének megfelelően küzdött, 1945. december 30-án Japánban vonták ki az aktív szolgálatból.

✓ A cabanatuani rajtaütés három kulcsfigurája: Robert W. Prince százados, Henry Mucci alezredes és Theodore R. Richardson őrmester.

▲ Rooseveltnél 1945. március elején személyesen fogadta a Fülöp-szigeteki rangereket 12 veteránját a Fehér Házban, hogy gratulálhasson sikeres fogolyszabadítási akciójukhoz.

Pointe du Hoc lerohanása

A rangerek számos legendás világháborús akciója közül talán a D-napon véghezvitt számítás a legelismerésreméltóbbnak. A 2. ranger zászlóalj támadása 1944. június 6-án kezdetben rosszul indult, mivel a partraszállító járművek vezetői közül többeket letérített kijelölt útvonaláról az ágyúzás füstje. Az alakulat sok tagja emiatt rossz helyen, kijelölt célpontjától távol lépett az európai kontinensre. Egy részük az Omaha-parton próbálta átverekedni magát a védőkön, és csak súlyos áldozatok árán sikerült biztosítaniuk a szektort. A zászlóalj másik fele James E. Rudder alezredes irányításával ugyanekkor negyvenperces késéssel jutott el célzónájába, Pointe du Hoc szikláinak tövébe. A rangereknek itt a hadműveleti parancs értelmében fel kellett mászniuk a 30 méteres meredek sziklafalon, majd a tetőre való feljutás után be kellett hatolniuk az ellenséges bunkerekbe, és el kellett némitaniuk az oda telepített 155 milliméteres tüzérségi üteget, amely az Omaha- és a Utah-partszakaszt ellenőrizte.

A legtöbben a partvonal közvetlen közelébe hajózó szövetséges rombolók fedezőtüzét kihasználva vasmacskában végződő köteleket lőttek fel szigonyágyúikkal a magasba. A fémhorgok hamar elakadtak a felszínt behálózó szögesdrót akadályokban, így stabil rögzítésük után a rangerek szinte azonnal elkezdtek felmászni a szikla peremére.

A gránát- és golyózáporban a kiszolgáltatottan kapaszkodók közül sokan zuhantak vissza a mélybe, és nem jártak sokkal jobban azok sem, akik kitolható létrákon próbáltak feljutni. A védők minden erőfeszítése ellenére végül sikerült megmászniuk a függőleges sziklákat és felszámolniuk a géppuskafészeket. Legnagyobb döbbenetükre a tetőn nem találták a keresett nagy kaliberű lövegeket, mivel a szövetséges csatahajók elrettentő sortüzei miatt a németek időközben harcállást váltottak. A rangerek ekkor sem adták fel, és a helyszín biztosítása után járőröket küldtek ki az elvontatott ágyúk felkutatására. Len Lomell és Jack Kuhn őrmester hamarosan nyomokat találtak a sárban, a fegyverekre pedig egy közeli gyümölcsösben akadtak rá őrizetlenül. Ezt kihasználva azonnal akcióba léptek, és termit gránátjaikkal, valamint az irányzó készülék szétverésével tönkretették az álcázott lövegeket, így rengeteg amerikai életet mentettek meg. A rangerek ezt követően védőállást foglaltak el a sziklán, és a németek három rohamát is visszaverték, amíg két nappal később egy másik amerikai csapat fel nem váltotta őket. A június 6-án behajózott 225 fős különítményből ekkorra már csak 90-en számítottak harcképesnek.

Merrill martalócai

A dél-ázsiai hadszíntéren ugyancsak rövid idő alatt hatalmas népszerűsége tett szert az 5307. (ideiglenes) vegyes egység, melyet a sajtó parancsnokáról, Frank Merrill dandártábornokról „Merrill martalócainak” keresztelt el. A kezdettől fogva nagy hatótávolságú behatolásra kiszemelt alakulat felállításáról a szövetséges hatalmak vezetői 1943. augusztusi québeci konferenciájukon döntöttek. A brit Orde Wingate dandártábornok chinditjeinek sikerein felbuzdulva olyan amerikai csapatot akartak önkéntesekből létrehozni, amely messze az ellenséges vonalak mögött is eredményesen tud harcolni a japánokkal Burmában.

A toborzás végén Bombayba irányították a jelentkezőket, ahol felszerelték őket minden, a dzsungelben nélkülözhetetlen szükségleti tárggyal, kommunikációs eszközökkel, fegyverrel és teherhordó állatokkal.

1943 novembere és 1944 januárja között intenzív kiképzésben részesültek, ahol a teljes különítménynek rendfokozatra való tekintet nélkül el kellett sajátítania a feldehárítás és őrzáratozás, a különféle természeti akadályokon való átkelés, a fegyverkezelés, a tájékozódás, a robbantás, az álcázás, az ellenséges állások lerohanásának, a sérültek kimentésének vagy a levegőből ledobott utánpótlás megszerzésének szabályait. A céllovásztetre külön hangsúlyt fektettek, hogy a katonák képesek legyenek likvidálni a hirtelen felbukkanó és mozgó célpontokat is. Az ismeretek hatékony begyakorlására az alakulat decemberben egyhetes hadgyakorlatot tartott a chinditek irányítása alatt.

▼ *A Merrill martalócaiként elhíresült 5307. (ideiglenes) vegyes egység tagjai 1944 júniusában a burmai dzsungelben őrzáratoznak.*

A könnyűgyalogos rohamegységbe szervezett 2750 katona felkészítése végeztével február 24-én megkezdte első hadműveletét. Március 1-jén összecsaptak a veterán 18. hadosztállyal a Hukawng-völgyben, amelynek az ötnapos csatában legalább 800 fős veszteséget okoztak. Az elkövetkező hetek során több száz kilométert meneteltek előre, miközben sorozatos csapásokat mértek a japán utánpótlási vonalakra. Áprilisban Nhpum Gánál reteszállást vettek fel, és a nehézfegyverek hiánya ellenére kiválóan helytálltak a fanatikus rohamozó japánok ellen. Az ostrom alatt azonban maguk is súlyos veszteségeket szenvedtek el, és május végére 700 bajtársuk esett el, sebesült meg, vagy – a folyóba került emberi ürülék után fellépő fertőzések és járványok miatt – betegedett le. Habár szívroham miatt maga Merrill tábornok is kénytelen volt beszüntetni a harcot, beosztottai teljesítették kitűzött céljukat, és a kínaiakkal együttműködve elfoglalták Myitkyina repülőterét. A felére fogyatkozott egységet ezután a város ellen vezényelték, a kimerült harcosok rohamai azonban sorra elvéreztek a súlyosan alábecsült, alaposan felfegyverzett japánok tüzeiben. A nélkülözések és a trópusi betegségek még a védőknél is több embert tettek harcképtelenné. Súlyos veszteségeik ellenére végig ki kellett tartaniuk a helyőrség augusztusi kapitulációjáig. A túlélőket a város eleste után egy héttel vonták ki. Az eredeti, közel 3000 fős alakulatból ekkorra mindössze 130-an számítottak harcképesnek, és csak két ember akadt az egész társaságban, aki a hadjárat egész ideje alatt nem szedett össze semmilyen sebesülést vagy betegséget.

Érdemeik elismeréseként a résztvevők megkapták a Bronzcsillagot, majd elnöki dicséretben részesültek. Az akció után beolvasztották őket a 475. gyalogezredbe, amelyből az 1970-es években megalakult az a 75. ranger ezred, mely napjainkban az USA egyik elit egységeként teljesít szolgálatot.

William Orlando Darby (1911–1945)

Darby 1911. február 8-án született az arkansasi Fort Smithben. Tanulmányait a West Pointon végezte, majd 1933. június 13-án alhadnagyi rangban megkezdte katonai szolgálatát a tüzérségnél.

Az USA hadba lépése után az akkor már alezredes Darby az első amerikai csapatokkal Észak-Írországra ment, ahol a brit commandók hamar felkeltették a figyelmét. A különleges hadviselés iránt mutatott érdeklődése felettesei tudomására jutott, ezért kinevezték az ekkor létrehozott 1. ranger zászlóalj élére. Az alakulat skóciai kiképzése után az első jelentős bevetésre Észak-Afrikában került sor a Torch-hadművelet alatt, ahol Darby rövid idő alatt hírnevet szerzett azzal, ahogyan személyesen vezette rohamra embereit az ellenséges állások ellen.

A Cisterna mellett elszenvedett súlyos kudarc után rövid időre a 179. gyalogezred parancsnoka volt. Rövidesen Washingtonba helyezték át vezérkari beosztásba, ahonnan 1945 márciusában tért vissza az olaszországi frontra. Április 23-án átvette a 10. amerikai hegyihadosztály parancsnokságát a megsebesült Henry H. Arnold dandártábornoktól, majd jelentős szerepet játszott az 5. hadsereg kitörésében a Pó folyó völgyéből. Habár a végső győzelem kivívása ekkor már csak napok kérdése volt, a kiváló katona mégsem érthette meg a háború végét. Április 30-án éppen eligazítást tartott beosztottjainak, amikor egy becsapódó tüzérségi gránát végzett vele. Két nappal később a német csapatok letették a fegyvert. A francia Háborús Keresztrel, az Ezüstcsillaggal, a szovjet Kutuzov-érdemrend harmadik fokozatával, valamint a brit Kiváló Szolgálatért Érdemrenddel kitüntetett hőst érdemei elismeréseként halála után posztumusz dandártábornokká léptették elő.

A VÖRÖS HADSEREG AMAZONJAI

A nagy honvédő háború alatt rengeteg nő csatlakozott a Vörös Hadsereghez, hogy fegyveresen harcoljon a hazájukra törő agresszorok ellen. A „gyengébbik nem” képviselői a férfiakat megszégyenítő keménységgel és önfeláldozással küzdöttek, amivel kiérdemelték bajtársaik és ellenfeleik tiszteletét.

Nők a szülőföld védelmében

A második világháború alatt a szovjet nők is tevékenyen hozzájárultak a haza védelméhez. A front közeledtével a fenyegetett városok lakói egységesen felsorakoztak és védműveket emeltek a hivatlan vendégek megfelelő fogadására. A hátszágban ugyanekkor sorstársaik az iparban, a mezőgazdaságban és a szállítmányozásban járultak hozzá a háborús erőfeszítésekhez, ahol pótolták a fronton harcoló férfiak munkáját, valamint az üzemekben fenntartották a haditermelést.

▲ Mosolygó szovjet forgalomirányító lány tiszteleg egy lerombolt város utcáján. A Vörös Hadsereg hadtáp, híradó és törzsbiztosító alakulataiban szívesen alkalmaztak nőket, mivel ezekben a beosztásokban kisebb veszélynek voltak kitéve.

Mellettük olyanok is voltak, akik nem érték be ennyivel, és fegyvert ragadtak a támadók ellen.

1941. június 22. után több ezer női önkéntes jelentkezett a hadseregbe, nagy részüket azonban ekkor még elutasították. Nem kellett sok időnek elteltie, és a helyzet megváltozott, eltökélt próbálkozásaiknak, valamint az 1941-ben elszenvedett borzalmas veszteségeknek köszönhetően. Eleinte főleg segédszolgálatosként vagy felcserként alkalmazták őket, majd hamarosan felbukkantak az aktív harctéri szolgálatot teljesítő alakulatoknál. Rövidesen létrejöttek a kizárólag nőkből álló egységek is, amelyek néha a férfiakat megszégyenítő módon szálltak szembe az ellenséggel. Végül 8%-ra nőtt arányuk a Vörös Hadseregben belül, heroikus küzdelmük pedig állandó téma volt a szovjet propagandában. A mintegy 800 ezer és 1 millió fő közé tehető katonanő közel negyede részesült valamilyen kitüntetésben, és közülük 89-en kapták meg a legmagasabb állami medált, a Szovjetunió Hőse érdemrendet.

Pilótanők a Vörös Légierőben

A világháború alatt a férfiak mellett több ezer nő szolgált a Vörös Légierőben pilótaként, lövészként vagy karbantartóként. Első bevetéseiket nagyon megnehezítette a nemi diszkrimináció. A férfi pilóták nem szívesen repültek az oldalukon, a női szerelők által szervizelt gépekkel pedig nemegyszer kereken megtagadták a felszállást. Ez az elzárkózó magatartás idővel módosult, és a vakmerő hőlygek eredményei jobb belátásra bírták őket.

A vegyes egységek mellett három olyan ezred is létezett, amelyekben kizárólag női pilóták repültek. Létrehozásuk az „orosz Amelia Earhart”-nak elkeresztelt Marina Raszkova (1912–1943) nevéhez fűződött. A szovjet légi-erő első női pilótája 1933-tól volt a hadsereg tagja, tanított a Zsukovszkij Repülő Akadémián is. A második világháború kitörésekor számtalan képzett női pilótával együtt aktív katonai szolgálatra jelentkezett, a szovjet bürokrácia azonban hallani sem akart a bevetéséről. A tétlenséget megunva Raszkova személyesen Sztálin se-

gítségét kérte az ügyben. A szovjet generalisszimusz sokak meglepetésére engedélyezte a három női ezredből álló 122. repülőcsoport létrehozását, ami a Jakovlev Jak 1 vadászgéppel felszerelt 586. vadászrepülő ezredből, az 587. bombázóezredből és az 588. éjszakai bombázóezredből állt. Az új alakulatokban a pilóták mellett a földi személyzet számos tagja is nő volt.

Az alakulatok hősies erőfeszítéseit és professzionális teljesítményét jól érzékelteti, hogy a kiváló Petjakov Pe 2 gépekkel repülő 587. bombázó repülőezred nevét 1943 szeptemberében 125. gárda-bombázóezredre változtatták. Egy hónappal később testvéralakulatukat 46. Tamany gárda éjszakai bombázó repülőezredre keresztelték át. A Vörös Légierő legtöbb kitüntetésével rendelkező alakulatot ellenfeleik viszont csak úgy emlegették: „repülő boszorkák”.

▼ *Német katonák egy magára hagyott Polikarpov UI2/Po 2 kétfedelű repülőt vizsgálnak. A típust széles körben használták a Vörös Légierő pilótanői.*

„Repülő boszorkák”

A kizárólag nőkből álló 588. éjszakai bombázóezred a németek által „varrógépnek” csúfolt Polikarpov Po 2 biplánokkal repült. A kis magasságban végrehajtott, a hátsó vonalakat támadó éjszakai rajtaütéseknek köszönhetően az egység rövid idő alatt rettegetté vált. Ezt alapvetően nem az élőerőben és a felszerelésben okozott pusztításnak köszönhetnék, hiszen az alig egy tonna súlyú favázás gépek csak két bombát tudtak szállítani. Akcióiknak elsősorban pszichológiai jelentőségük volt, mivel többnyire akkor mérték csapást a német táborhelyekre és utánpótlási bázisokra, amikor ellenfeleik éppen a küzdelmet próbálták kipihenni. Az elfogadott taktika szerint a pilóták a célzónához közeledve kikapcsolták a motort, és az utolsó métereket siklórepülésben tették meg, mindössze pár méterrel a föld felett. Ellenségeiket a szárnyak között elsüvítő szélén kívül nem figyelmeztette más hang.

 Jekatyerina Mednyikova berepülőpilótaként szolgált a háborús években. A tapasztalt pilóta tesztelte és kiértékelte a Jak 1 és a Jak 3 típusokat is.

Hatalmas pánikot váltott ki emiatt a katonák között, amikor váratlanul feltűntek, és nem sokkal a fejük felett kioldották bombáikat. Felderítésük szinte lehetetlen feladat volt, mivel a vitorlavászon borítás elnyelte a radarsugarakat, az éjszakai vadászokra telepített infrakereső pedig nem érzékelte a mindössze 110 lóerős motor által leadott hőt. A tengelycsapatok mindezek után sohasem érezhették magukat biztonságban, és folyamatosan tartottak megjelenésüktől.

A megoldást az ellenséges vadászpilóták jelenthették volna, azonban ők sem tudtak elbánni velük. A Po 2 végsebessége ugyanis alig 150 kilométer per óra volt, amit a legtöbb első világháborús vadászgép is könnyen lekörözött, viszont a modern gépek számára már túlságosan kis értéknek számított – a korszerű típusok egyszerűen nem tudtak ily csekély sebesség mellett a levegőben maradni.

▲ A szovjetek által Kukuruzniknak (kukoricának) elkeresztelt Polikarpov Po 2 biplánt éjszakai zavaró támadások mellett használták futárgépnek, sebesültek szállítására, valamint ideális volt a frontvonal mögött tevékenykedő partizánoknak szánt utánpótlás célba juttatására is.

A Po 2 ugyanakkor rendkívül könnyen irányítható volt, amit legénysége maximálisan ki is használt. Így ha lecsapott rájuk egy gyorsabb Messerschmitt Me 109 vagy Focke-Wulf Fw 190, akkor a pilóta gyors kitérő manővert végzett, és az ellenséges vadász egyszerűen túlrepült rajtuk. Ha a német gép esetleg visszatért, akkor a szovjet hölgyek a felszín közelébe ereszkedtek, majd a fák és sövények takarásában folytatták útjukat. Mindezek után nem meglepő, hogy Vaskeresztet kapott az a pilóta, akinek mégis sikerült egy ilyen gépet lelőnie.

A németek védekezéséként új taktikát dolgoztak ki: a lehetséges célpontok mellé körkörösén álcázott légelhárító ütegeket és fényszórókat telepítettek. Ha megjelentek a géppárban repülő Polikarpovok, akkor a fénycsókák befogták őket, és a 37 milliméteres légvédelmi lövegek tüzet nyitottak.

A repülő boszorkák azonban erre is hamar megtalálták az ellenszert, és kötelékeiket három gépre bővítették. A bevetés során ebből kettő előrerrepült, hogy magára vonja a légelhárítás figyelmét. A mögöttük tisztes távolban haladó harmadik bombázó emiatt észrevétlenül ért célpontja fölé, és gyakorlatilag zavartalanul teljesítette feladatát. A kioldás után a három gép alakzatba rendeződött, majd újra lecsapott, de ez alkalommal a gyilkos terhétől megszabadult pilóta indult előre csalinak. Az acélos idegeket követelő rajtaütés addig tartott, amíg mindannyian le nem dobták bombáikat.

Az egységben különösen Kátya Riabova és Nágya Popova vált híressé, akik akár tucatnyi küldetést is teljesítettek egyetlen éjszaka alatt. Az ezred a háború során több mint 24 ezer bevetést hajtott végre, és mintegy 23 ezer tonna bombát juttatott célba. Pilótái átlagban 1000 küldetést teljesítettek a világháború alatt, közülük 23-an kapták meg a Szovjetunió Hőse kitüntetését. A háború végét azonban a hajózőszemélyzet 31 tagja már nem élhette meg.

Szárazföldi erők

A nők száma különösen a szanitécek között volt magas, a frontvonalban dolgozó orvosok és ápolók 40 százaléka közülük került ki. Testi épségüket nem kímélve siettek bajba jutott társaik segítségére – Nyina Klujeva például 1944-ben egymaga 615 sebesültet mentett ki a csataterőről.

Szolgáltak emellett még géppuskásként, híradósként, aknavetősként, tankvezetőként, politikai tisztként, valamint összekötőként. Közülük a kazah Mansuk Mametova volt az első ázsiai származású nő, aki bátorságával kiérdemelte a Szovjetunió Hőse címet.

Ezeket a hölgyeket a férfiak mellé osztották be, hogy együtt üzzék ki hazájuk területéről a betolakodókat. A fronton elszenvedett súlyos veszteségek hatására azonban 1942 novemberében felállítottak egy nőkből álló önkéntes lövészdandárt is a moszkvai katonai körzetben. A hétezer fős alakulatban kibővítették a fegyverek és a járművek kezelőszemélyzetét, így például a páncéltörő puskát hárman, míg a 45 milliméteres páncéltörő ágyút nyolcan szolgálták ki, a különféle gépjárművek mellé pedig két sofőrt rendeltek.

✓ *Együtt jóban és rosszban, békében és háborúban: a szovjet propaganda ideális házaspárja a nagy honvédő háború alatt.*

Nők kezelték a Sztálingrád köré telepített légvédelmi ütegek többségét is. Az elégtelen kiképzéssel és felszereléssel rendelkező 1077. légvédelmi ezred tagjai 37 milliméteres lövegeikkel bátran szembeszálltak a városba behatoló 16. német páncélos hadosztállyal, és az utolsó üteg megsemmisüléséig harcoltak.

✓ *Szovjet ápolónő utcai harcban megsebesült katonát részesít elsősegélyben, mialatt bajtársaik tovább rohamozzák az ellenséges állásokat a sztálingrádi csata alatt.*

▼ A szovjet mesterlövész-iskola álcaruhát viselő női növendékei. A fegyvernemnél szolgáló hölgyek háromnegyede hősi halált halt a második világháború alatt.

A halál mesterei

A Vörös Hadseregben a nőket 1941-től mesterlövészként is alkalmazták. Oktatóik hamar rájöttek, hogy megvan-nak bennük mindazok a tulajdonságok, amelyeket nélkülözhetetlennek tartottak az eredményes harchoz és az életben maradáshoz. Kiderült, hogy jóval pontosabban lönek, mint a férfiak; puskájukat rendkívül precízen használták és féltő gonddal óvták. Emellett türelmesek és megfontoltak voltak, és a mesterlövészek hagyománya szerint kerülték a közelharcot.

1942 decemberében emiatt saját kiképzőiskolát nyitottak számukra. A tanfolyamokra csak olyan, 25 év alatti önkéntesek jelentkezését fogadták el, akik legalább hét osztályos iskolai végzettséggel rendelkeztek, és voltak már lövészkurzusokon szerzett tapasztalataik. A felvételt nyert hölgyek az eskü letétele után hat hónapos intenzív tanfolyamon vettek részt, ahol továbbfejlesztették lövészismeretüket. Emellett kimerítő képzést kaptak tájékozódásból, álcázásból, felderítésből, vegyvédelemből, közelharcból, elsősegélynyújtásból, a különféle fegyvertípusok használatából és a más fegyvernemekkel való együttműködésből. Fizikai állóképességüket folyamatos testneveléssel fejlesztették, amit alapos ideológiai oktatás egészített ki. A növendékekkel nem kivételeztek, ugyanazok a követelmények vonatkoztak rájuk, mint a férfiakra. Ennek megfelelően a nap nagy részét a gyakorló pályán töltötték teljes menetfelszerelésben, ahol még a legszélsőségesebb időjárási viszonyok mellett is tökéletesen meg kellett felelniük mestereik magas elvárásainak. A hétköznapiakból

vett találékonyságukkal ugyanakkor forradalmasították ezt a különleges hadviselést, mivel a rojtozott álcázó zubony és a kezeslábas ötlete tőlük származott.

A vizsgára bocsátás előfeltétele egy 70 kilométeres menet-táv volt, amit felmálházva kellett teljesíteni. Ezt követte a céllövészet, amely során teljesítményüket a frontról érkezett veteránok minősítették. A kiváló eredmény megszerzéséhez 1000 méterről a géppuskás, 800 méterről a futó alakos, 500 méterről a mellalakos táblát, 250 méterről pedig a földbe szúrt kanalat kellett egyetlen lövéssel eltalálni. Legvégiül álcázási képességeiket kellett bizonyítaniuk (egy történet szerint ezt olyan tökélyre fejlesztették, hogy egy sétálgató tábournak csak akkor vette észre őket, amikor megállt a dolgát végezni, és a körülötte lévő bokrok hirtelen hátat fordítottak neki).

Az alapos kiképzés később meghálálta magát, mert a lövészpárokban vagy rajokban bevetett nők elképesztő eredményeket értek el harci körülmények között. A második világháború száz legjobb mesterlövészéből 89-en szolgáltak a Vörös Hadseregben, akik közül 34 volt nő! Közülük is kiemelkedett Ljudmilla Pavlicsenko, aki 309 megerősített találatot ért el. Tőle csak egyetlen áldozattal maradt el Nyina Alekszejevna Lobkovszkaja, aki egy női mesterlövészcsapatot vezetett a berlini csata alatt. A fegyvernem magas halálozási arányát mutatja ugyanakkor, hogy a mintegy 2000 harcba küldött nőből alig 500-an éltek túl a német mesterlövészekkel folytatott macska-egér harcot.

Irreguláris hadviselők

A nők jelentős számban képviseltették magukat a partizánok között is. A leghíresebb közülük Zoja Koszmogyemjanskaja volt. A 18 éves diáklányt 1941. november 27-én fogták el Petriscsevo falunál, ahol két nappal később felakasztották. Kiszínezett története annyira elnyerte Sztálin tetszését, hogy 1942 februárjában posztumusz odaadományozta számára a Szovjetunió Hőse kitüntetését. Ezzel Zoja lett az első nő a háború alatt, aki megkapta ezt az érdemrendet.

Az Arany Csillaggal kitüntetett legfiatalabb nő ugyancsak partizán volt. A 15 éves Zinaida Portnova (1926–1944) a német támadás megindulása után a frontvonal mögött rekedt, ahol csatlakozott a belorusz ellenállási mozgalomhoz. Fegyvereket rejtgetett, szórólapokat terjesztett, folyamatosan jelentette az ellenséges csapatmozgásokat, majd rövidesen szabotázsakciókban is részt vett. 1944 januárjában elfogták, a mindenre elszánt lány azonban vallatása során megkaparintott egy pisztolyt, és lelőtte vele a kihallgatótisztet, valamint az őrség két másik tagját. Menekülés közben elfogták, kegyetlenül megkínozták, és nem sokkal 18. születésnapja előtt agyonlőtték.

✓ *Szovjet katonanők felvonulása egy háborús emlékmű mellett. A világhégés alatt egyetlen nemzet nőtagjai sem hoztak annyi áldozatot a hazáért, mint a szovjet lányok és asszonyok.*

Ljudmilla Mihajlovna Pavlicsenko

A történelem máig legeredményesebb női mesterlövészének tartott Ljudmilla Pavlicsenko 1916. július 12-én született Bila Cerkvában. 14 éves korában családjával Kijevbe költözött, ahol csatlakozott egy lövészklubhoz, és hamarosan kiváló lövész vált belőle. 1941-ben történelmet hallgatott a Kijevi Egyetemen, amikor megindult a keleti offenzíva. Elsők között jelentkezett szolgálatra, majd a 25. lövészhadosztályhoz osztották be mesterlövésznek. Első két áldozatával 1941 augusztusában, Beljajevka falu mellett végzett. Tokarev SVT 40 félautomata puskájával 187 találatot ért el az elkövetkező két és fél hónap alatt az Odessza melletti harcokban. A város eleste után egységével a Krím-félszigetre vonult vissza. 309. találatát Szevasztopolnál érte el, amikor 1942 júniusában egy ellenséges tüzérségi tűzben megsebesült. A szovjet legfelsőbb parancsnokság ekkor egy tengeralttjárón kimenekítette, majd felépülése után propagandakörútra küldte. 1942 augusztusában fogadta többek között Franklin és Eleanor Rooseveltt a Fehér Házban, valamint a Winchester gyártól egy gravírozott puskát kapott ajándékba.

Az időközben őrnaggyá kinevezett Pavlicsenko már nem tért vissza a frontra, a háború hátralévő részében mesterlövészeket képzett ki. A fegyverszünet után befejezte egyetemi tanulmányait, és a Szovjet Haditengerészet Főparancsnokságának tudományos munkatársaként helyezkedett el. 1974. október 10-én bekövetkezett haláláig aktív szerepet vállalt a Háborús Veteránok Szovjet Bizottságában. Kimagasló tetteit dalokban énekelték meg, arcképével bélyegeket díszítettek.

▼ Szovjet mesterlövészpáros vadászat. Egyikük megpróbálja lépre csalni az ellenfelet, amikor botjával óvatosan egy rohamsisakot emel a mellvéd fölé. A mesterlövész ezalatt folyamatosan a szemben lévő állásokat fürkészi, hogy a legapróbb árulkodó jelre leadhassa a halálos lövést.

VIJJOGÓ SASOK: A 101. LÉGIDESZANT-HADOSZTÁLY

Az amerikai fegyveres erőkben csak jelentős késéssel jelentek meg az első légideszant-alakulatok. Az 1942 augusztusában felállított 101. hadosztály, a „vijjogó sasok” mindössze bő egy évet szolgáltak a fronton, de e rövid idő alatt is széles körű elismertségre tettek szert a Nyugat-Európa felszabadítása és Németország elfoglalása során véghezvitt rendkívüli tetteikkel.

Kikelnek a fiókák

William Mitchell tábornok, az első világháború során Európában bevetett amerikai expedíciós haderő légierejének parancsnoka már 1918-ban felvetette, hogy az Egyesült Államok fegyveres erőinek ejtőernyős alakulatokat kellene hadrendbe állítaniuk az ellenséges lövészárkok átszakítására. Javaslátát azonban elvetették, mivel az akkoriban elfogadott katonai doktrína szerint a légi úton szállított egységeket megkérdőjelezhető értékű sabotőröknek tekintették. Hiába fáradozott éveken át a légierő fejlesztésén, forradalmian újító előadásaival és sikeres kísérleti bemutatóival sem tudta megváltoztatni felettesei véleményét. 1925-ben végül hadbíróság elé állították és leszerelték a szókimondó tábornokot.

Mitchell meghurcolása ellenére sokan voltak, akikre komoly hatást gyakoroltak gondolatai. A szovjet és a német légi deszantosok eredményei láttán 1939-ben leporolták javaslatait. William C. Lee őrnagy irányítása alatt felállí-

tottak egy kísérleti törzset és egy ejtőernyős századot a légideszant-hadviselés részleteinek kidolgozására. 1940-ben kiképzőbázist létesítettek Fort Benningben, ahol kezdetét vette az önkéntesek rendszeres felkészítése. Az első növendékek bemutatója hamar meggyőzte a vezérkart létjogosultságukról, ezért az egységet még abban az évben zászlóaljszintűre bővítették. 1941-ben a folyamat újabb lendületet vett, amikor Krétát mindössze napok alatt lerohanták a német fallschirmjägerok, majd pedig decemberben Japán megtámadta Hawaiit.

Mindezek következtében 1942 augusztusában létrejött az első légi szállítású hadosztály, a 82. „összamerikai”, majd a louisianai Camp Claiborne-ban felállították a 101. hadosztályt is, amely a „vijjogó sasok” nevet kapta.

✓ 1944. június 5.: a 101. légideszant-hadosztály ejtőernyősei Douglas C-47-es gépük felé tartanak egy angliai repülőtéren, hogy Normandia felé repítsék őket.

▲ A 101-esek egyik szakasza beszáll a szállító-gépbe. A szövetségesek nyugat-európai inváziójának bevezetéseként 443 darab C-47 Skytrain repülőgép 6928 ejtőernyőst dobott le Franciaország felett.

Kiképzés

Az új típusú fegyvernembe kezdettől fogva ambiciózus és harcias önkénteseket vártak, akiket az emelt zsold ígéretével és az elit egységhez való tartozás hangoztatásával csábítottak át más alakulatoktól. A még általános diszkriminációtól eltekintve – csak fehér bőrűek kérhették felvételüket harcoló alakulatokhoz – a fegyvernembe való bejutás az amerikai társadalom egésze előtt nyitva állt. A rendszeres túljelentkezés ugyanakkor lehetőséget biztosított arra, hogy csak a legkiválóbbakat vegyék fel.

A hadosztály felkészítése több támaszponton is zajlott. A nyugat-georgiai Fort Benningben elsajátították az ejtőernyőzés csínját-bínját, míg a dél-karolinai Camp Toccoában gyalogsági kiképzést kaptak. A hónapokon át tartó kemény tréning során elvárták az önkéntesektől, hogy teljesítményük maximumát nyújtsák. Folyamatosan kimerítő feladatokat végeztek velük, a kapott parancsokat pedig ellenvetés nélkül kellett végrehajtaniuk. A kialakított hadművelleti stratégia értelmében az ejtőernyősöket kezdettől fogva olyan alakulatként szánták, amely az ellenséges vonalak mögött ledobva, kis csoportokban veszi fel a harcot az ellenséggel. Ez számos olyan ismeret elsajátítását is megkövetelte, mint a rádió kezelése vagy szabotázscelemek végrehajtása. Arra is fel kellett készülniük, hogy huzamosabb ideig el lesznek vágva minden utánpótlástól. Kitartásukat emiatt állandó nappali és éjszakai menetgyakorlatokkal tették próbára, amit sokszor a teljes felszereléssel felmászva kellett végrehajtaniuk. Az angolokhoz és a németekhez hasonlóan ők is éleslőszert használtak a harci gyakorlatok alatt, és nemegyszer haladt át páncélos a lövészgödörben lapuló katonák feje felett.

Az első szárnycsapások Normandiában

Amerikai ejtőernyősök 1942 őszétől vettek részt harci bevetésen. Először 1942. november 8-án, Orántól 50 kilométerre dobták le őket a szövetséges csapatok észak-afrikai partraszállásának támogatására. A gyalogság elakadása után újra harcba küldték őket, és november 16-án elfoglalták az ellenséges vonalak mögött elterülő Youks-les-Bains és Tebessa repülőtereket. Az itt szerzett tapasztalatokat 1943 júliusában tovább kamatoztatták Szicíliában és Új-Guineában. Mindezek után az amerikai hadvezetés úgy döntött, hogy 1944. június 6-án Normandia partjainál végrehajtja a történelem legnagyobb tengeri-légi kombinált hadműveletét.

A szövetségesek D-napra vonatkozó haditervei szerint a 101. légideszant-hadosztály és a 82-esek a legelső hullámban, a partraszállást megelőző éjszakán kerültek bevetésre. Feladatuk a Cotentin-félszigethez vezető utak elvágása volt, majd fedezniük kellett a szövetséges erők jobb szárnyát. A tervezett landolási zónával párhuzamosan viszont mocsaras területek voltak, és a természeti akadályokon mindössze négy keskeny átjáró vezetett át. Megszerzésüket és a Douve folyón átívelő hidak elfoglalását a 101-esekre bízták, amit a Utah-partszakaszon kihasználó 4. amerikai hadosztály megérkezéséig kellett tartaniuk.

▼ Légi deszantosok 1944. december 26-án figyelik, amint a C-47-es szállítógépek utánpótlást dobnak le Bastogne felett.

▲ „Teljes győzelem, más semmi!” Eisenhower tábornok 1944. június 5-én felkereste a 101-eseket, akikkel kedélyesen elbeszélgetett, mielőtt azok megindultak volna a francia partok felé.

▼ Az ellenséges vonalak mögött landoló amerikai ejtőernyősök egy összetört vitorlázógép roncsai között kutatnak túlélők után (Hollandia, 1944. szeptember).

Az invázió kezdetén eleinte rosszul alakultak a dolgok a 101-esek számára. Az erős szél és a heves légvédelmi elhárítás megbontotta a légikötelékeket, így az ejtőernyősök a kiugrás után nagy területen szóródtak szét. Volt olyan zászlóalj, amely emiatt egyáltalán nem tudott szervezetten harcolni az első napon. Bekövetkezett néhány sajátos tragédia is, így egy C-47-es szállítógép pilótája tévedésből a La Manche csatorna felett adta meg a jelet az ejtőernyősöknek. Az ismeretlenbe ugró katonák mindegyike vízbe fulladt.

A többi deszantos szerencséjére nem állomásoztak jelentős ellenséges erők a földet érés zónájában. Az eredeti gyülekezési terveket nem tudták tartani, de kiképzésüknek hála, hamar feltalálták magukat, és az összeverődő

katonák alkalmi harccsoportokat alakítottak, amelyek biztosították a leszállási zónákat. Hajnalban befutottak a nehézfegyvereket szállító vitorlázógépek is. Rakományukkal rövidesen ellenőrzésük alá vontak a partszakaszra vezető kijáratok közül kettőt és egy zsilipet a Douve folyón Barquette-nél. A 210 milliméteres partvédelmi ágyúból és légvédelmi lövegekből álló német üteg elleni roham viszont kudarcba fulladt Saint-Martin-de-Varreville-nél, így azt végül az amerikai haditengerészet hajóágyúi hallgattatták el.

A következő órák során az ejtőernyősök megszálltak egy útkereszteződést a Douve folyó mentén, amivel biztosították az inváziós erők balszárnyát. Richard Winters főhadnagy közben egy Brécourt Manor nevű tanya mellett négy beásott 88 milliméteres löveget fedezett fel, amelyek éppen a Utah-partszakaszt lőtték. Mindössze maroknyi embere élén ekkor olyan mesterien végrehajtott rohamot intézett a többszörös túlerőben lévő ellenség ellen, amit mind a mai napig oktatnak az Egyesült Államok Katonai Akadémiáján. Délután 1 órakor létrejött a kapcsolatfelvétel a part felől érkező gyalogsággal. A siker azonban komoly árat követelt, és a nap végére a légi deszantosok 25%-os veszteséget könyveltek el.

Az elit katonák összemérik erejüket

Az ejtőernyősök ezután még három hétig folyamatosan az első vonalban tartózkodtak. Június 10-én különösen heves harc bontakozott ki Carentan birtoklásáért, melyet a kiváló fallschirmjägerok tartottak. Ellenfeleik védekezéséért elárastották a síkságot, ezért az amerikaiak csak egyes oszlopban tudtak előrehaladni egy keskeny töltésúton. Helyzetüket tovább bonyolította, hogy a védők a földszáv végén ásták be magukat, ahonnan folyamatosan tűz alatt tartották a feljűk közeledő ellenséget. Az éjszaka beköszöntével a légi deszantosok megközelítették a német állásokat, és másnap szuronyrohamot indítottak. Az ezt követő közelharc gyorsan lezajlott, az ellenséget megsemmisítették. Az első védelmi vonalak leküzdése után gyilkos küzdelem bontakozott ki a házak között. A védők löszere végűl 11-én este majdnem elfogyott, ezért egy kis utóvédet hátrahagyva visszavonultak. Utóbbi másnap teljesen felmorzsolódott, Carentan elesett. A visszaszerzésére indított német támadások sorra elakadtak a város előtt, és a „véres szurdok” ütközetben a vijjogó sasok rendre visszaverték az elit 17. Götz von Berlichingen Waffen-SS páncélgránátos hadosztály és a 6. német ejtőernyősvadász ezred ellenlökéseit.

A hídfőállás megszilárdulása után a 101-eseket visszavonták Angliába, ahol a következő hetekben feltöltötték megfogyatkozott soraikat.

▲ Földet érésük után az amerikai ejtőernyősök meghatározzák saját és célpontjuk helyzetét a Market Garden-hadművelet alatt.

▼ A vijjogó sasok őrzárata óvatosan lépdel egy teherautó füstölő roncsa mellett a hollandiai Veghel városkában, 1944. szeptember 23-án. A 101-esek mindent megtettek, hogy mihamarabb kapcsolatot teremtsenek a dél felől érkező brit páncélosokkal a pokol országútján.

„A támadókat tetemes veszteségek érték. Ismét bebizonyosodott, hogy a rosszul kiképzett és lóhalálában összeállított erősítések egyszerűen nem ellenfeleik a veterán amerikai ejtőernyősöknek, különösen nem ezekben a bonyolult terepen zajló kézitusákban.”

A 6. német ejtőernyősvadász ezredet irányító Friedrich von der Heydte alezredes véleménye a 101-esekről a Market Garden-hadművelet alatt

A Veteményeskert-hadművelet

1944 közepén Montgomery tábornok merész tervet tervezett elő a háború lerövidítésére. A Market Garden-hadművelet szerint a szövetségesek gépesített hadoszlopának belga–holland területen előrenyomulva 2-3 nap alatt kellett eljutnia Arnhemig, és elfoglalnia az ott található Alsó-Rajna-hidat. Ezzel meg lehetett volna kerülni a Siegfried-vonalat, és a brit XXX. hadtest nyomában a szövetséges haderő egyenesen a német hadiipar számára nélkülözhetetlen Ruhr-vidékre jutott volna ki. A hadművelet sikere a gyorsaságon múlt, ezért a folyamatos és lendületes előretörés biztosítására minél hamarabb meg kellett szerezniük a terepfelszínt behálózó csatornákon, illetve a Maas és a Waal folyók felett átívelő hidakat. Három légi-deszant-hadosztály és egy dandár bevetéséről határoztak, melyek között ott voltak a Normandiában már bizonyított 101-esek.

A vijjogó sasok 1944. szeptember 17-én újra lecsaptak, a szövetséges állásokhoz legközelebb elterülő szakaszon érték földet. Feladatuk egy 24 kilométer hosszúságú folyosó biztosítása volt Eindhoven, Son, St. Oedenrode és Veghel között. A ledobott ejtőernyősök csekély ellenállással találkoztak, ezért az első nap végére Veghelben elfoglalták mind a négy hidat. Ugyancsak birtokukba került Son városa, ahol azonban a visszavonuló németek az utolsó pillanatban a levegőbe repítették a Wilhelmina-csatorna hídját.

Pótlására néhányan megpróbálták a pár kilométerrel arébb elterülő bresti átkelőt megszerezni, erőfeszítéseik azonban kudarcot vallottak.

Az ejtőernyősökkel és vitorlázókkal kevés nehézfegyvert dobtak le, mivel bíztak benne, hogy hamar felmentik őket a délnyugat felől érkező gépesített oszlop előőrsei. A britek viszont kezdetben mindössze öt kilométert tudtak előrehaladni. A légi deszantosok ugyanekkor megszállták Eindhoven, és védőállásokat alakítottak ki az elfoglalt átkelőhelyek mentén. Az elkövetkező nap során sorra visszaverték a németek megújuló ellenrohamait, akik csak rövid időre tudták elvágni az összeköttetést a „pokol országútján”. A brit páncélosok végül kétnapos késéssel, szeptember 19-én érték el a 101-esek pozícióit Sonnál, ahol szükséghidakon keltek át. Az összecsapások végére a „sasok” 2110 főt veszítettek.

A kimerült katonákat ezt követően északra vezényelték. Itt újfent tovább öregbítették hírnevüket, amikor megakadályozták, hogy a Waffen-SS katonái átjussanak az amerikai vonalakon. A német csapatösszevonásokat Richard Winters százados észlelte, ezért október 5-én katonáival meglepetésszerűen lerohanta a saját vonalak előtt csoportosuló ellenséges erőket.

Maxwell Taylor, Amerika első ejtőernyőn harcba vetett tábornoka (1901–1987)

Maxwell Davenport Taylor 1901. augusztus 26-án született a Missouri állambeli Keytesville-ben. A West Point-i katonai akadémiát 1922-ben végezte el, és öt évvel később a tüzérséghez került. Kiváló nyelv- és diplomáciai érzékének köszönhetően folyamatosan emelkedett a ranglétrán, és a különböző katonai főiskolák elvégzése mellett megfordult Japánban, Kínában és Latin-Amerikában.

A 82. légideszant-hadosztály létrejötte után az egység vezérkari főnökévé nevezték ki, majd ő irányította

az alakulat tüzérségét a szicíliai és más olaszországi hadműveletek alatt. A harcok során rendkívül kockázatos küldetést hajtott végre. Amerikai egyenruhában több ezer kilométert tett meg titokban a frontvonal mögött, hogy Pietro Badoglio miniszterelnökkel tárgyaljon az olasz fegyverszünetről. Rövidesen áthelyezték a 101. légideszant-hadosztályhoz, amelynek 1944 márciusában átvette az irányítását a parancsnok, William C. Lee vezérőrnagy szívrohamja után. 1944. június 6-án embereivel együtt ugrott le Franciaország felett, akiket a háború hátralévő szakaszában is töretlenül vezetett. Az ardenneki offenzíva alatt egy vezérkari megbeszélés miatt éppen az Egyesült Államokban tartózkodott; a bastogne-i

hőstettet emiatt egyszerre tartotta a 101-esek legemlékezetesebb dicsőségének és önmaga legnagyobb csatlódásának.

A világháború után változatos katonai pozíciókat töltött be. Volt felügyelő West Pointban, 1949–1951 között a szövetséges csapatokat vezette Berlinben, majd 1953-ban Koreába küldték a 8. hadsereg élére. 1955-től a hadsereg vezérkari főnöki tisztét látta el, azonban az atomfegyverek miatt hamar összeütközésbe került az Eisenhower-adminisztrációval. 1959-ben emiatt lemondott, Kennedy elnök kérésére azonban tanácsadóként visszatért az aktív katonai szolgálatba. 1969-ben végleg visszavonult, és csendesen élt Washington D. C.-ben 1987. április 19-én bekövetkezett haláláig.

✓ A 101-esek az 1944. augusztus 2-án felállított 1. szövetséges légideszant-hadsereg részeként vettek részt a Market-Garden hadműveletben.

▼ A 101. légideszant-hadosztály három katonája 1944 karácsonyán sétál a rommá lőtt Bastogne-ban. Az út szélén bajtársaik temetetlen holtteste hever.

A „sasok” megóvják fészkeiket

1944 telén a 101-esek újfent hírnevet szereztek maguknak az ardenneki ütközet alatt. 1944. december 16-án a németek megkísérelték a lehetetlent: offenzívát indítottak Antwerpen elfoglalására. Kezdetben sikerült egy elég tekintélyes kiszögellést létrehozniuk az arcvonalban, ezért Eisenhower tábornok a légi deszantosokat a kulcsfontosságú St. Vith és Bastogne település védelmére rendelte. Habár St. Vith minden hősie erőfeszítésük ellenére elesett, Bastogne-nál rendíthetetlenül tartották állásaikat Anthony McAuliffe dandártábornok irányítása alatt. Noha a németek teljesen elvágták őket a külvilágtól, nyolc napon keresztül állták a 15. német páncélgránátos hadosztály támadásait. Kritikus helyzetük ellenére sem voltak hajlandók feladni a küzdelmet; McAuliffe a legendássá vált „Nuts” (tökkelütöttek) válasszal küldte vissza a megadásra felszólító német parlamentereket.

Végül a Patton tábornok által küldött 4. páncélos-hadosztály december 26-án felszabadította őket. Kitartásukban fontos szerepe volt, hogy folyamatosan érkezett az utánpótlás.

Felmentésük után a 101-esek továbbra is a frontvonalban maradtak, és részt vettek a nácik visszaszorításában. A megérdemelt pihenésre egészen 1945. január 18-áig kellett várniuk, amikor végre felváltották őket.

A hadosztály a kimerítő küzdelmek után is Európában maradt, és a gyalogság oldalán végigküzdötte a háború hátralévő hónapjait. Eljutottak Dél-Németországba, ahol megszállták Hitler nyaralóját Berchtesgadenben. A háború vége már Ausztriában érte őket, ahol november 30-án feloszlatták az alakulatot. A vijjogó sasok azonban olyanok lettek, mint a fönixmadár: előbb 1948-ban, majd pedig 1954-ben újjáéledtek.

KAMIKAZE: HŰSÉG ÉS BECSÜLET MINDHALÁLIG

A kamikaze (isteni szél) kifejezés eredete a 13. századra nyúlik vissza, amikor a tomboló tájfun két alkalommal is szétszórta a japán partok felé tartó mongol inváziós flottát. Az 1944-es viharos évben az isteni szél újra feltámadt: számos japán pilóta indult öngyilkos küldetésére az anyaország felé közeledő amerikai hajóhad megállítása érdekében.

◀ *Kamikaze pilóta hajózó felszerelésben. Egy japán tiszt szerint „annyian jelentkeztek az öngyilkos küldetésekre, hogy már csak méhrajként utaltak rájuk (...) A méhecskék azonban elpusztulnak, miután megcsípték áldozatukat.”*

Elkerülni a szégyent

Japán pilóták már évekkel az első kamikaze századok megalakulása előtt végrehajtottak öngyilkos támadásokat ellenséges célpontok ellen. Ennek oka alapvetően a japán katonai mentalitásban rejlett, ami elfogadhatatlannak tartotta a megadást, a fogságba esést. A pilóták mindent megtettek ennek elkerülésére, hogy megóvják becsületüket. Súlyosan sérült gépükkel inkább a biztos halálba zuhantak, hogy így okozzanak minél nagyobb veszteséget az ellenségnek, és végső tettükkel is bizonyítsák a császár iránti megingathatatlan hűségüket. Az első ilyen támadást 1941. december 7-én hajtotta végre Fusata Iida Pearl Harbor bombázása alatt. A főhadnagy gépe komoly találatot kapott, ezért azt utolsó erőfeszítéseivel a Kaneohe Haditengerészeti Légibázis ellen vezette. Az öngyilkos akciók végrehajtása ugyanakkor hosszú ideig a pilóta egyéni döntése volt; a végső elhatározást a bevetés kritikus pillanatában hozta meg, saját belátása szerint.

1943-ra válságosra fordult a japánok helyzete a Csendes-óceán térségében. Vadászgépeik eddigre mind mennyiség, mind technikai színvonal terén elmaradtak a modern F6F Hellcat és F4U Corsair típus mögött. Az amerikaiak egymás után foglalták el támaszpontjaikat, miközben a japánok sorra veszítették el tapasztalt pilótaikat a Salamon-szigetek és az Új-Guinea felett vívott légi harcokban. A legnagyobb csapást a Fülöp-szigetek mellett lezajlott ütközetben kellett elszenvedniük 1944 októberében: az amerikaiak által később csak „pulykavadászatként” emlegetett küzdelemben három repülőgép-hordozó süllyedt a tenger fenekére, és több mint 400 repülőgép megsemmisült.

A japán haditengerészeti légi-erő helyzete ezzel gyakorlatilag tarthatatlanná vált. Kevés volt a tapasztalt hajózószemélyzet, akiknek harcba küldését tovább nehezítették a trópusi betegségek, valamint az alkatrészek és az üzemanyag hiánya. A kilátástalannak tűnő helyzetben a japánok kétségbeesett lépésre szánták el magukat, és az addig szórványos öngyilkos támadások szervezetté váltak.

▲ A végső pillanat: 1945. január 6-án a Mitsubishi A6M Zero becsapódott a USS New Mexico parancsnoki hídjába.

„Az ősi háborús taktikának megfelelően a kamikaze támadás a meglepetésen alapult. A váratlan csapás sikeres lehet először, talán kétszer, vagy akár háromszor is. De ki az a bolond, aki ugyanúgy támad tíz hónapon keresztül? Hirohito császárnak tisztában kellett lennie ezzel. Azt kellett volna mondania: állj!”

A Császári Japán Haditengerészet egyik túlélője

▼ Hat eltökélt arcú kamikaze pilóta aláírással ellátott csoportképe az utolsó bevetés előtt. A családnak szánt fotón jól láthatók a tradicionális japán hosszú kardok.

Zuhanó emberi bombák

1944 júniusától megszorodtak a japán pilóták ellenséges célpontok ellen végrehajtott öngyilkos támadásai. A *Sijoda* hordozóról felszálló gépek közül kettő repült a *USS Indiana* felé, amelyek közül az egyik el is találta a nehézcircálót. Szaipan egy hónappal később bekövetkezett eleste után a japánok elszántsága tovább nőtt. A szigeten kialakított légibázis alkalmas volt az amerikai légierő B-29 nehézbombázóinak fogadására is, amelyekkel így már közvetlen csapásokat tudtak mérni a japán anyaszigatra.

A sorozatos katonai kudarcok miatt mind többen döntöttek úgy, hogy feláldozzák életüket a császárért. Obajasi Szueo ellentengernagy és Ijo Eicsiro, egy repülőgép-hordozó parancsnoka nyáron hivatalosan előterjesztette, hogy a japán pilóták bombával megpakolt gépüket vezessék neki az ellenséges hajóknak. Ötletük elnyerhette a vezérkar támogatását, mivel augusztusban a Domei hírügynökség már arról tudósított, hogy Tajvanon egy repülőoktató kimondottan öngyilkos küldetésre készít fel pilótajelölteket. Az első, egyértelműen kamikaze bevetésre szeptember 13-án került sor, amikor a 31. vadászszázad két gépe pirkadat előtt felszállt, és 100 kilogrammos bombákkal a szárnyaik alatt az ellenséges circálók felé vették az irányt. Az akció azonban kudarcra végződött; Takesi Kosai főhadnagy és kísérője sohasem tért vissza, és a szövetségesek arra a napra vonatkozó jelentéseikben nem számoltak be arról, hogy bármilyen japán gép is saját hajóba csapódott volna. Egy hónappal később a *USS Reno* már balszerencsésebb volt, amikor egy japán pilóta feltételezhetően szándékosan nekivezette gépét. Október 15-én Arima Maszafumi ellentengernagy, a 26. légiflotta parancsnoka személyesen indult meg a Leyte-öböl mellett horgonyzó amerikai hadihajók ellen. A körzet elérése után a *USS Franklin* hordozót célozta meg. Az amerikai léghárítás összpontosított tüze azonban még a levegőben darabokra szaggatta gépét, és a *Franklint* csak roncsdarabok érték el.

▲ Öngyilkos kamikaze megközelíti célpontját. Az amerikai tengereszek szerencséjére ez a japán pilóta elvétette a hajót, és a következő pillanatban a „repülő bomba” az óceánba csapódott.

Két nappal később az amerikaiak megtámadták Szuluan szigetét, amivel kezdetét vette az ütközet a Leyte-öbölben. A japánok tisztában voltak azzal, hogy az újabb vereség egyet jelentene a létfontosságú délkelet-ázsiai olajmezők és nyersanyagforrások elvesztésével. Eltökélték emiatt, hogy bármi áron megvédik a Fülöp-szigeteket. A hadműveletek végkifejlete egyértelműen az amerikai repülőgép-hordozók semlegesítésén múlt, hiszen harcképtelenné válásuk után sokkal eredményesebben támadhattak a Császári Japán Haditengerészet egységei. A Manilában állomásozó 1. légiflotta emiatt parancsot kapott, hogy a térségben tartózkodó baráti hajókkal együttműködve indítson összehangolt támadást az amerikaiak ellen. A japán légikötelék azonban ekkorra kevesebb mint 100 elavult gépet számlált, ami újonc pilótáival eleve esélytelenné tette az utasítás végrehajtását. Arima példája ugyanakkor inspirálóan hatott az 1. légiflotta új parancsnokára, Onisi Takidzsiróra. Az altengernagy ekkor kezdte meg a különleges támadóegységek megszervezését, és hamarosan létrejöttek az első, kimondottan öngyilkos küldetések kivitelezésére felállított kamikaze egységek.

Felkészülés a dicső halálra

A parancsnokok előzetes várakozásaira rációval rendkívül könnyűnek bizonyult a toborzás a Különleges Támadó Alakulatba (*tokkotai*). A felvételi kritériumok amúgy sem voltak magasak, csak fiatalnak, elhivatottnak és lelkesnek kellett lenni. A repülési tapasztalatokat elhanyagolhatóknak, a biztonságos leszállás végrehajtását pedig egyenesen feleslegesnek tartották. A japán mentalitásnak köszönhetően több mint ötezren kérvényezték a világháború alatt, hogy feláldozhassák életüket a császárért és a hazáért, az önkéntesek közel fele azonban nem részesülhetett ebben a megtiszteltetésben. Visszatartották például a családapák jelentkezését, vagy ha az illető a családjának egyetlen gyermeke volt. Kivételek természetesen akadtak, ha a jelentkező elég eltökélten próbálkozott.

A felvett pilóták intenzív átképzésen estek át. Elméleti szinten pontosan el kellett sajátítaniuk, hogyan készüljenek fel a támadásra, hogyan közelítsék meg ellenfeleiket, és hol csapódjanak be. Hozzászoktatták őket ahhoz is, hogy a legutolsó pillanatig éberem koncentrálnak küldetésükre, és az esetleges tévedés elkerülésére (az utolsó pillanatig) mindvégig tartsák nyitva a szemüket. A kiképzés alatt ugyanakkor hangsúlyozták azt is, hogy ne haljanak meg értelmetlenül. A katonai szabályzat lehetőséget adott arra, hogy visszatérjenek bázisukra, amennyiben nem találták meg célpontjukat, vagy az ellenséges hajó nem érte meg, hogy feláldozzák érte az életüket. Viszont ha ez sorozatosan előfordult, akkor a kilencedik leszállás után a pilótát kivégezték. Ezzel párhuzamosan gyakorlógépeken megtanulták, hogyan kell manőverezni és alakzatban repülni.

A kiképzés során beléjük sulykolták az öngyilkos támadás precíz kivitelezését is.

Az egyik leggyakrabban alkalmazott módszer szerint a pilóta nagy magasságban közelítette meg a célpontot, és meredek zuhanással támadta meg. A kiképzés során úgy gyakorolták a manővert, hogy egy kiválasztott objektum ellen szimulált zuhanást hajtottak végre, és csak az utolsó pillanatban emelhették fel a gépüket. Az alacsonytámadás is elterjedt eljárás volt: ekkor a pilóta mindössze pár méterrel a vízfelszín felett repült, így próbálta megközelíteni a célpontot. A gépet csak akkor emelte fel, amikor már közel volt az amerikai hajóhoz, és a hirtelen emelkedés után függőlegesen csapódott be.

Habár a kiképzés rendkívül megterhelőnek bizonyult, a megfelelően felkészített jelöltek tökéletes fegyverekké váltak – készen álltak rá, hogy életüket áldozzák a császárért.

▼ 1944. november 25-én lángba borult a USS Intrepid repülőgép-hordozó fedélzete, miután két kamikaze is eltalálta.

Kitör a vihar

Az első szervezett kamikaze támadást 1944. október 21-én hajtotta végre 16 gép. A bevetés során az egyik repülőgép az ausztrál haditengerészet zászlóshajója, a *HMAS Australia* nehézcirkáló hídjának csapódott. Legkevesebben 30-an meghaltak; csak azért nem volt magasabb az áldozatok száma, mert nem robbant fel a hajóba fúródott 200 kilogrammos bomba.

Két nappal később kezdetét vette a két flotta végső összecsapása. Az ütközet alatt a japán gépek méhrajként köröztek a szövetséges flotta körül. Október 24-én a *USS Sonoma* volt az első hajó, amelyet sikerült a tenger fenekére küldeniük. Másnap az *Australia* újabb találatot kapott, ezért kénytelen volt feladni a harcot, és visszatért az Új-Hebridákra sérülései kijavítására.

✓ 1945. május 11-én alig 30 másodperces különbséggel két kamikaze csapódott a USS Bunker Hill repülőfedélzetébe Kjúszú partjainál. A veszteségek rendkívül súlyosak voltak: 346-an meghaltak, 43-an eltűntek, és 264-en megsebesültek.

Ugyanezen a napon a Különleges Támadó Alakulat öt Zero vadászgépe repülőgép-hordozók ellen intézett támadást, és elsüllyesztette a *USS St. Lo* kísérőhordozót. Október 26-án estig a japánok összesen 55 kamikaze bevetést hajtottak végre megdöbbentő eredménnyel: öt hajót elsüllyesztettek, és több mint 40-et – köztük hat hordozót – megrongáltak.

A sikerek láttán újabb gépeket és pilótákat bocsátottak Onisi admirális rendelkezésére, hogy folyamatosan nyomás alatt tartsák az elképedt szövetségeseket. 1945. január elején Formosa szigetén, februárban pedig Ivo Dzsimán állítottak fel haditengerészeti kamikaze egységet. A különleges századok a hónap végén hevesen támadták a sziget ellen vonuló amerikai flottát. 21-én a *USS Bismarck Sea* legénységéből alig maradt túlélő, amikor az egyik gép egyenesen a lőszerraktárába csapódott. A *USS Saratoga* hordozó csak hihetetlen szerencsével tudott a vízfelszín felett maradni, miután öt találatot

kapott. Március 19-én egyetlen rajtaütésükkel négy repülőgép-hordozóban okoztak kisebb-nagyobb károkat, és megöltek több mint ezer amerikai katonát. A japánok eddigre tökéletesítették eszköztárukat, és a különleges alakulat tagjai idővel már nemcsak kiöregedett gépekbe, hanem kimondottan erre a célra épített repülő bombákba szálltak be.

A kamikaze pilótákat nem kizárólag hadihajók ellen vetették be. Az anyaország stratégiai bombázásának megindulása után létrehozták a Sinten Különleges Egységet.

A Nakadzsimá – Ki 44 Todzsó vadászgépekkel felszerelt – alakulat tagjainak küldetése a honi légtérbe behatoló ellenséges bombázóknak való nekirepülés volt. A kiváló elhárító fegyverzetrel rendelkező B-29 Superfortress azonban jóval kisebb, nagyságrendekkel gyorsabb és sokkal könnyebben manőverező célpont volt, mint egy hadihajó. Az elvárt ütközésre emiatt csak ritkán került sor. Ha mégis bekövetkezett, akkor az inkább múltott a halálra szánt pilóta szerencséjén, mint a szakértelmén.

Megszelídül az isteni szél

A japánok helyzetét tovább rontotta, hogy a szövetségesek hamar feleszméltek a bénító döbbenetből, és hatékony elhárító rendszert hoztak létre a kamikaze támadások kivédésére. Figyelőhálózatot állítottak fel, amely időben jelezni tudta a japán gépek várható érkezését. Ezzel párhuzamosan gépeik az óramutató járásával megegyező irányban köröztek a hajók felett, amivel folyamatos védőernyőt képeztek. Sokszor mértek megelőző csapásokat az ellenséges repülőterekre, ahol bombázóikkal szétrombolták a kifutókat, miközben a vadászok szétlőtték a földön álló ellenséges repülőket. Támadás alatt a tüzérek egyre gyakrabban céloztak nagy kaliberű fegyvereikkel a vízfelszín felett közeledő gép elé, amit az így képződött vízfüggönnyel azután könnyen el tudtak téríteni. Mindezeknek köszönhetően rövid időn belül ugrásszerűen emelkedtek a japánok veszteségei, miközben folyamatosan csökkent az általuk okozott kár nagysága.

✦ Az amerikai hajókötelék tagjai a USS Bunker Hill segítségére sietnek. A repülőgép-hordozó súlyosan megron-gálódott, de nem süllyedt el, és sikerült visszatérnie Pearl Harborba.

➤ A japán gépek becsapódása után a sérült USS Bunker Hill sűrű füstfelhőbe burkolózott.

A különleges alakulat hanyatlása

A kamikaze támadások 1945. április–június között folytatók, amikor a japánok összehangolt támadást indítottak az Okinava partjai előtt összegyűlt szövetséges flotta ellen. Az egymást követő hullámokban érkező gépek nyolcvan százaléka még azelőtt megsemmisült, hogy elérte volna célpontját. Azonban még így is sikerült közel 370 különféle osztályú és funkciójú hajót megrongálniuk, valamint legkevesebb 30 hadihajót elsüllyeszteniük vagy harcképtelenné tenniük. A megelőző lépéseknek köszönhetően ezek is többnyire a légi riasztásért felelős rombolók és kisebb hajók voltak, amelyek 50–80 kilométerrel a flottakötelék előtt haladtak magukra utalva. A támadások intenzitását mindenesetre jól érzékelteti, hogy eddigre közel 10 ezer szövetséges tengerész vesztette életét vagy sebesült meg. A japán áldozatok száma ugyancsak elretentően magas volt: 11 ezer ember és 7800 repülőgép került veszteséglistára.

Minden hősiesség dacára egyre közeledett Japán veresége: augusztus 6-án az amerikai légierő

atombombát dobott Hirosimára, három nappal később pedig Nagaszakira. A megadást nem ismerő kamikazék azonban még ekkor sem szüntették be a harcot. Utolsó támadásukra augusztus 15-én került sor, amikor Ugaki Matome admirális leghűségesebb beosztottjait maga köré gyűjtötte és az Okinava mellett horgonyzó amerikai flotta ellen vezette. A további öngyilkos támadások megakadályozására a japán vezérkar elrendelte a légsavarok leszerelését a gépekről, majd a kapituláció után feloszlatták a Különleges Támadó Alakulatot. Sok kamikaze pilóta azonban ezt már nem élte meg: inkább végeztek magukkal, mintsem megsemmisüljenek.

✓ A USS Santa Fe legénysége a lángoló USS Franklin repülőgép-hordozót figyeli 1945. március 19-én, közelítve a megrongált hajó felé. A légi támadás következtében 724 fő vesztette életét, 265 pedig megsérült.

◀ A kamikaze támadások elhárításában a légierőn kívül a légvédelmi tüzérség is nagy szerepet játszott.

„Jobb meghalni, mint gyáván élni.”

Seki Jukio hadnagy, az első sikeres kamikaze pilóták egyike

Arima Maszafumi (1895–1944)

Arima Maszafumi 1895. szeptember 25-én Idzsuin faluban látta meg a napvilágot. 1915-ben elvégezte a Császári Japán Haditengerészet Akadémiáját, és az elkövetkező években különféle hadihajókon szolgált. A világ tengereinek beutazása után visszatért az iskolapadba, 1928-ban elvégezte a haditengerészeti főiskolát. Ezt követően folyamatosan emelkedett a ranglétrán, és 1937. december 1-jén kapitányi rangban a *Kamikava Maru* hidroplánhordozó hajó parancsnokává nevezték ki.

1938-tól Japán haditengerészeti légibázisait felügyelte, majd 1942. május 25-én rábízták a *Sokaku* repülőhordozó parancsnokságát. Hajójával ezután részt vett a Csendes-óceán meghatározó ütközeteiben. Harcolt a guadalcanali hadjáratban, a Salamon-szigeteki összecsapásban, a Santa Cruz-szigetek melletti csatában és a guadalcanali tengeri ütközetben.

1943. május 1-jén ellentengernaggyá léptették elő, majd 1944. április 9-én megkapta a Luzon szigetén állomásozó 26. légiflotta vezetését. A Leyte-öbölben lezajlott csata után elhatározta, hogy személyesen vezeti támadásra egységét a Tajvan keleti partjai felé közeledő amerikai flottakülönítmény ellen. Visszaemlékezések szerint 1944. október 15-én eltávolította minden rangjelzését, és kijelentette, hogy nem fog élve visszatérni, majd beszállt kétmotoros Mitsubishi G4M Betty bombázójába. Arima betartotta ígéretét, a rácsapás során életét áldozta hazájáért, bár nem sikerült komoly kárt tennie a célpontnak kiszemelt *USS Franklin* repülőgép-hordozóban. Akciója mindenestre hatalmas visszhangot váltott ki a japán vezérkarban, tetteért posztumusz admirálissá léptették elő, és ő lett az első hivatalosan is elismert kamikaze támadás végrehajtója.

OTTO SKORZENY KOMMANDÓSAI

Az SS 1943-ban saját diverzáns alakulatot állított fel, amelynek élére Otto Skorzenyt nevezték ki. A kalandor osztrák élvezte a Führer bizalmát, aki számos létfontosságú küldetést bízott rá a háború utolsó két évében. Híres akcióival ámulatba ejtette honfitársait, ellenfelei pedig rettegéssel gondoltak rá.

A német haderő és a különleges hadviselés

A Harmadik Birodalom 1939 óta rendelkezett olyan különleges egységgel, amelyet kimondottan az ellenséges vonalak mögötti hadműveletek végrehajtására és a reguláris erők előrenyomulásának támogatására hoztak létre. A Brandenburg ezrednek elkeresztelt egység álrúhás tagjai híres akciókat hajtottak végre a villámhadjáratok alatt. Vesztükre alakulatuk az Abwehr, a hírszerzés alárendeltségébe tartozott, amely 1943-ra elvesztette tekintélyét. Wilhelm Canaris tengernagy és a Führer feszült viszonyát az ambiciózus Himmler saját különleges egység létrehozására használta fel.

Az SS eddigre már jelentős tapasztalatokkal rendelkezett a diverzáns hadviselés terén. Vezetői kezdettől fogva bizalmatlanok voltak az Abwehrrel szemben, ezért az SS létrehozta saját hírszerző szolgálatát, a Sicherheitsdienstet (SD – Biztonsági Szolgálat). A hivatal már a háború kirobbanása előtt számos akciót hajtott végre Ausztria és

Csehszlovákia területén. Az ő nevükhöz fűződött a – lengyelek elleni háborút elindító – megrendezett gleiwitzi incidens is, amikor a rádióállomás színlelt támadása után lengyel katonai egyenruhába öltöztetett holttesteket hagytak hátra.

Az Abwehrrel és brit megfelelőjével, a Special Operations Executive (SOE – Különleges Hadműveletek Végrehajtó Egysége) folytatott versengés 1942-ben fordulóponthoz érkezett, amikor cseh és szlovák ügynökök meggyilkolták Reinhard Heydrichet. Hivatalát 1943. január 30-án Ernst Kaltenbrunner vette át, aki a Reichssicherheitshauptamt (RSHA – Birodalmi Biztonsági Főhivatal) belül új hivatalt állított fel az SS különleges rendeltetésű alakulatainak összevonására. A Walter Schellenberg ügyosztályához tartozó Amt VI-S élére 1943 áprilisában Otto Skorzeny SS-Hauptsturmführert nevezték ki.

Az elit Waffen-SS speciális alakulata

Skorzeny eleinte csak egyetlen századnyi katonával rendelkezett, akik az ellenségtől zsákmányolt kevés fegyvertől és egyenruhától eltekintve nem kaptak semmilyen speciális felszerelést. Az eltökélt osztrák azonban nem adta fel, és intenzív toborzásba kezdett. Ezzel párhuzamosan holland kettős ügynökök segítségével elérte, hogy a mit sem sejtő angolok neki dobják le az ellenállóknak szánt fegyvereket.

Irányítása alatt a Jagdverband 502 (502. vadászkülönítmény) az Oranienburg melletti Friedenthal mellett rendezte be központját. A kiképzés alatt embereivel elsajátíttatta a brit kommandósok módszereit és a szövetségesek által használt fegyverek precíz kezelését.

A Skorzeny parancsnoksága alá tartozó osztag rövidesen tovább bővült, és hamarosan megbízták az SS ejtőernyős alakulata, az 500. SS ejtőernyős zászlóalj vezetésével is. Az egyes osztagok idővel specializálódtak, míg végül négy regionális különítmény jött létre: a keleti, délkeleti, közép-európai és nyugat-európai zászlóalj. Az ellenséges vonalak mögötti biztonságos célba juttatásuk a Luftwaffe KG 200. különleges ezredének feladata volt.

Az SS-kommandó sokat tapasztalt tagjai rendkívül alapos elméleti és gyakorlati képzésben részesültek felkészítésük alatt, majd 1943 júliusában megkapták a rég várt lehetőséget, hogy bizonyítsák kivételes képességeiket.

▲ Skorzeny, az elkötelezett náci példaképe, Hitler társaságában.

▼ 1942. szeptember 12-én a német katonák üdvrivalgása közepette szállt fel a Fieseler Fi 156 Storch felderítőgép a kis hegyi tisztsárról Mussolinival, Skorzenyvel és a pilótával, Walter Gerlach századossal a fedélzetén.

▲ Benito Mussolini Skorzeny kommandósainak gyűrűjében hagyta el luxusbörtönét, a Gran Sassón felépített Campo Imperatore hotelt. A képen a megbuktatott olasz diktátor mögött a Rómából elrabolt Ferdinando Soleti csendőr dandártábornok látható, balján a civil ruhát viselő Guei tábornok. A koffert szorongató katona Karl Radl SS-Obersturmführer, Skorzeny helyettese.

A Duce megszöktetése

A szövetségesek 1943. július 10-ei szicíliai partraszállása véget vetett Mussolini ingatag uralmának, akit Viktor Emánuel király őrizetbe vetetett. Hitler nem engedhette meg régi szövetségeseinek elvesztését és Olaszország kiválását a háborúból, ezért megparancsolta Skorzenynek a Duce kiszabadítását.

Skorzeny embereinek heteken át tartó lázas kutatás után, szeptember elejére sikerült megtudniuk, hogy az olasz diktátort a nehezen megközelíthető Gran Sassón, egy szállodában tartják fogságban. Az osztrák ekkor a rendkívül kockázatos Tölgyfa-hadművelet végrehajtása mellett határozott. Szeptember 12-én tucatnyi vitorlázógép szállt fel Róma mellől, Skorzeny gépe elsőként érte el a célkörzetet. A vitorlázógép a hotel melletti réten szállt le, majd azonnal előrontott a mentőcsapat. A különítmény a bénult olaszok között berohant az épületbe, ahol tönkretették a rádiót, és foglyul ejtették az őrség parancsnokát.

Az olasz védők kapitulációja után leadták a megbeszélte jelet, és hamarosan megérkezett egy Fieseler Storch. A felderítógépbe gyorsan beszállt a kiszabadított Mussolini és Skorzeny, majd a német ejtőernyősök és kommandósok éljenzése közepette a levegőbe emelkedtek. A páros Rómában átszállt egy bombázóba, amely Bécsbe repítette őket. A páratlan rajtaütést pár órán belül közhírré tette a propagandaminisztérium, a hálás Hitler pedig Lovagkeresztel tüntette ki honfitársát.

„Annak, akiben csak egy kis mersz is van, életének bizonyos választútjain csak egy választási lehetősége van. Aki mindig két utat lát, biztosan okos ember (...) de mást nemigen tudok mondani róla.”

Otto Skorzeny

Balszerencsék sorozata

A német hírszerzésnek ekkoriban sikerült feltörnie az amerikai haditengerészet kódrendszerét. Az elfogott üzenetek megfejtése után rájöttek, hogy Churchill, Roosevelt és Sztálin november végén Teheránban fog összeülni a háborús helyzet megvitatására. Hitler kiváló alkalmat látott benne, hogy egyszerre szabaduljon meg legfőbb ellenfeleitől, ezért elrendelte likvidálásukat. A küldetés végrehajtását Skorzenyra bízták.

Balszerencséjére egy részeg SS-tiszt kifecsegte a merénylet tervét egy szovjet kémnek, így az NKVD szinte elejétől fogva tisztában volt a németek szándékaival. Az Irán felett ledobott hat rádióst szovjet ügynökök várták. Az egyik német rövidesen jelentette, hogy szoros megfigyelés alatt állnak, ezért azonnali hatállyal törölték a kivitelezhetetlennek tartott Hosszúugrás-hadműveletet.

Ugyancsak kudarccal végződött a Tito marsall elfogására megindított Lóugrás-hadművelet. A jugoszláv partizánok 1944 elején már több tízezer katonát kötöttek le a Balkánon, akikre égető szükség lett volna a keleti fronton. A lehetetlen helyzet megoldására a Führer parancsba adta az 500. SS ejtőernyős zászlóaljnak, hogy vitorlázógépekkel intézzon meglepetésszerű támadást a partizánvezér nyugat-boszniai Drvarban berendezett főhadiszállása ellen.

Az akció részletei azonban ismét kiszivárogtak, így a május 24-én bevetett ejtőernyősöket az ellenállók felkészülten várták.

Az összecsapásban az SS-különítmény gyakorlatilag felmorzsolódott: 213-an elesetek, 51-en eltűntek és 881-en megsebesültek. A csata végére alig tucatnyi, a temetőben bujkáló katona maradt sértetlen, miközben Titónak sikerült elmenekülnie.

A csalódott Skorzeny, aki maga is részt vett a küzdelemben, később mindent megtett, hogy elhatárolja magát a balsikerű próbálkozástól. Rövidesen azonban ismét bizonyíthatta a Führer iránti elkötelezettségét. Július 20-án Berlinben aktív szerepe volt a Wehrmacht-tisztek puccskísérletének megbuktatásában, a Hitler elleni bombamerényletet végrehajtó von Stauffenberg elfogásában. Embereit eközben keleten vetették be azzal a feladattal, hogy teremtsenek összeköttetést a szovjet csapatok által bekerített német egységekkel. Próbálkozása újfent hasztalannak bizonyult. A bevetett különítmények egy kivételével szinte azonnal megsemmisültek. A megmaradt osztag felvette a kapcsolatot egy nagyobb katlanba zárt alakulattal, amelynek sikerült megszerveznie a légi utánpótlását. Azonban még így sem tudtak sokáig ellenállni, és több hónapos reménytelen harc után végül ők is kénytelenek voltak letenni a fegyvert.

▼ *Otto Skorzeny 1943. október 3-án, a Berlini Sportpalotában megrendezett nagygyűlésen. Balján Dr. Fritz Reinhardt, Bauer Kurt Zschirnt és Helmut Körner katonai közigazgatási vezetők ülnek, akiknek ő adhatta át Hitler megbízásából kitiüntetésüket.*

A Páncélöklöl-hadművelet

1944 nyarára válságosra fordult a tengelyerők helyzete a Balkánon. Augusztus 20-án a 2. és 3. Ukrán Front behatolt Románia területére, három nappal később pedig Mihály király visszatért a hatalomba, és a német szövetséget feladva, az antifasiszta oldal mellé állt. Bukarest kiválása váratlanul érte Hitlert. A Führer komolyan tartott attól, hogy példájukon a magyarok is felbátorodnak, és cserbenhagyják szövetségesüket. Szeptember elejére be is igazolódott gyanúja, hogy Horthy Miklós kormányzó titokban tárgyalásokat folytat Moszkvával a békefeltételekről. A kiválás megakadályozására magához rendelte Skorzenyt, akit utasított a kényes helyzet megoldására.

Skorzeny dr. Wolf álnéven Budapestre utazott a körülmények felmérésére. Az összegyűlt információkból hamar kiderült, hogy ifjabb Horthy Miklós, a „kiugrási iroda” vezetője már megengedett a jugoszláv partizánok küldötteivel a megadásról. A kormányzó szokásainak elemzése során arra is rájött, hogy Horthy feltételezhetően mindent megtenne gyermekéért, amióta idősebb fia repülőgép-szerencsétlenségben életét vesztette a keleti fronton. Elhatározta emiatt az ifjabb Horthy elrablását, hogy ezzel bírja jobb belátásra apját.

A Mikiegér-akció október 15-én vette kezdetét, miután a magyar főváros német helyőrségét a frontra vezényelték. Skorzeny a jugoszlávokkal való tárgyalás ürügyén kicsalta a kormányzó fiát a budai Várból. A gyanútlan Horthy a Duna közelében álló házába ment, amelyet a civil ruhás németek azonnal körülvettek. A támadás kezdetben rosszul alakult Skorzeny csapata számára: a csak pisztollyal rendelkező kommandósokat a helyszín biztosítására kivezényelt magyarok géppuskái földhöz szegezték. A parancsnok ekkor segítséget kért, és a teret rövidesen állig felfegyverzett német katonák lepték el. A magyarok megfutamodása után behatoltak a házba, ahol a felső szintre bejutott kommandósok addigra már foglyul ejtették Horthyt. A hevesen tiltakozó ifjút szőnyegbe tekerték, a repülőtérré vitték, majd egy németországi koncentrációs táborba szállították.

A kormányzó a történetek ellenére délután kettő órakor rádióbeszédben jelentette be, hogy ideiglenes fegyverszünetet köt a Szovjetunióval. Úgy tűnt ekkor,

hogy Skorzeny terve megbukott, az eltökélt osztrák azonban nem adta fel, és az este folyamán akcióba lendültek a német egységek. A 22. Maria Theresia Waffen-SS lovas-hadosztály körülfárta a Várhegyet, amelynek elfoglalására másnap hajnalban személyesen indult Skorzeny egy járműoszlop élén.

▼ *Állig felfegyverzett német ejtőernyősök a Gran Sassón. Habár a Luftwaffének fontos szerepe volt az akció sikerében, a babérokat a Waffen-SS elit katonái aratták le.*

A magyar őrseg nem kapott parancsot az ellenállásra, ezért gond nélkül átjutottak az első ellenőrző ponton. A Várban torlasz állta útjukat, melyet könnyedén legázoltak a kíséretükben lévő Királytigris harckocsik. Skorzeny ezután a védők parancsnokához sietett, akivel közölte a Vár elfoglalását, és azonnali megadásra szólította fel. Lázár Károly altábornagy, a testőrség parancsnoka belátta, hogy értelmetlen a további ellenállás, ezért azonnali tűzszünetet rendelt el.

Skorzeny különleges alakulata ezalatt a városban ellenőrzése alá vonta a minisztériumokat, és csak a hadügyminisztériumnál került sor halálos áldozatokkal járó összecsapásra. A fogságba esett Horthyt lemondatták, és különvonattal Németországba szállították. Szálasi Ferenc vezetésével rövidesen bábkormány alakult, amely az utolsó pillanatig kitartott német szövetségese oldalán. Skorzeny ismét diadalt aratott, amikor egy egész nemzetet kényszerített az értelmetlen háború folytatására.

A Skorzeny-harccsoport tevékenysége

A normandiai front összeomlása után Hitler 1944 őszén elhatározta, hogy váratlan támadást indít a nyugati fronton az angolszász erők kettévágására. Az offenzíva végrehajtásában kitüntetett szerepet szántak Skorzeny embereinek is. Az előzetes elképzelések szerint a különleges egység tagjainak az amerikai vonalak átlépése után benzinraktárakat és hidakat kellett elfoglalniuk és felrobbantaniuk, valamint útjelző táblák elforgatásával zavart kellett kelteniük az ellenség soraiban. A feladat végrehajtására Skorzeny mintegy 200 angolul beszélő önkéntest gyűjtött össze, akiket amerikai egyenruhába öltöztetett, majd a támadás megindítása előtt átküldött az amerikai oldalra. A négyfős csoportok többsége rövidesen fogságba esett vagy tűzharcban megsemmisült. Az elfogott katonákat ezt követően rövid úton haditörvényszék elé állították, kémkedésért halálra ítélték és kivégezték.

Az általuk elterjesztett rémhírekkel mindenesetre hatalmas felfordulást váltottak ki.

Skorzeny ezalatt a 150. páncélosdandár élén Malmédy mellett próbált áttörni, az amerikaiak azonban megállították és védelembe kényszerítették. Az elkövetkező két hét alatt a németek súlyos veszteségeket szenvedtek el, és a parancsnok is megsebesült. Az offenzíva kifulladásá után a dandárt december végén kivonták a frontról, és feloszlatták. Skorzeny ezt követően visszatért Németországba, ahol maga köré gyűjtötte még életben lévő kommandósait. A különleges egység utolsó csatáját egyszerű gyalogosként vívta a schwedti hídfőnél, ahol egészen áprilisig sikerült feltartóztatnia a szovjet túlerőt. Az Odera mentén zajló ütközet alatt parancsot kapott a Rajnán átívelő remageni híd felrobbantására is, a békaemberek akciója azonban Skorzeny előzetes jóslatának megfelelően csúfos kudarcot vallott.

Az elkerülhetetlen vereség közeledtével Skorzeny bekapcsolódott a Werwolf önkénteseinek kiválasztásába és kiképzésébe. A náci mozgalom tagjainak az volt a feladatuk, hogy terrorcselekményeket hajtsanak végre a szövetségesek ellen, és megöljék a velük együttműködő személyeket. A kommandóparancsnok viszont hamar felismerte, hogy túl kevesen vannak ahhoz, hogy hatékonyan tudjanak operálni a megszállók ellen. Emiatt megváltoztatta eredeti feladatukat, és menekülési útvonalak szervezéséhez használta fel őket. Közreműködésével a háború végére létrejött annak a szervezetnek az alapja, melynek később számos magas rangú náci köszönhetette megmenekülését a felelősségre vonás elől.

✧ *A Háborús Érdemkereszt lovagkeresztjét viselő Zschirnt, valamint a Háborús Érdemkereszt kardokkal ékesített lovagkeresztjének tulajdonosai, Reinhardt és Körner, Skorzeny társaságában. Az ilyen típusú kitüntetések átadásánál bevett gyakorlat volt, hogy azokat a Vaskereszt lovagkeresztjének kiemelkedő érdemekkel rendelkező harcosa nyújtotta át.*

Otto Skorzeny, Európa legveszélyesebb embere (1908–1975)

„Skorzenyre oda kell figyelni. A maga kemény módján megdöbbentő jelenség: hatalmas, erős férfi.” Így jellemezte a New York Times tudósítója Adolf Hitler egyik legkiválóbb katonáját és legnagyobb hívét, aki 1945 májusában, Salzburg mellett adta meg magát az amerikaiaknak. A hatóságok megkülönböztetett figyelemmel, fokozott biztonsági intézkedések mellett őrizték, hogy elejét vegyék szökésének – hiszen Skorzeny a háború alatt számos alkalommal bizonyította, hogy nem ismer lehetetlent.

Skorzeny a Bécsi Műszaki Főiskola hallgatójaként is kitűnt társai közül: vakmerő párbajhős volt, aki soha nem került a fegyveres harcot (az arcán végigfutó sebhelyet is egy bajvívás során szerezte). Már az 1920-as években Hitler hívének vallotta magát, 1940-ben pedig belépett az elit Leibstandarte Adolf Hitler SS-hadosztályba. Harcolt Hollandiában, Franciaországban, a balkáni hadjáratban, majd a keleti fronton is kitüntette magát. 1941 végén megsebesült; lábadozása alatt a különleges hadviselés szakértőjévé képezte magát, és javaslatot tett a német hadvezetésnek egy speciális alakulat felállítására. 1943 áprilisában megbízták a Friedenthal SS különleges egység vezetésével, amelynek élén számos híres akciót hajtott végre 1945-ig. Skorzeny háború utáni pályafutása nemkülönben eseményekben bővelkedő volt. Elfogása után bíróság elé állították, de a változatos vádpontok közül egyet sem tudtak rábizonyítani. 1948-ban megszökött az amerikai fogságból, két évig bujkált, majd Spanyolországban telepedett le. Katonai tanácsadóként bejárta a fél világot: dolgozott az argentin kormánynak és az egyiptomi elnöknek, de a híresztelések szerint a CIA is igénybe vette szolgálatait. Skorzeny 1975. július 6-án hunyt el, politikai nézeteit sohasem tagadta meg.

TARTALOM

A különleges alakulatok megjelenése.	4
Brit úttörők: a Királyi Tengerészgyalogság kommandói.	8
A Grossdeutschland hadosztály.	16
A Francia Idegenlégió.	24
Gebirgsjäger: német hegyivadászok.	32
Elit olasz lövészek: a bersaglieri alakulatok.	40
Fallschirmjäger: német ejtőernyősvadászok.	48
Akik az élre álltak: az amerikai rangerek.	56
A Vörös Hadsereg amazonjai.	64
Víjjogó sasok: a 101. légideszant-hadosztály.	72
Kamikaze: hűség és becsület mindhalálig.	80
Otto Skorzeny kommandósai.	88

IRODALOMJEGYZÉK

Ambrose, Stephen E.: *D-nap*. Debrecen, 1997. • Aszódy János: *A pokol zsoldosai: lapok az Idegenlégió történetéből*. Budapest, 1977. • Bahmanyar, Mir: *Shadow Warriors. A History of the US Army Rangers*. Oxford, 2005. • Gilbert, Adrian: *A német villámháború. Lengyelország megszállásától El-Alameinig, 1939–1943*. Debrecen, 2001. • Greene, Jack – Massignani, Alessandro: *Rommel észak-afrikai hadjárata*. Hajja és Fiai, Debrecen, 2001. • Hart, S. – Hart, R. – Hughes, M.: *The German Soldier in World War II*. Osceola, 2000. • Haskew, Michael, E.: *A második világháború elit alakulatai*. Ventus Libro, 2009. • Jordan, David: *Francia Idegenlégió: 1831-től napjainkig*. Budapest, 2006. • Kessler, Leo: *Kommando. A Brandenburg-zászlóaljtól a Jagdkommandoig: német irreguláris csapatok tevékenysége a 2. világháborúban*. Debrecen, 1998. • McNab, Chris: *Fallschirmjager*. Debrecen, 2000. • Mitcham, Samuel W. Jr. – Stauffenberg, Friedrich von: *The Battle of Sicily: How the Allies Lost Their Chance for Total Victory*. Mechanicsburg, 2007. • Piekalkiewicz, Janusz: *Kémek, ügynökök, katonák. Titkos kommandók a második világháborúban*. Budapest, 1995. • Ripley, Tim: *Elit alakulatok: Németország különleges egységei a II. világháborúban*. Debrecen, 2003. • Ryan, Cornelius: *Messze volt a híd*. Budapest, 1982. • Sakaida, Henry: *Heroines of the Soviet Union 1941–1945*. Oxford, 2003. • Turcsányi Károly – Hegedűs Ernő: *A Légideszant I. Elméletek, eljárások és légi gépesítés a kezdetektől 1945-ig*. Debrecen, 2007. • Warner, Philip: *A második világháború titkos erői*. Gold Book, Debrecen, 2004. • White, Terry: *A világ elitkatonái*. Budapest, 1997. • Whiting, Charles: *Skorzeny: Európa legveszélyesebb embere*. Debrecen, 1998. • Williamson, Gordon: *German Army Elite Units. 1939–1945*. Oxford, 2002. • Williamson, Gordon: *Gebirgsjager: German Mountain Trooper 1939–1945*. Oxford, 2003. • Williamson, Gordon: *German Mountain and Ski Troops 1939–1945*. Osceola, 2004. • Williamson, Gordon: *German Commanders of World War II. Vol. I*. Oxford, 2005. • Zicherman István: *Háború vízen és víz alatt*. Budapest, 2005. • Zicherman István: *Mesterlövészek: érv lövés – érv halott*. Budapest, 2005.

A 20 kötetes sorozat első tíz része kronológiai sorrendben mutatja be a második világháború eseményeit. Nem csak a különböző frontokon lezajlott harci eseményeket ismerteti, de a diplomácia, a hadigazdaság, a hírszerzés, valamint a haditechnika világába is betekintést ad. A következő tíz kiadvány a konfliktusban döntő szerepet játszó alakulatok és fegyvernemek, katonák és ütközetek históriáját tárja fel. A gazdagon illusztrált kötetekben a fekete-fehér képek mellett eredeti színes fotográfiák, illetve színezett felvételek is találhatók.

A rendkívüli harcászati feladatok szigorúan megválogatott, különlegesen kiképzett katonákat igényelnek. Már az ókorban is léteztek elit alakulatok, amelyek kiemelkedő katonai értéket képviseltek, a modern értelemben vett speciális egységek azonban a második világháborúban születtek meg. A brit kommandók, a német légi szállítású deszant, az amerikai rangerek, a japán kamikaze pilóták mind kivételes katonák voltak, akik nem ismerték a megalkuvást, és nem fogadták el a vereség lehetőségét – elhivatottságuk, képzettségük és harci szellemük követendő példát mutatott bajtársaik számára.

www.masodikvilaghaboru.hu

1699 Ft